

LÊ-VĂN-TRƯỜNG

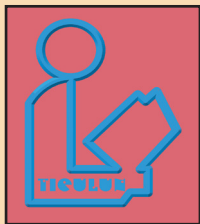
DỨA CHÁU DỒNG BẠC

TIỂU-THUYẾT

NHỮNG TÁC-PHÂM HAY

ĐÚA CHÁU ĐỒNG BẠC

LÊ VĂN TRƯỜNG

MỤC LỤC

Đoạn Thứ Nhất	5
Đoạn Thứ Hai	52
Đoạn Thứ Ba	112
Đoạn Thứ Tư	167

Đoạn Thứ Nhất

Hôm ấy, bà cả Bình buồn. Mặt rầu rầu, bà ngồi trên sập, chống tay vào chồng gối xếp nghỉ ngơi.

Không phải bà buồn cho tấm thân góa bụa, cô quạnh, cũng không phải bà buồn vì công-việc cho vay mượn của bà bị vấp-vấp, bà buồn vì cậu Cả vừa mới lấy của bà hai trăm đồng bạc để sắm quần áo tây !

Hai trăm đồng bạc đối với cái gia-tư kếch-sù của bà chẳng qua như muối bỏ bể. Bà buồn không phải buồn vì trong cái «két» ứ giấy bạc của bà thiếu đi hai trăm đồng mà buồn vì cái ý-nghĩ : sau này bà hai tay buông xuôi, không biết cậu Cả có giữ được cái gia tài hàng bao nhiêu vạn đã mấy đời chặt bóp mới có không ?

Bà cả Bình không phải là hạng người trí giả biết đề cho con một thứ gia-tài không bao giờ có thể mất.

Học-vấn, đức-hạnh, nhân-phẩm là những gia-tài quý-báu nhất, vĩnh viễn nhất mà những cha mẹ biết làm cha mẹ, biết thương con một cách «biết thương» phải tìm hết cách hun đúc vào người con để thành một kho tàng nó chỉ có thể cùng với đứa con cùng mất, bà cả Bình không bao giờ nghĩ đến cả. Hay cũng chỉ nghĩ đến một cách ti tiện, một cách hẹp hòi nông-nổi.

Nhà giàu có con giai, lẽ tất nhiên là cho đi học, nhưng bà chỉ muốn cho học đủ chữ để làm một cách chôi chày cái văn tự. Và để cho người ta khỏi bắt nạt. Bà lại sợ học nhiều thì có thể vì sự biết rộng mà thành ra ăn tiêu rộng và chơi bời hoang phí. Còn đến như đức hạnh thì kẻ làm cha mẹ ai là người không muốn cho con có đức hạnh. Đến như thằng ăn cướp giết người kia cũng giậy cho con đừng ăn cướp giết người như mình. Bà cả Bình muốn cho con có đức-hạnh nhiều lắm, nhưng cái đức hạnh bà ao-ước cho con là sự tận tiện, sự hiền lành, sự chắt bóp, sự ích-kỷ nghĩa là tất cả những đức hạnh gì nó có thể làm cho con không vung phí đồng tiền của cha mẹ để lại. Và biết tìm cách đem được đồng-tiền của người khác về nhà mình.

Đến như nhân phẩm thì bà cả Bình lại muốn cho con có một thứ nhân phẩm mà kẻ trí giả gọi là một cái nhân-phẩm - không biết có thể dùng chữ nhân phẩm được nữa không ? - của những con người bỏ đi. Cái nhân-phẩm ấy là tất cả những điều kiện nó làm cho một người có thể vui được cái đời sống hẹp hòi với vợ, với con, với con cá vàng, với chậu cảnh mà chẳng còn biết để ý gì đến những biến dời của xã hội, nghĩa là một đời sống thu hẹp lại theo những bí-mật của vũ trụ, đời sống của con vật, của cỏ cây.

Cái bản ngã hùng-liệt, cái cốt-cách ngang-tàng, cái tài hoa lỗi lạc là những thứ nó làm tăng giá-trị cho đời sống của kẻ đáng bậc nam-nhi, bà rất sợ. Bà cho đó toàn là những thứ có thể phá của cả.

Cái lẽ sống thiết tha nhất của đời bà là đồng của, cho nên bà muốn cho con bà thành ra một tên thần giữ của, chỉ là một tên thần giữ của thôi.

Cậu Cả thật đã làm cho bà vừa ý trong hơn hai chục năm. Đồ cái bằng tuyển sinh với đủ chữ nho đọc cái văn tự, rồi ở nhà kiếm bạc đồng cho bà, và giữ sổ sách cho vay, và chăm nuôi mấy con họa mi, mấy con sơn ca, với lại tết đến gọt ít dò thủy-tiên, bón sỏi mấy chậu lan, cậu cả thật là con của mẹ.

Bà cả Bình nhìn đồng tiền, nhìn lăm thóc, nhìn mấy dây nhà ở phố Khách, nhìn đồng văn-tự ruộng rất lấy làm hài lòng vì công việc làm ăn phát đạt. Lại càng hài lòng khi nhìn thấy đứa con ngoan-ngoãn có thể giữ được nguyên vẹn cái của ấy sau này.

- Cháu nó là người căn cơ tằn tảo.

Đó là câu bà thường vẫn khoe với chị em.

- Thật cụ là người phúc đức mới để được cậu Cả hiền lành như thế !

Đó là câu mà chị em và những người vay nợ thường dùng để tâng-bóc bà.

Năm mười sáu, bà lấy vợ cho cậu Cả. Muốn lấy một người thật là «làm ăn cơ chỉ», nhưng rủi thay, mợ cả lại nằm vào một trường hợp mà câu phong dao «lấy vợ kén tông, lấy chồng kén giống» không đúng nghĩa. Tuy cụ Hàn Hình cả ông lẫn bà đều là người làm ăn cơ chỉ, nhưng cô Nhu lại chẳng làm ăn cơ chỉ một tí nào. Cô có một khối óc mới nó không chịu được những hủ lậu.

Cụ Hàn gả được con gái cho cậu cả khắp khắp mừng thầm «chuột xa chính gạo». Nhưng cô Nhu lấy chồng được sáu tháng phải buồn rầu tức tối về nỗi «hồng ngâm chuột vọc».

Cô vừa ghét vừa khinh cậu cả, vừa bực dọc về sự ăn ở ti-tiện của mẹ chồng. Nhưng đồng tiền vốn có nhiều sức mạnh giàng buộc người ta, nên tuy chết cay, chết đắng trong lòng, cô vẫn phải làm ra bộ hả-hê yên-phận.

Ấy thế rồi cô đẻ một đứa con gái đầu lòng. Ấy thế rồi sau bảy năm sạn mặt vì anh chàng hủ-lậu, cô mới nảy được ra cái ý kiến sui anh chàng ăn mặc quần áo tây.

Ấy thế rồi lần đầu thấy đứa con giai cơ chỉ hàn gấm diện bộ quần áo Tây về nhà, bà cả Bình liền coi ngay là

một đại họa.

Ấy thế rồi bà vật mình vật mảy la giới trách đất. Ấy thế rồi bà gọi ngay con dâu lên trách mắng :

- Mày không khuyên can nó để nó lố lằng thế à ?

Ấy thế rồi bất cứ với ai, bà cũng than phiền rằng con bà đã đổi tính đổi nết.

Ấy thế rồi bà lo đêm lo ngày cho cái đồng tiền của bà sau này.

Cậu Cả đã đưa đòi anh em ăn mặc quần áo tây thì cậu Cả cũng có thể đưa đòi anh em chơi bời xa phí. Trong óc bà Cả thì những người ăn mặc quần áo tây đều là chơi bời ghê gớm cả. Đã mặc quần áo tây thì tất-nhiên hoang-phí như ông Tây, bà đầm, chứ ai còn chặt bóp từng xu.

Ấy thế là thấy cậu Cả từ khi mặc quần áo tây thường thường lại đi chơi, chứ không suốt ngày ở nhà như trước, bà coi như là đại họa đã không thể tránh được rồi. Mà đồng tiền của bà sắp tiêu-tán nay mai.

Ấy thế là sau một đêm không ngủ vì tối qua cậu Cả đi xem tuồng đến quá mười hai giờ mới về, bà ngồi thờ ở sập suy nghĩ để tìm cách gì cho cậu Cả khỏi chơi bời...

thì mới mong giữ được của.

Ấy thế là thấy Khán Thủ, người đầy tớ tay chân mà bà sai đi đòi nợ mới về, bà liền than thở :

- Đây bác khán xem thế thì còn giờ đất nào, hôm qua cậu Cả diện tây đi chơi, tới quá nửa đêm mới về !

- Thế cụ hỏi thì cậu con bảo cậu con đi đâu ?

- Bảo đi xem tuồng. Nhưng tuồng với tiếc gì ! Lại giai gái đã bọm rồi nói dối ra thế.

Bà cả lại chép miệng :

- Bây giờ còn tao sống đây thì còn người kìm hãm, chứ một mai, tao mà hai tay buông xuôi rồi, cứ cái cơ ngơi này thì nó phá mấy chốc mà hết sạch ! Tao chỉ tiếc cái công tao vất-chiu trong bao nhiêu năm giờ mà thôi!

- Cụ chớ nên quá lo, cậu con lớn rồi thì cũng phải đi chơi với người ta đôi chút, chứ chả nhẽ cứ...

- Ấy bác cũng lại bệnh nó nữa ! Thì đi chơi một chút, nào tao có nói gì, nhưng đằng này đi chơi đêm thì bảo không nói, không lo làm sao được ! Mà bây giờ tính khí lại khác trước, chải đầu, vuốt áo suốt ngày, chứ không chịu săn-sóc đến việc nhà như trước nữa. Nếu cứ thế

này thì gia-đạo (?) còn gì. Tao chỉ sợ nay chơi, mai chơi rồi «tập-nhiệm tính thành», rồi đua anh đua em vung tay quá trán thì của cải ải thác nào mà chẳng phải tan tành. Không chịu kiểm, cứ ăn chơi thì có là núi cũng phải lở.

- Thì Cụ giữ cậu con ở nhà, đừng cho đi đâu nữa.

- Tao nói nào nó có nghe. Mà bây giờ tao còn sống thì bảo còn giữ được, chứ một mai tao khuất đi rồi thì ai giữ. Tao đâu có phải đội đá ở đời với nó mãi được. Bây giờ phải có cách gì giữ nó ở nhà mãi mãi.

- Thì cụ bảo mợ Cả, con tưởng mợ Cả có thể giữ được.

Mợ cả bực vì chồng mình hủ-lậu, muốn cho đua đòi anh em để trở nên «văn-minh» một chút, nên trái lại không nghe lời mẹ chồng giữ chồng ở nhà mà lại xui chồng nên đi chơi thêm.

Bà cả thấy mọi cách đều không hiệu nghiệm, khuyên-can mắng chửi thế nào, cậu cả cũng cứ đi chơi, liền lại bàn với Khán Thủ. Khán Thủ gãi tai thủ thủ :

- Con xem cứ cái cơ ngơi như thế này, đến phải cho nghiệm mới xong.

Bà cả thoạt nghe chỗ mắt nhìn Khán Thủ không hiểu. Khán Thủ lại đủ dỉ :

- Con xem những người nghiện chẳng ai chơi bởi cả. Chỉ nằm nghĩ cách để kiếm sao cho tiền vào nhà. Tuy hút mỗi tháng tốn mười lăm đồng thật, nhưng lợi bao nhiêu cái khác. Một cái không đi chơi bởi giai gái đã lợi là bao nhiêu rồi. Đi hát, đi xướng một tối vài ba chục đồng, chứ đảng này hút một tháng chỉ tốn có nửa ngàn ấy. Đã nghiện thì chẳng còn ai giai gái nữa, suốt ngày ở nhà với bàn đèn. Cụ cứ cho cậu con nghiện thì chẳng còn nghi ngại gì về chỗ cậu con chơi bởi phá-phách về sau này nữa. Nghề nằm một chỗ hút thì hay nghĩ. Mà đã nghĩ thì ai cũng nghĩ khôn, chứ có ai nghĩ dại. Con dám chắc nếu cậu cả mà nghiện thì chẳng những cụ không lo chỗ phá của sau này mà còn có thể làm giàu thêm lên nữa.

Thoạt mới nghe thì bà Cả ngờ rằng khán Thủ nghiện, muốn cho cậu Cả cũng nghiện để kiếm chác điều xái, điều men, nhưng sau nghe những lời dàn giải của y, bà đã thấy hơi xiêu lòng.

- Thì cụ cứ xem con, cả đời có đi chơi đâu bao giờ. Ngoài những lúc cụ sai con đi hỏi nợ, bao giờ con cũng ở nhà. Và tàn-tiện từng ly, từng tí. Con cũng nhờ có điều thuốc, điều men nên mới nghĩ ra nhiều cách để đòi

nợ mà không ai có thể vỗ. Thì cụ xem từ trước đến nay, bao nhiêu công việc cụ giao cho con có bao giờ suy-chuyển đâu. Nếu con không có điều thuốc thì khi nào được thế. Người nghiện bao giờ cũng chỉ tìm cách vơ vào, chứ không ai lại bào ra bao giờ.

Trước bà cả còn không nghe, nhưng sau thấy cậu cả cứ đi chơi và nhất là sau hai lần đi suốt sáng, bà liền nhất-quyết cho cậu cả hút thuốc phiện, mặc dầu mợ cả can thế nào, bà cả cũng không nghe.

Y như lời Khán Thủ nói, sau khi mắc nghiện, cậu Cả suốt ngày ở nhà, chẳng buồn đi đến đâu nữa.

Bà Cả thấy thế mười phần vui sướng. Bà bỏ ra bạc trăm mua thuốc chôn xuống đất để cho con ăn dần, vì bà nghe người ta nói thuốc hạ thổ được lâu ngày ăn khỏe người lắm.

Cậu Cả suốt ngày nằm cạnh bàn đèn, lại thuốc sẵn tha hồ hút, nên chả mấy chốc mà nghiện nặng. Càng nghiện nặng, bà Cả càng mừng. Bà bụng bảo dạ :

- Cho dù nó hút hết mỗi tháng trăm bạc, cũng chẳng thấm vào đâu. Cứ thu tiền thuê nhà và thóc ruộng cũng thừa chán.

Lại thấy cậu Cả từ đây suy ly từng xu, bà Cả lại càng vững dạ rằng sau này thế nào con cũng giữ được nghiệp nhà.

Bà thấy quần áo tây từ đây cậu để một số chẳng ngó ngang gì đến, mà cũng lại không hay chải chuốt như trước, bà cho là đặc-sách. Bà cho là giờ thương thánh độ mới sui Khán Thủ bày cho bà cái diệu kế ấy để giữ gìn của cải sau này cho khỏi sang tay người khác.

Thấy mợ Cả muộn để con giai, bà liền lấy một người vợ lẽ cho cậu Cả. Bà lấy một người thật «nhà quê» tốt nái, chỉ cốt để đẻ con.

Hai mươi bốn tuổi, con nhà giàu, hai vợ và nghiện một ngày ba đồng bạc thuốc phiện, cậu Cả là một con ký-sinh-trùng đã bị cuộc sống sóa tên trong cái xã-hội loài người đua ganh. Nhưng trái lại, mỗi khi bà cả thấy cậu nằm bẹp ở cạnh bàn đèn, bà lại mừng thầm là nhà tốt phúc.

Lâu lâu, bà lại nặng đưa cháu gái năm ấy đã lên bảy mà bảo :

- Đấy cháu xem, bố cháu làm thần giữ của cho bà đấy!

Rồi mỗi khi bà nghe người ta nói truyện rằng người Tàu nào nhà giàu cũng cho con hút thuốc-phiện từ bé để lớn lên khỏi chơi bời, bà rất phục là giống khách khôn ngoan.

Từ đấy, bà lại hết sức chắt bóp làm giàu, yên chí rằng cái của bà kiếm vào đã có một đứa con biết giữ thì không khi nào ra nữa.

* * *

- Trong bọn chị em mình, chỉ có chị Nhu là tốt phúc nhất, nhà chồng giàu, thật là chẳng còn phải lo lắng một tí gì.

Mợ Cả mỉm cười một cách chua chát, không giả nhời, sẽ lấy tay soa đầu con.

- Ngọc-Yến lại đây với bác nào.

Thịnh vừa nói, vừa kéo Ngọc Yến lại gần :

- Cháu học lớp mấy rồi ?

Rồi nhìn bọn chị em :

- Mồm mỉm như thế này, lại học giỏi, lại nhà giàu, cháu Ngọc-Yến tôi chẳng còn sợ sau này ế chồng nữa.

Hôm ấy, nhà Thịnh có giỗ, Thịnh mời tất cả các chị em bạn học cũ lại ăn cơm. Mợ Cả từ ngày chồng nghiện, sạn mặt không còn muốn đi đến đâu nữa, nhưng vì Thịnh đến tận nhà khấn thiết mời mãi, mà bà Cả cứ dục nàng đi, nên nàng miễn cưỡng phải đi.

Thấy chị em ai cũng lấy được chồng danh giá, duy mình thì vì cha mẹ hám của, vợ phải một ông chồng vừa đàn, vừa nghiện, nàng đau đớn buồn khổ không biết ngán nào.

Đến khi nghe Thịnh khen mình tốt phúc, nàng nhận thấy cả một mĩa mai cay độc đối với cảnh-ngộ mình.

Trước kia, cậu Cả chưa nghiện, tuy rằng ngu-si đàn độn, nhưng còn có chỗ thương được. Từ khi nghiện vào cứ suốt ngày nằm giải ở bàn đèn chẳng hỏi han gì đến vợ con cả. Lại thêm một nỗi sinh ra lười biếng, chẳng chịu tắm rửa, mỗi khi gần, người hôi-hám làm cho Nhu rất khó chịu. Mới đầu nàng còn dục chồng tắm rửa, nhưng dục hàng năm mười lượt, chồng mới chịu nghe, lâu dần nàng cũng chán chẳng buồn dục nữa. Gia-dĩ mỗi khi tắm, cậu Cả lại sinh chứng rức đầu sổ mũi, nên cậu vịn vào có ấy, có khi hàng tháng không sờ đến nước.

Nhiều khi Nhu liếc thấy chồng mồm há hốc, mặt xanh nhợt, quần lá tọa nước dừa, nằm lìm-lìm cạnh bàn đèn,

nàng ghê tởm muốn mửa. Nếu không có đứa con, nếu không có cái gia tài hàng mấy chục vạn kìm giữ thì có lẽ nàng đã bỏ nhà đi rồi.

Tuy bây giờ quyền thu, quyền phát còn ở trong tay bà mẹ chồng, nhưng một ngày kia mẹ chồng trăm tuổi thì với một người chồng đàn độn như thế, lẽ tất nhiên là quyền hành về tay nàng. Chỉ còn có ý nghĩ ấy làm cho nàng đành nuốt tủi, nuốt nhục mà ở lại. Thấy mẹ chồng lấy vợ lẽ cho chồng, nàng cũng chẳng ghen. Đã không yêu, đã khinh, đã ghét, còn ghen làm gì !

Lần đầu tiên, nhìn thấy cô vợ lẽ của chồng vừa cục cằn, vừa thô-bỉ, nàng thốt ra một câu cay độc :

- Thật là xứng đôi !

Câu nói ấy lại làm cho nàng nghĩ tới cái phận mình vô phúc nên giờ mới xe vào một ông chồng chỉ đáng lấy con sen, con nhài của mình. Cậu Cả tuy còn ít tuổi, nhưng đã dờ chừng, ưa đâm bóp. Mỗi lần, nàng nhìn thấy cô vợ bé mặt bánh đúc, phục-phịch như con lợn ý ngồi bóp chân cho cậu Cả gầy như con mấm, xanh như tàu lá, nàng lộn tiết.

Nàng muốn cấm con gái không bao giờ được bén mảng lại chỗ bàn đèn chồng nằm, vì nàng sợ con gái

phải nhìn thấy cái cảnh bản thúu ấy, nhưng nghĩ cho cùng, không thể cấm con lại gần cha, nàng cắn răng chịu. Nàng chỉ tìm đủ cách để cho con gái lại gần cha rất ít.

Chị em hôm ấy đã lâu mới họp mặt đông đủ, ai cũng vui mừng truyện vui như pháo đang, duy có nàng thì nói rất ít.

Nhiều người bạn gái thấy thế lại cho nàng là y nhà giàu lên mặt kiêu-điệu.

Thế cho nên khi họ thấy Chuẩn là anh Thịnh ở trong nhà vừa cười, vừa điệu nàng :

- Lấy được chồng nghiện như tiên nho nhỏ,

Chị Nhu ơi,

thì ai cũng mừng như quạt vào ruột.

Thịnh thấy thế vội bênh :

- Nó cũng có ba bảy đường nghiện. Đằng này người ta nghiện để khỏi chơi bời, để giữ nhà thì có gì là xấu.

Không ngờ câu bênh ấy lại có một chỗ hở để cho Chuẩn vớ lấy mà điệu thêm :

Thế ra chị Nhu lấy một ông thần giữ cửa, một... gì rồi, chứ có phải lấy chồng đâu.

Dầu Chuẩn không nói hết, nhưng ai ai cũng hiểu là... một con chó giữ nhà. Nhu đã bức mình, nay thấy bè bạn riều lại càng bức mình, nhưng nàng không biết cãi thế nào, nàng đỏ mặt tía tai cúi đầu làm thinh. Thịnh vội thét anh không cho nói nữa.

Nguyên Chuẩn trước kia có đem lòng mơ tưởng muốn lấy Nhu, nhưng ông bà Hàn thấy nhà Chuẩn nghèo không gả, đi gả cho Mai là con bà Cả. Chuẩn vẫn đeo một mối hận trong lòng, nay mới được dịp để trả thù, nên dù Thịnh quát, Chuẩn vẫn chưa chịu im :

- Tôi nghe anh ấy mới lấy vợ lẽ phải không ? Nghiện yếu thế, sao mà còn đèo bông lắm thế ?

Thịnh vội vàng chạy lại bịt mồm Chuẩn và đám thùm thụp :

- Ô, cái nhà anh này hay chữa ! Không còn biết lễ phép là gì nữa. Cút đi đâu thì cút đi !

Lúc ấy, Chuẩn mới chịu im.

Thói đời xưa nay, nghèo vẫn ghen ghét với giàu, thứ nhất càng là những người thân lại càng ghen-ghét nhau

lắm. Những chị em bạn học cũ của Nhu thấy Nhu lấy chồng giàu đều ghen ghét, nay thấy Chuẩn chế điều Nhu thế, ai cũng hời dạ. Họ hời dạ vì họ đã tìm được chỗ kém của Nhu để dìm Nhu xuống mà tự nâng mình lên.

Duy có Thịnh thấy thế thì thương Nhu, nên nàng vội nói sang chuyện khác để đánh trống lảng cho Nhu đỡ thẹn.

Cơm xong, Nhu muốn về, Thịnh liền giữ lại. Chờ cho chị em về hết, Thịnh liền hỏi Nhu :

- Chị hình như có điều gì buồn bực và bất như ý phải không ?

Nhu ôm chầm lấy bạn khóc nức nở :

- Thì chị đã biết rõ còn phải hỏi han gì nữa ?

- Thôi, vợ chồng là cái duyên số, chị cũng đừng phiền nữa. Kìa chị lau nước mắt đi, không con Ngọc-Yến nó vào kia kìa.

Nhu vừa lau nước mắt, vừa mếu máo bảo bạn :

- Ấy không có nó thì em đã liêu rồi, một là em bỏ đi, hai là em tự tử, chứ quanh năm sống với một người suốt đời nằm cạnh bàn đèn, lười như hủi, bẩn như gấu,

ngu như lợn thê thì chị tính có là đá cũng phải nát gan. Trước kia chưa hút thì còn khá. Từ khi nghiện thì «bệt» không còn có chỗ nói.

- Em không hiểu cụ nhà nghĩ thế nào mà lại bắt anh ấy hút thuốc phiện cho đến thành nghiện.

- Thì còn nghĩ thế nào nữa. Người ta chỉ nghĩ có đồng tiền thôi. Người ta cho nghiện thuốc phiện để khỏi có thì-giờ chơi bời, để thành... thần giữ của mà. Từ địa vị một người sống, người ta đem biến thành một người chết, biến thành một con chó giữ nhà. Lúc này, nghe anh Chuẩn anh ấy chế-diệu thế, em có ức uất thật. Nhưng xét cho kỹ ra thì đúng là như thế. Đã đến là một con chó giữ nhà thì chị tính... Vì thế cho nên khi lấy vợ lẽ, em cũng chẳng buồn ghen nữa. Hắn là người bỏ đi rồi. Mà cái đời em cũng là đời bỏ đi rồi ! Em chỉ nghĩ thương cháu mà thôi.

* * *

Ba hôm sau, Thịnh đến chơi. Nhu dương ở dưới bếp nghe người nhà nói vội vã chạy lên định bụng giữ ở phòng khách không cho Thịnh vào nhà trong để khỏi nhìn thấy cái cảnh trụy lạc của chồng mình. Nhưng vì người nhà vốn biết Thịnh rất thân với Nhu, nên đã cho vào rồi. Lúc Nhu lên đến nhà thì Thịnh đang đứng nói

chuyện với Mai ở cạnh bàn đèn.

Nàng vội vã kéo tay bạn lôi vào buồng mình mặc dầu câu chuyện của hai người đang còn dở.

- Đấy chị xem, quang-cảnh em, có thiếu nào không! Suốt ngày nằm ườn ra hút như thế ! Me em lại chiều mua cho một lúc hàng mấy trăm bạc thuốc, tha hồ hút.

Nhu nói xong khóc nức nở.

- Chị em ai trông thấy, em sợng mặt chết đi, ấy thế mà me em lại lấy thế làm đắc sách.

- Thế chị không khuyên anh ấy chừa bao giờ à ?

- Có giờ khuyên. Mà khuyên thế nào lại được với me em. Me em muốn cho như thế cơ mà. Còn làm thế nào được !

Thịnh tìm lời an ủi bạn. Rồi khi thấy Nhu đã nguôi-nguôi, Thịnh liền đưa cho Nhu một phong thư mà bảo :

- Đây cái thư của Chuẩn viết để xin lỗi chị. Hôm nọ chị về rồi, em đem tình cảnh chị nói với y. Y hối hận mãi. Y nhờ em đưa thư này cho chị và xin với chị tha lỗi cho y.

Nhu cầm bức thư, rồi nói chiếu lệ :

- Anh ấy có lỗi gì, chẳng qua em vô phúc nên mới lấy phải chồng con như thế. Chị xem nhà cửa như thế này, nhưng em có thiết gì đâu. Nếu không vì con Ngọc-Yến thì em đã bỏ mà đi rồi.

Chị đừng nên nói thế. À, Yến đâu ?

- Cháu nó đi học.

Nhu bóc thư xem.

Chị Nhu,

Tôi biết là tôi đắc tội với chị nhiều lắm. Nếu chị xét rõ rằng người ta có nhiều lúc tức-bực mà không sao tự chủ được thì chị cũng rộng lòng tha thứ cho tôi.

Lúc chị về rồi, tôi nghe Thịnh kể chuyện lại, tôi mới rõ tôi đã làm một việc tối vô nhân đạo. Tôi đã phạm cái tội ác chế diễu sự khổ sở của người khác. Tôi đã cầm giao đâm vào một trái-tim đã muôn phần đau đớn.

Nhưng xin chị lượng xét cho tôi. Tôi không rõ rằng chị bị đau-đớn. Mà trái lại, tôi lại cứ lầm tưởng rằng chị sung-sướng lắm. Tôi cứ tưởng đồng-tiền đã làm cho chị say mê mà quên đi được những lẽ sống vui đẹp ở đời.

Chị đã rõ tấm lòng tôi trước kia đối với chị là thế nào. Vì tức bực mà trả thù bằng những lời nói đều giả và

tiểu-nhân ấy, bây giờ tôi đã nhận thấy là hèn-hạ.

Cúi xin chị tha lỗi cho tôi. Và tôi mong rằng chị vẫn coi tôi là người bạn kính cần và trung- thành của chị như thừa trước, như... hồi nào mà chúng ta còn cấp sách đi học.

Nếu chị đã hết giận tôi rồi, thì tôi lại xin nói thêm rằng cái tình bạn ấy ngày nay lại nồng-nàn hơn trước. Thứ nhất là sau khi tôi đã có tội đối với chị, thứ nhất tôi đã biết chị cần phải có cả một tấm lòng sốt-sắng và rộng hiểu của một người bạn để an ủi.

Nếu chị không giận tôi nữa thì tôi mong rằng chị sẽ cho tôi là người bạn ấy. Tôi xin nói với chị rằng nếu chị bằng lòng ban cho tôi cái diễm phúc ấy thì tôi xin thề rằng sẽ luôn luôn và mãi mãi là người bạn trung thành của chị.

Một người có tội, cầu mong chị tha thứ.

Chuẩn

Nhu đọc xong bức thơ ngừng đầu bảo bạn :

- Anh Chuẩn anh ấy vẽ chuyện quá. Anh ấy kết tội anh ấy nhiều quá. Chẳng qua sự thực là thế thì anh ấy nói thế chứ nào anh ấy có tội lỗi gì.

- Sao lại không ? Lúc chị về rồi, em nói chuyện cho y biết, y bắn-khoăn mãi đấy. Chẳng nói thì chị đã thừa hiểu xưa kia y... quý chị lắm. Y cứ một hai nhờ tôi nói với chị mà tôi không dám. Sau không làm thế nào được, y nói với thầy me tôi. Thầy me tôi lại nói với hai cụ nhà thì bị hai cụ nhà từ-chối. Ngày nay, thấy chị y tức y nói thế. Thôi chị đừng có giận y nữa nhé ! Tuy mồm miệng như thế mà bụng dạ sỏi lở lắm đấy. Chị bỏ qua đi cho y nhé ! Để tôi về tôi nói cho y mừng. Y bắn khoăn mấy hôm rồi mới nhất-quyết viết thư này cho chị. Y dặn tôi bảo chị xem xong rồi thì sé đi, không lờ... gì thì người ta lại tưởng... lờ thôi.

- Việc gì phải xé. Chị làm ơn về nói với anh ấy rằng những câu anh ấy nói hôm đó em đã quên cả rồi.

Thịnh đi rồi, Nhu đem bức thơ đọc lại. Đọc xong, nàng mân-mê bức thơ hồi-tưởng đến khoảng đời xưa kia đầy vui-vẻ, đầy hi-vọng, ngày nay đã bị tan vỡ như bọt xà phòng chỉ còn để lại cho lòng nàng biết bao chua cay hờn oán.

Nàng hồi-tưởng lại những lúc đến nhà Thịnh. Chuẩn hết sức chiều chuộng, sẵn đón từng tý để làm cho mình vừa lòng. Lúc ấy mình còn là một cô gái nhí nhảnh, lòng lâng lâng, nhìn tương lai toàn nhung và gấm, rực-rỡ biết bao !

Cái ngày ấy đâu còn nữa !

Tương lai của nàng bây giờ là luôn luôn phải sống cạnh một anh chồng nghiện, bần thủ, lười biếng, ngu ngốc suốt ngày nằm ườn cạnh cái bàn đèn như một thây ma.

Lúc này, nàng mới cảm thấy một cách chua chát rằng đồng tiền không giúp vui được cho con người ta. Mà trái lại nó chỉ gây ra cho người ta những đê hèn, ti tiện.

Nàng cầm bức thơ toan đọc lại một lần nữa thì bỗng nghe có tiếng mẹ chồng gọi. Nàng vội vã dứt bức thơ vào túi rồi chạy ra.

Tuần lễ sau, nàng đến nhà Thịnh, chủ ý chỉ là để tìm thấy một vài kỷ niệm vui đẹp của thừa xưa, để cho nó an ủi thất vọng của ngày nay. Thịnh thấy nàng đến, vội vàng bảo :

- Tôi về nói với Chuẩn rằng chị đã tha thứ cho y rồi, y mừng rú lên.

- Thế bây giờ anh ấy đâu ?

- Y ở trên gác. Để tôi gọi y xuống.

Nhu vội nắm áo bạn :

- Thôi gọi xuống làm gì ! À, anh ấy không đi học Hà-nội nữa à ?

- Không. Y thôi đã được năm sáu tháng nay. Y định xin đi làm.

- Phải, đồ đíp-lôm rồi thì xin đi làm cũng dễ.

Rồi Nhu nói bằng một giọng như băng-khuâng nhớ tiếc :

- Giá chúng mình cứ đi học thì có lẽ cũng đồ đíp-lôm đã lâu. Không hiểu sao thầy me chúng mình lại cứ có cái ý nghĩ không muốn cho con gái học nhiều ?

Chuẩn biết tin Nhu đến, ở trên gác xuống, tay cầm cái mandoline.

Không biết lúc ấy cái liên tưởng ở trong óc Nhu chuyển vắn thế nào, Nhu bỗng đem chồng mình so-sánh với Chuẩn. Nhu thấy cả một xa cách ghê gớm.

Một đằng thì vạm vỡ khôi-ngô, lại tài hoa mà một đằng thì ôi thôi ! xin làm đầy tớ không đáng. Tụi phận, nàng cúi mặt và không chào tặng lời như không nhìn thấy Chuẩn.

Chuẩn đã lùng lững đến trước mặt nàng. Không hiểu sao, lúc ấy nàng thấy trong người run lên và trái tim đập mạnh. Cập đến khi nghe tiếng Chuẩn nói, trái tim lại càng đập mạnh nữa. Nàng muốn ngừng đầu lên nhìn Chuẩn mà không sao ngừng lên được. Cái cổ như bỗng cứng lại.

- Tôi thấy cô Thịnh bảo chị đã bỏ qua đi cho tôi rồi, tôi mừng lắm. Tôi muốn hôm nào gặp chị để xin lỗi chị và được nghe rõ ràng tiếng chị nói rằng không giận tôi nữa thì tôi mới yên lòng được, chứ không cứ canh-cánh làm sao ấy !

Nhu vẫn cúi đầu không giả nhời, Chuẩn lại nói vừa nói vừa lấy tay nẩy nẩy vào dây đàn làm cho nó kêu lên những tiếng lanh lảnh :

- Thế bây giờ chị đã hết giận tôi chưa, chị nói cho tai tôi nghe tiếng thì tôi mới...

Nhu vẫn chưa ngừng đầu ;

- Thì tôi có giận anh bao giờ đâu !

Chuẩn ngồi xuống ghé.

- Câu nói ấy của chị là một câu nói không thật bụng. Nếu thế thì chị đã không cho tôi được cái hân-hạnh là

bạn của chị rồi. Chị phải nói rằng, chị có giận tôi, nhưng nay chị đã xét tình mà lượng thứ đi cho tôi rồi. Chị tính lòng có phải là gỗ đá đâu, mà bảo tôi nói những câu như thế mà chị không giận. Thứ nhất lòng một người như chị lại càng không phải gỗ đá lắm. Thế nào chị nói đi !

Thình lúc ấy mới sen vào :

- Thì chị cứ nói rằng có giận nhưng đã dơ đi không thèm nhớ tới cho anh ấy bằng lòng. À bắt đánh một bài đàn để tạ tội chị ạ !

Chuẩn muốn khoe tài nghệ liền vặn dây rồi hỏi :

- Nhưng chị muốn nghe bài gì chứ

Lúc ấy, Nhu mới ngừng đầu nhìn Chuẩn mà bảo :

- Anh muốn đánh bài gì thì đánh, chứ tôi còn biết bài nào vào với bài nào !

- À thôi để tôi đánh một bài «tình tuyệt vọng (?)» cho chị nghe nhé !

Bài đàn đã duỗi đi cho Nhu những ngượng ngịu. Nhu hỏi qua loa Chuẩn về mấy năm học-tập ở Hà-nội. Câu chuyện đã bắt đầu thân mật.

Chuẩn tìm hết cách để khoe mình và để nói bóng cho Nhu hiểu những cảm-tình của mình đối với Nhu xưa kia vẫn chưa hết. Nhu tảng lờ như là không hiểu, cứ cố đánh trống lảng sang truyện khác. Chuẩn thì lại cứ cố xoay về.

Lúc ấy, Nhu hình như nghe ở bên trong có một tiếng huyền-bí nó bảo : «về đi, về ngay đi», nhưng nàng không có đủ nghị-lực nghe theo tiếng dục ấy. Đã bao nhiêu năm nay, nàng sống cạnh một người chồng ngu-độn, không tình ái, nàng thích nghe những câu chuyện tình ái. Cũng như thường tình trăm nghìn cô thiếu nữ khác, nàng thích được người ta đề ý đến mình. Sự người ta đề ý ấy nó gãi vào lòng tự ái. Mà lòng tự ái thì ai không sẵn. Là gái, ai không muốn được người ta tôn thờ, nâng niu. Thứ nhất cái người tôn thờ, nâng niu mình lại có mã người, lại thông-minh, tuấn-tú.

Thừa một lúc, Thịnh ra ngoài, Chuẩn liền bảo Nhu :

- Chị chắc không rõ sự đau buồn tức bực của tôi trong mấy năm trời. Tôi không thiết-tha một cái gì nữa. Tôi chỉ định gặp dịp là tôi trả thù. Những nhời tôi nói hôm nọ càng chua-cay bao nhiêu thì lòng tôi đối với chị, chẳng nói chắc chị cũng đủ hiểu lại càng khăng khít bấy nhiêu. Chị không nên trách tôi mà chị chỉ nên thương tôi sao đã trải qua bao nhiêu năm giờ tôi chưa quên

được chị.

Nhu then, vuốt ve cái góc bàn.

- Thì chị cứ xét coi, có ai hơi đâu đi tức-bực với một người mà mình chẳng để ý đến bao giờ. Tôi càng cố làm cho chị đau đớn bao nhiêu chính vì lòng tôi còn thiết-tha tưởng-nhớ đến chị bấy nhiêu.

- Chết sao bây giờ anh lại nói thế, tôi đã có chồng.

- Ấy, tôi cũng biết thế, nhưng tôi muốn quên mà không sao quên được. Thôi, xin chị cho tôi là người bạn của chị, như tôi nói trong thơ.

- Thì lúc nào tôi với anh chả là bạn.

- Ô, bạn thế này thì... có nghĩa gì. Chị chưa hiểu hết cái ý tôi muốn nói. Tôi muốn chị nhận tôi là bạn với tất cả cái nghĩa thiêng liêng của chữ ấy. Nghĩa là bao nhiêu điều đau buồn, ta phải nói cho nhau để an ủi nhau. Chứ bạn suông ở cái mồm thì... thế gọi là... chứ sao gọi là bạn được. Chị có bằng lòng như thế không ?

Nhu không giả nhời. Chuẩn liền đứng dậy nói một giọng trang-nghiêm :

- Nếu chị không bằng lòng như thế thì từ nay chúng ta không bao giờ còn nên gặp mặt nhau nữa. Chẳng

những thế, tôi lại còn coi chị là một kẻ thù.

Rồi Chuẩn cau mày nói to :

- Mà tôi coi chị là một kẻ thù cũng phải vì chị đã gây ra bao nhiêu nỗi chua xót cho đời tôi. Bây giờ tôi xin chị có một điều nó chẳng làm tổn thiệt gì cho chị cả mà chị cũng nở lòng từ-chối tôi ư ? Chị nở lòng để tôi mang hận suốt đời ư ? Chị chẳng đền bù một tí nào cho những sầu não mà chị đã gây cho tôi ư ?

Nhu vẫn không nói. Chuẩn liền quay mình đi vào, vừa đi, vừa nói :

- Thế nghĩa là chị bảo từ giờ chúng ta nên xa nhau mãi mãi. Và chị đành lòng để cho tôi phải khổ sở suốt đời đây. Thôi chị đã nhẫn-tâm thế thì tôi cũng đành.

Chuẩn ngậy-nguẩy đi vào. Nhu vội vàng gọi giật lại:

- Anh Chuẩn, tôi bảo đã !

Giọng nói cảm động là một lời thú. Nó báo trước sự sa ngã của nàng.

Vừa lúc ấy thì Thịnh ra. Dầu Nhu không có thì-giờ nói ra, nhưng cái nhìn ý-nghĩa của nàng là một sự khứng chịu.

Lúc về, nàng lại nhìn Chuẩn bằng một cái nhìn nó nói giải. Mà Chuẩn cũng giả nhời nàng bằng một cái nhìn nó làm cho lòng nàng rộn rục.

* * *

Hai tháng sau, Nhu đã là nhân tình của Chuẩn. Sự sa ngã đầu tiên của một người đàn bà có chồng, đi có thứ bậc như một người leo thang. Tấm lòng người đàn bà có chồng là một lá dâu; con tầm «tình-ái» phải chiếm dần, lớn dần.

Trong cuộc lần đầu ấy, có cả một chiến trường cũng kịch liệt sôi nổi như một chiến trường dẫu không có máu chảy, sương rơi.

Người đàn bà có chồng gặp một người đàn ông. Rồi hoặc vì tâm tính hợp nhau, hoặc cảm phục nhau một điều gì, rồi gần người đàn ông ấy thì thấy vui, mà vắng thì thấy buồn, xa thì thấy nhớ.

Rồi bỗng một buổi sáng thức dậy, hay một đêm trần trọc, hay trước một cảnh gợi tình, cái ý nghĩ ngoại tình vụt hiện trong thần trí. Ý nghĩ ấy liền «đẻ» ra những hình ảnh quay cuồng.

Thoạt nhận thấy ý nghĩ ấy, thoạt nhìn thấy những hình ảnh ấy, người đàn bà nào cũng phải rùng mình ghê sợ.

Trong người chúng ta, đều có một ông thần hộ-mệnh. Ông thần hộ mệnh ấy nhà luân lý học gọi là thiên-lương.

Người đàn-bà thấy cái ý muốn gian tà của mình bị thiên lương quở trách vội vàng cố xua đuổi cái ý-nghĩ ngoại tình và những hình ảnh say-sưa đi.

Một trận giao tranh kịch-liệt của thiên lương với dục tình.

Lần đầu, bao giờ thiên-lương cũng đắc thắng. Không có một người đàn bà nào ngã ngay trước sự tấn-công đầu tiên của dục tình. Không kể gì lễ nghi, tập tục là những sức mạnh nó ghìm giữ người ta trong con đường bổn phận mà xã-hội đã vạch sẵn và công-nhận, chính trong thiên-lương, cũng có sẵn những sức mạnh nó lôi kéo người đàn bà lại không cho đi quá lên một bước trên con đường lầm-lỗi. Hoặc-giả, có một vài nhà xã-hội-học bảo rằng cái thiên lương ấy chẳng qua là sự cấu tạo nên bởi lễ nghi thành kiến, di-truyền đã bao nhiêu đời, chứ không phải lúc khởi thủy loài người đã có cái thiên lương như thế. Cái thiên lương ấy chẳng qua là con đẻ của lễ nghi thành kiến mà thôi.

Thuyết này nếu có đúng cũng chỉ đúng có một phần. Giới đã sinh ra cho loài người ngũ-quan để sinh hoạt trong thế giới hữu hình thì tất nhiên cũng phải sinh ra

cho loài người cái gì để sinh hoạt trong thế giới vô hình chứ. Cái gì ấy người ta gọi là lương tâm thiên lương, hay linh hồn. Trừ khi nào có nhận rằng loài người chỉ sống có cái đời sống vật chất như cây cỏ và không có cái đời sống tinh thần thì mới có thể nhận thuyết trên là đúng cả.

Nói rằng thiên-lương cũng có ảnh hưởng bởi lễ nghi, thành-kiến một phần thì đúng hơn.

Người đàn-bà lúc đầu tiên nghĩ đến sự ngoại tình cũng như đứa bé con thoát mới sờ vào một vật gì nóng vội vàng dụt tay lại. Hay hoặc-giả đụng phải con sâu lông-lá vội chu-chéo lên. Nó chu-chéo bởi vì một linh-khiếu báo trước cho nó những lông lá có thể làm hại đến nó.

Người đàn-bà tưởng-tượng mơ hồ đến một sự nguy hiểm - người đàn bà cũng chưa hình tượng được sự nguy hiểm ấy thế nào, chỉ biết rằng có nguy hiểm mà thôi - vội dừng lại, nếu dục tình không đến tấn-công nữa.

Cái ý nghĩ ngoại tình cùng những hình ảnh say sưa của nó mờ dần trong tâm trí cũng như những kỷ-niệm của ta lúc thiếu-thời.

Nếu dục tình đến tấn công luôn mãi và nếu người đàn-ông cứ luôn luôn kêu gọi để tăng sức mạnh cho nó thì một ngày kia dục tình làm cho người đàn bà sống quen với cái ý-nghĩ ngoại tình. Mà rồi chẳng ghê-sợ nữa. Người đàn bà đã tìm được những lý-do để bào chữa cho việc làm của mình là phải. Và nếu không cho là phải thì cũng đã dối mình và tìm cách đánh lừa được thiên lương không cho thức dậy.

Từ ý nghĩ đến thực hành, nào có bao xa. Thứ nhất lại có người sốt-sắng phụ giúp.

Từ câu chuyện đứng đắn của một người đàn bà có chồng đối với người đàn-ông cho đến những rú-rít trong phòng thật là biết bao tranh đấu, biết bao do dự, biết bao lưỡng lự, biết bao mảnh khèo. Có những cái gì như những bão-táp, những cây nước đổ, những động đất, có cả một thế giới lật nhào xuống, lại có cả một thế giới khác đột khởi lên.

Trong bể tình cảm, nước dèo, sóng cuộn chớp nhoáng chạy.

Đời người sôi nổi, lý-thú, ý-nghĩa, say-sưa ở chỗ ông trời đã khéo bày đặt ra những trạng-thái nó khiến cho cái bể tình-cảm ở trong người chúng ta lâu lâu lại có bão táp.

Ta đắc thắng hay ta xa-ngã ? Mặc dầu, ta đã được sống những phút giải bằng cả một thời-gian vô-tận, những phút mà ta đã được đem nhân-điều ra tiêu pha bằng cả một năm bình tĩnh.

Những phút ấy có ma-lực làm lay động cơ-thể ta đến gốc rễ. Nó làm cho sống hết cả tế-bào của ta trong một hoạt-động dị-kỳ.

Rồi đây những phút hối hận sẽ làm cho ta phải trả nợ những phút sống say-sưa ấy bằng bao nhiêu máu mắt hay bao nhiêu năm đau đớn, hay sự đắc thắng sẽ khiến cho ta vui mừng mà nhận thấy ta to hơn, sáng hơn, cái lúc bị đem ra thử lửa ấy đều để lại trong thần-trí ta những dấu vết không bao giờ phai nhạt.

Anh thợ bạc khổng lồ kia đã rạch trong linh hồn ta những danh xấu mà cả một thời gian, cả một cuộc đời cũng không lấp đi được nữa.

Những phút thử lửa ? Thì chính là tinh túy chất lọc - tôi nói chất lọc - của sự sống. Chính cái phút để ta có thể nhận thấy rõ ta. Và cũng để ta tha thứ cho giờ những tẻ lạnh của một cuộc đời quanh năm tẻ lạnh, ngày ngày đầy tẻ-lạnh, phút phút là những tẻ lạnh, cái tẻ-lạnh nó gặm nó nhấm một kiếp người như đàn kiến gặm nhấm một miếng đường cho tới khi tan vỡ.

Những phút thử lửa ? Ồ, nếu không có những phút ấy, thì tha thứ cho giới làm sao được ? Tha thứ làm sao cho Ông cái tội đã bày đặt ra một kiếp phù-sinh mà cái gì cũng lều-bều trôi như bọt nước thế này ! Tha thứ làm sao cho ông cái tội đã buộc sự sống biến thành một cái phễu mà ngày hai lần phải đổ nước, đổ cơm thế này !

Con người thượng đẳng nhìn cuộc đời hiu quạnh với một đàn người nó ăn, nó ngủ, nó đi chơi, nó lấy vợ, nó đẻ con, nó tĩa cây cảnh, nó nuôi chim họa-mi, nó ra thợ may thử áo, nó dạo phố để khoe cái áo nó mới may, đôi giày nó mới đóng, tức bực gầm lên :

- Trời sinh ra ta làm gì ? Ta dùng gì được cho cõi đời chết này ?

Rồi muốn nhảy ngay lên chín tầng mây nắm cổ ông trời lôi xuống trở cái thế-giới hiu-quạnh mà hỏi :

- Sao ngài lại quác-ác như thế ?

Nhưng nếu con người thượng đẳng ấy đã sống những phút thử lửa ?

Thì họ liền hiểu cả một bí-mật khủng khiếp và say-sưa mà trời đã đem đặt vào cuộc đời thành một câu thai muôn năm chưa ai tìm ra lời giải. Họ liền nhìn thấy trong cái tầm thường tẻ lạnh của cuộc đời cả một chiến

trường lúc nào cũng có súng nổ, đạn bay.

Cái câu :

«*Đoạn trường ai có qua cầu mới hay*» không phải là một câu nói; mà nó là một tiếng gào của vong hồn triệu triệu ức ức người đã chết để nhắc nhở những người đang sống và sắp sống đây.

Ta hình như thấy cả những con ma đã chết từ khi khai thiên lập địa đang mắt trợn trừng, day tay mắt miệng mà thét bảo loài người :

- Hăng mó tay vào ! Hăng mó tay vào ! Phải, hăng mó tay vào, rồi hăng phán đoán sự sống ; rồi mày mới biết mày đã sống hay chưa ; rồi mày mới biết được rõ mày.

Chưa xông ra chiến-trường để sống những phút say-sưa hùng-liệt đầy nguy-nan mà cũng đầy kiêu hãnh, tên quân nào chẳng là anh hùng, dũng sĩ.

Đã đem thân ra đua với đạn lạc, tên bay rồi, đã đem mình ra thử với rủi may của định mệnh rồi, mới rõ ai anh-hùng, ai dũng sĩ.

Sống, hăng sống hết những phút thử lửa của sự sống để chờ khi đập nắp ván.

Nhu đã sống những phút thử lửa ? Rút cục, nàng ngã trong cánh tay Chuẩn trên một cái tràng kỷ. Từ một người bạn ở những câu tâm sự, rồi Chuẩn đòi những cái nắm tay. Nhu chống cự, rồi Chuẩn van lơn, Nhu không chống cự nữa. Rồi Chuẩn đòi hơn. Rồi đến cái phút mà... thiên-lương nhất-định bảo : «không», nhưng xác thịt nặng-nặng bảo : «có». Cả linh-hồn người đàn-bà kêu cứu nhưng lại không chịu làm một cử chỉ gì để tự cứu lấy mình.

Sau sáu tháng sống say-sưa, Nhu càng ghét cay, ghét đắng anh chồng nghiện. Một hôm sau khi xác thịt đã được thỏa mãn, nàng đủ dể bảo Chuẩn :

- Nếu anh thật yêu em thì ta phải tính thế nào cho được gần nhau mãi mãi, chứ cứ thế này thì buồn thảm quá !

- Anh cũng buồn thảm lắm, nhưng biết làm sao ?

Nhu vội ôm choàng lấy Chuẩn :

- Hay ta đưa nhau đi trốn ?

Câu nói ấy như một thùng nước lạnh dội lên đầu Chuẩn. Nó chẳng những có cái đức-tính làm tan hết cả những khoái cảm, nó lại còn mang đến những hồi hận cho cuộc khoái lạc nữa.

Nhu nhìn người yêu hồi hộp chờ câu trả nhời sắp thốt ra ở trên làn môi kia nó sẽ định-đoạt đời nàng.

Chuẩn thấy Nhu nhìn chăm chăm vào mình liền sẽ mấp-máy môi để tìm kế hoãn binh, để tìm một câu trả lời nước đôi cho nó hợp với tình-thế. Làm sao cho Nhu vẫn yêu mình mà mình thì chẳng phải hứa gì với nàng.

- Thế còn con em ?

- Thì chúng ta đem cả nó đi. Anh đã yêu em thì con em cũng là còn anh !

Câu ấy làm cho Chuẩn khó chịu, nó gieo một chán-chường vào lòng Chuẩn. Nó dật đứt những mảnh màn rực rỡ của tình yêu để cho Chuẩn nhìn thấy những viễn tượng tẻ lạnh của một tương-lai đen kịt. Lúc ấy, chàng mới ân-hận rằng đã đại dột lao mình vào một cuộc tình duyên không hy-vọng tốt đẹp. Chàng tìm kế thoát ra :

- Nhưng chúng ta lấy gì mà sống ? Anh thì nghèo, còn em tuy giàu, nhưng tay hòm chìa khóa bây giờ còn ở mẹ chồng em, thành ra em cũng nghèo nốt. Nếu chúng ta giàu...

- Em lấy những vòng hột của em đi.

- Được là bao nhiêu. Sống được mấy chốc. Sau này thì...

- Thì anh làm, em làm để nuôi nhau.

- Làm gì ? Còn những truyện lôi thôi kiện-cáo với nhà chồng em. Mà anh thì còn sợ mắc tội với pháp-luật về sự quyến rũ em. Người ta có thể kiện bỏ tù anh được. Anh yêu em lắm, muốn luôn luôn được gần gũi em, nhưng tình-thế bắt buộc biết làm thế nào ?

Nhu nắm tay Chuẩn :

- Hay em về nhà em, rồi xin ly-dị. Thế thì chúng ta có thể đường hoàng...

Chuẩn đã khó chịu, bây giờ lại càng khó chịu hơn. Nếu có cách gì cự tuyệt ngay được với Nhu mà khỏi mang tiếng là con người sở Khanh thì chàng đã dùng rồi. Chàng nói một cách ngao ngán :

- Như thế lại càng lôi thôi lắm. Tiếng tăm chết.

- Chúng ta yêu nhau, cần gì ?

- Vẫn hay rằng thế, nhưng anh thì còn thầy mẹ anh mà em thì cũng còn thầy mẹ em. Các cụ khi nào bằng lòng.

- Thì đến các cụ từ chúng ta là cùng. Chúng ta được tự do yêu nhau, chúng ta cần gì...

- Em nói dễ quá ! Vẫn hay rằng yêu nhau, nhưng ai có thể sống không cha mẹ được. Em không nghĩ đến con em à ?

Câu ấy làm cho lòng sốt sắng của Nhu giảm bớt đi. Chuẩn biết thóp thề liền lợi dụng cái chỗ yếu ấy để thoát thân :

- Con em sống trong gia đình ấy mà không có em, nó sẽ ra thế nào ?

Nhu ôm mặt khóc. Chuẩn liền dỗ dành. Lúc này, chàng đã bình tĩnh, vì chàng biết rằng đem đứa con ra mà thoái thác thì Nhu không còn chỗ nào mà trách mình được nữa.

- Anh vì yêu em nên yêu cả con em, anh mới nói thế. Anh mới từ chối cái hạnh-phúc em đem đến cho anh. Anh vì muốn cho em không thành ra một người mẹ bất tử nên anh mới...

- Nhưng thế này, thì cũng đã phạm tội đối với nó rồi.

- Thế này khác. Tuy chúng mình yêu nhau, nhưng kín đáo, có thiệt thòi gì đến nó.

Rồi Chuẩn nhìn đồng-hồ :

- Thôi gần sáu giờ rồi, em về đi, không nhớ một cái...

- Em chẳng sợ gì cả. Em liều đấy.

- Có một mình thì mới nói liều được, chứ em có con. Thôi về đi. Cho người ta khỏi nghi thì lần sau mới có thể đến đây được. À, ngày mai em đừng đến nữa nhé, anh đi Hanoi có việc cần. Anh lên trên ấy vì có một người anh em mách một chỗ làm, chứ ở Nam-định này thì làm gì có.

- Thế bao giờ anh về ?

- Năm ba ngày, tuần lễ không biết chừng. Khi nào về, anh sẽ bảo Thịnh đến nói cho em biết.

«Người đàn-ông yêu rồi mới tính-toán. Người đàn-bà tính-toán rồi mới yêu.» Thế cho nên trong mười cái án phụ tình thì chín người đàn ông là thủ phạm.

Chuẩn trước kia yêu Nhu vì sắc đẹp. Và cũng hi-vọng rằng Nhu có chồng giàu hàng bao nhiêu vạn thì thế nào mình cũng nhờ vả được Nhu ít nhiều. Đến khi biết Nhu chẳng có quyền hành gì trong nhà, mà nàng cũng không sẵn tiền, Chuẩn đã thất vọng. Nếu Nhu không nói đến sự đem nhau đi trốn để lấy nhau thì có lẽ cuộc tình-

duyên của hai người còn lâu dài, vì sắc đẹp của Nhu còn có mãnh lực giữ Chuân lại.

Nhu nói ra, Chuân xét thấy cái sắc đẹp ấy không đáng để cho mình hi-sinh nhiều như thế, thứ nhất là sau khi chàng đã được thỏa mãn rồi. Chàng hi vọng lấy một người vợ đẹp và giàu, chứ con trai hờ hớ, chàng không thể chịu được với cái ý-nghĩ lấy vợ thừa của một thằng nghiện với một đứa con nhớn sáu bảy tuổi phải nuôi dạy. Chàng tính-toán thì thấy hại nhiều hơn lợi. Chàng sẽ phải tan vỡ cả một cuộc đời. Từ hôm ấy, Chuân tìm hết cách để cự tuyệt dần dần với Nhu, để cho Nhu bỏ mình mà không phải đau-đớn lắm. Những cuộc gặp gỡ về sau này, Chuân đã không thấy thú nữa. Chuân tìm hết cách để cho thừa dần đi. Trái lại, Nhu đã yêu Chuân. Nàng thấy khở-sở trước sự lạnh nhạt của Chuân, nhưng nàng vẫn tìm đủ mọi lẽ để dối mình vì nàng không muốn rằng hạnh-phúc của nàng bị tan vỡ. Nàng cho rằng Chuân vì công việc và muốn tránh tiếng tăm cho mình, nên mới nhiều khi tìm cách lảng tránh những cuộc gặp gỡ. Vì Chuân nghĩ đến tương lai của mình một cách chu đáo, nên mới ngăn không cho mình làm những việc dơ dại. Nàng tự dối mình để yêu !

Câu nói thống thiết của một người đàn bà với một tình nhân :

- «Minh ơi, nếu mình không yêu tôi thì cũng xin mình nói dối rằng yêu tôi để cho tôi được sung-sướng» thật là mầu nhiệm, thật là thiêng-liêng hơn cả một quyển kinh tôn giáo.

Những kẻ hiểu đời một cách nông-nổi ti tiện thì cho họ là đại, là khờ. Sự đại khờ ấy thật là to lớn, thật là những đại khờ của thiên thần. Nó là một lời rửa cay độc đối với những khôn ngoan của loài người.

Chuẩn càng lạnh nhạt bao nhiêu, Nhu càng khăng-khít bấy nhiêu.

Sự khăng khít ấy tuy nịnh lòng tự ái của Chuẩn, nhưng nó cũng làm cho chàng nhiều lúc khó chịu lắm.

Đàn-ông mấy ai theo và thực hành đúng được câu nói của Balzac : «Đưa đàn bà đem mình mà bán cho ta, ta mất tiền mà chơi thì chơi xong ta có quyền bỏ. Còn như người thực nữ mà đem thân cho ta thì ta không có phép bỏ được, bởi vì người ấy khi cho ta một giờ vui không biết rằng cho ta cả một cuộc đời. Người đàn-bà dẫu không biết, ta phải biết...»

Ngày nay, Chuẩn chỉ biết có một điều là cuộc tình ái ấy làm phiền lụy cho mình nhiều lắm. Những thú vui đã hết và không có một lợi-lộc gì kìm giữ nữa. Nhiều khi

Nhu đến, Chuân có nhà hẳn hoi cũng bảo rằng đi vắng, ngồi tịt ở trên gác không xuống.

Mỗi lần như thế, Nhu buồn sủi mà về.

Chuân vì sợ Nhu đi lại nhà mình luôn, tiếng tăm võ lữ thì người ta chê cười và khó lấy vợ. Tuy vậy, Chuân vẫn không có đủ can đảm cự tuyệt hẳn ngay. Con người ta dù lòng dạ khôn nặn đến đâu cũng còn một chút lương tâm dốt lại. Nó không cho quyền ta thẳng tay làm những việc cạn tàu, ráo máng.

Phương-chi thấy cái tình người ta đối với mình rất là tha-thiết thì ai mà nỡ tàn nhẫn được.

Chuân muốn cự tuyệt, nhưng muốn cự tuyệt dần dần. Chàng liền từ giã Nam-định lên Hanoi ở nhà một ông chú rồi, trong năm tháng dòng chẳng viết một bức thư nào cho Nhu cả.

Trong thời-kỳ ấy, Nhu đau khổ biết là dường nào. Thời thường, nàng lại hỏi Thịnh về tin tức của Chuân thì Thịnh cũng lại nhặt nhẹo thờ ơ với nàng chỉ ừ, ào cho qua chuyện.

Nhu phải buồn rầu mà nhận rằng Chuân muốn bỏ mình.

Lòng nàng lúc ấy thật là tan-tác. Nàng nhìn lại cuộc đời thấy trời độc ác với mình quá. Con gái hờ hớ, lầy phải một anh chồng vừa ngu, vừa đần, bây giờ lại nghiện. Dem lòng yêu tha thiết một người thì người ta lại tình phụ. Nàng nhìn tương lai thấy sảm-sịt. Ý nghĩ tự tử đã lớn vồn trong óc nàng nhiều lần. Và có nhiều lúc đau khổ quá, nàng đã toan đem ra thực hành, nếu không có đứa con ngăn lại.

Nàng vẫn phải sống, sống để ngày ngày nhận thấy cái vô vị của đời mình. Nàng nhìn cuộc đời thấy nó chán ngán quá. Lòng lạnh lẽo đến nỗi tưởng mình là người đã chết trong cõi sống. Nàng phó mặc Thời-gian số ngày tháng của đời mình đi chẳng còn thiết tha ao ước một cái gì. Nàng đã bị khổ vì đồng tiền, ngày nay, nàng lại bị khổ vì tình.

Nàng đương ở vào cái cảnh nửa sống, nửa chết ấy thì bỗng một hôm, bà cả Bình phải cảm rồi một tuần sau thì chết.

Mẹ chồng chết, nàng bỗng thấy mình được điều-khiển một gia-tư to lớn. Chồng nàng chỉ cả ngày nằm hút, nào còn biết việc gì. Tuy thế, nàng cũng chẳng thấy sung sướng : xưa nay, nàng có tha thiết với đồng tiền đâu. Đã vì đồng tiền mà nàng phải sống một khoảng đời niên thiếu đen tối rồi. Những ngày đầu bà Cả mới mất, nàng

vì bận rộn với công việc nên cũng quên đi được những tẻ lạnh của cuộc đời. Nhưng sau dần dần, nàng lại thấy đời chán ngắt vì chẳng có cái gì làm cho lòng nàng rạo rực cả. Thì một việc xảy đến khiến cho nàng bỗng nhìn đời bằng con mắt khác.

Một hôm, Thịnh đến chơi đưa cho nàng một bức thư của Chuẩn. Trong thư ôi thôi ! chứa chất bao nhiêu tình ái và có không biết bao nhiêu lẽ để dãi bày cái duyên có vì sao từ trước đến nay không viết thư cho nàng. Dưới thư lại ao-ước gặp nàng lần cuối cùng để từ giã vì sắp đi Saigon tìm công việc, chứ ở Bắc chẳng có công-việc gì.

Nàng đọc bức thư mà ngao ngán. Nàng hiểu vì duyên có gì có bức thư này. Vì bây giờ nàng đã giàu rồi ! Nàng biết Chuẩn bịa đặt ra có đi Saigon để được gặp mình, để lựa chiều mà chấp nối lại tình xưa đó thôi. Ngày nay, Chuẩn tha thiết đến mình chẳng qua thấy mình trong tay có bạc vạn đấy thôi ! Tuy biết vậy, nhưng nàng cũng đến, đến để xem rõ mặt cái thế tình nó bản thủ tới bức nào.

Chuẩn thấy nàng thì vội vàng chạy đến ôm chầm lấy. Nàng ghê tởm muốn du ngay ra, nhưng tấm lòng muốn biết đến chỗ cùng tận cái tâm lý đê hèn của loài người lại giữ tay nàng lại. Nàng để tha hồ cho Chuẩn hôn-hít, và nói không biết bao nhiêu lời xin lỗi, rồi nàng mới

hỏi :

- Anh nói thế đã hết chưa ? Nếu hết rồi thì tôi xin về. Mà chưa hết thì tôi xin ngồi nghe.

Nói xong, nàng lạnh lùng ngồi xuống ghế. Cử chỉ khinh miệt của nàng làm cho Chuẩn tắc thờ không nói được câu gì. Nàng đứng giậy.

- Anh không còn câu gì nói nữa ư ? Vậy tôi xin về và chúc anh đi Saigon được mọi sự may-mắn.

Nàng vừa quay ra thì Chuẩn lại chạy theo ôm chầm lấy.

- Anh còn giữ tôi làm gì nữa, anh bảo lần gặp-gỡ này là lần cuối cùng cơ mà ! Đã chẳng còn câu gì nói với nhau nữa thì tôi còn ngồi đây làm gì.

Nói xong, nàng du mạnh Chuẩn ra rồi quay đi. Về đến nhà, nàng vào ngay buồng nằm úp mặt lên gối khóc nức nở. Nàng đã nhìn rõ bộ mặt ghê tởm của thể tình rồi. Nàng đã nhận thấy cái mãnh lực ghê gớm của đồng tiền rồi. Nàng đã nhìn thấy cái bộ mặt thực của xã hội loài người mà ai ai cũng sẵn sàng quỳ gối uồn lưng trước đồng tiền rồi. Lúc ấy, nàng mới nhận thấy vì lẽ gì cha mẹ mình đem gả mình cho một người ngu đần như thế. Cha mẹ đem bán nàng cho đồng tiền ! Thì ra đồng

tiền có thể mua hết, tạo ra được hết. Nó tạo ra tình-ái, nó tạo ra tử-tế, nó tạo ra thủy-chung, nó tạo ra hết thấy. Lương-tâm, danh dự, sắc đẹp, tài hoa ? Cái gì đồng tiền cũng có thể mua được.

Nghĩ đến đây, nàng vùng đứng dậy lảo bầm :

- Mà mình tội thân gì ! Đời nó thế cả, không thể tìm hạnh phúc ở ngoài đồng bạc. Tội thân gì không dùng uy-lực của nó đề...

Nàng lảo-bầm đến đây, thì Ngọc-Yến chạy vào. Nàng vội ôm chầm lấy con rú lên :

- Đứa cháu của đồng bạc đây ! Đứa cháu của đồng bạc đây !

Đoạn Thứ Hai

Tại phố hàng Mã. Một cái xe kiệu mới đỗ. Một thiếu-nữ trạc gần hai mươi, một thiếu nữ tân thời từ tóc đến móng chân bước xuống. Một thiếu niên đứng ở trên gác đăm đăm nhìn hình như đứng đấy chờ đã từ lâu.

Thiếu nữ ngừng lên thấy thiếu niên, cau đôi lông mày hình như khó chịu. Nàng sẽ nhún vai một cách chán chường rồi bước vào nhà.

Từ cửa sổ, thiếu niên lặng lẽ cúi đầu đi vào ngòi xuống chiếc ghế đầu, đặt trước một cái khung vẽ.

Trên tấm vải, hình ảnh một thiếu nữ đã vẽ gần xong chỉ còn thiếu ít nét. Thiếu niên tần ngần nhìn bức tranh của mình, con mắt say-xưa tưởng chừng như bức ảnh trong tranh là một người thật. Thì ra họa sĩ nhìn trong tưởng tượng của mình.

Lâu lâu, họa sĩ lại lấy tay gạt một tí bụi nó dính trên tấm vải sơn. Và mỗi khi cầu thang có tiếng chân người, họa sĩ lại giật mình quay lại hình như khắc khoải chờ ai.

Ngồi tần ngần như thế chừng nửa giờ, họa sĩ đứng dậy đi đi lại lại từ đầu phòng đến cuối phòng. Nhiều lần

họa sĩ đã đi đến gần cầu thang định xuống dưới nhà, nhưng không biết nghĩ sao lại quay lại. Họa-sĩ lại phía đầu đường lấy thuốc lá hút, rồi lại đến trước tấm ảnh vẽ dở, tần ngần nhìn ngắm một cách say-sưa triu-mến.

Rồi lại ngồi xuống ghế, cầm bút chấm vào sơn toan vẽ, nhưng biết nghĩ sao lại đặt bút xuống, nhìn ra phía cầu thang thở dài một thứ thở dài nó làm cho đá phải ái ngại - nếu đá có một linh hồn.

Thiếu niên để hai tay lên mặt ngắm nghĩ. Lâu lâu, lại lắc đầu một cách thất vọng.

- Thế nào anh đã vẽ xong cho tôi chưa ?

Thiếu niên bàng hoàng, giật mình đứng phắt dậy, ngo ngác nhìn hình như vừa bị tan mất một mộng đẹp, nay cố đi tìm lấy lại một chút dấu vết của nó. Thấy cái dáng điệu thế, thiếu nữ mới lên bèn nói một cách nhạo báng :

- Anh làm cái gì kỳ-khôi thế ? Thế nào xong chưa ?

- Cô đi vắng luôn thì lấy kiểu mẫu đâu mà vẽ ?

- Thế đã có ảnh của tôi.

- Trông ảnh vẽ làm sao cho đẹp và linh-hoạt được ?

- Sao lại không ? Anh chỉ khéo vẽ truyện. Anh không vẽ mau thì hôm này không kịp đem bày salon. Chỉ còn hơn một tháng nữa.

Họa sĩ chau mày. Họa-sĩ biết thiếu nữ muốn được đem ảnh trưng bày ở cuộc triển lãm thường năm do trường Mỹ-thuật tổ chức chẳng qua là muốn phô trương sắc đẹp. Họa sĩ thấy buột ruột, nhưng cũng lợi dụng cái tính phô-trương ấy mà bảo :

- Thế thì cô ngồi kia cho tôi vẽ và thường ngày, cô ít đi chơi chứ.

Họa-sĩ phải hạ mình xuống lợi dụng cái chỗ yếu của thiếu nữ chẳng qua cũng là muốn được gần gũi trong chốc lát. Họa-sĩ bắc một chiếc ghế ở cạnh và đem một chồng gối lại để cho thiếu-nữ dựa lưng. Thiếu nữ uể oải ngồi xuống ghế :

- Cứ ngồi thế này hàng giờ gần anh thì có khi đến hóa điên. Anh bảo tôi hay đi chơi à ? Thì người đàn-bà thời-buổi này phải hoạt động. Anh lại muốn cho chúng tôi do-dó như các bà mẹ của chúng ta xưa thế nào được !

Họa-sĩ nhìn thiếu nữ một cách chua xót :

- Thì cô đi chơi, nhưng cô muốn mau xong công việc của cô thì cô cũng phải có can đảm ở nhà một chút chứ.

Tự cô muốn bắt tôi vẽ, chứ tôi có bắt ép cô ngồi đâu !

Thiếu nữ vùng vằng đứng dậy :

- Thế thì thôi, tôi không cần anh nữa.

Nói xong, nguây-nguẩy đi ra. Họa sĩ cúi đầu hình như bị đau đớn đè lên lưng, lảng-lảng không nói. Nhưng đến khi thiếu nữ gần đến cầu thang, họa sĩ lại gọi giật lại :

- Sao cô nóng thể ? Thôi chịu khó lại ngồi cho tôi vẽ thì mới kịp.

Thiếu nữ còn do dự chưa quay lại. Họa sĩ lại dỗ dành:

- Trông cái mặt phúc hậu và xinh đẹp của cô, không ai có thể ngờ cô cáu tính như thế.

Thiếu nữ tiến mấy bước, rồi nói một cách kiêu-hãnh :

- Ừ, tính tôi nó thế đấy. Ai cần tôi thì cần, chứ tôi, tôi chẳng cần ai cả !

Họa-sĩ nói bằng một giọng ngọt ngào :

- Vì thế cho nên tôi mới phàn nàn cho cô. Cô chưa biết đến cái thú tuyệt đối phải cần đến một người khác, phải cần có cái người khác ấy mới sống. Thôi cô ngồi xuống. Và tươi lên một tí, chứ ừ dàu dàu thế kia thì đến

lúc đem trưng bày ở exposition, cô thành một con cú đấy.

Thiếu nữ ngồi xuống mỉm miệng cười :

- Cú thì mặc tôi.

- Nhưng tôi sợ những bạn bè đã quen biết cô xem đến bức ảnh lại ngờ cái nghệ thuật của tôi và tự hỏi : sao một người đẹp như sao băng mà lại vẽ thành ra xấu như thế ?

Quả như lời họa-sĩ, thiếu nữ đẹp thật. Đẹp một cái đẹp mạnh khỏe, lanh-lẹn do thời-đại mới cấu tạo nên. Nét mặt bầu bĩnh, ngực nở nang, lại đi đứng không dẹt dè với những cái nhìn táo bạo và sống sượng, thiếu nữ tiêu-biểu một hạng gái mới của xã hội Việt-Nam, nhưng chỉ mới ở hình thức thôi. Một gái mới nông-nổi chỉ mới đua đòi được cái mới vật chất của phương Tây mang lại. Hạng gái mới ấy muốn được hưởng hết mọi sướng thỏa của bề ngoài văn minh mà chẳng cần buộc mình vào một trách nhiệm gì.

Mọi hạng gái mới chỉ suốt ngày làm đẹp cho xác thịt mà chẳng chịu tốn phí một tí thì giờ để làm đẹp cho linh hồn. Mà cái đẹp của linh hồn, hạng gái ấy cũng không biết đến nữa !

Họ thu đời họ vào trong hộp phấn, thoi son, đôi giày, cái áo, cái nón, cái ví đầm và cái xe đạp. Ý có sắc đẹp, tin-tưởng ở sắc đẹp, họ hi vọng sắc đẹp sẽ đem đến cho họ mọi khoái lạc ở trên đời mà chẳng bao giờ nghĩ đến cái bổn-phận làm người, làm vợ, làm mẹ sau này là gì cả.

Hễ có kiểu áo, kiểu giày, kiểu nón gì mới là họ theo ngay, bắt chước ngay, cố sắm cho được ngay.

Họ đi xem chớp bóng để bắt chước những lối đánh lông mày của các đào trên màn bạc cùng những lối uốn éo nẩy tình. Họ bắt chước cái nhìn lẳng lơ của Marlène Diétrich mà họ mệnh-danh là cái nhìn «tiêu-hồn», Họ cóp từng cái gờ tay, từng cái nhún vai của Danielle Darrieux.

Họ là những tín-đồ «vui-vẻ trẻ trung» của chợ phiên, là những cái bóng ma của quần ngựa. Suốt ngày tùm năm tùm ba để bàn tán về ăn mặc. Và nói xấu những người khác để cố làm tôn sắc đẹp của mình lên.

Người ta cũng nghe họ nói đến danh dự, đến lương-tâm, đến tự do, đến giải phóng. Nhưng hỏi họ thế nào là danh dự, là lương tâm thì họ tuyệt nhiên không biết là gì. Còn tự do và giải-phóng, họ chỉ hiểu rằng được quyền làm theo ý muốn của mình mà thôi. Họ nói đến

hạnh-phúc, nhưng họ hiểu nghĩa hạnh phúc là được đi ô-tô ở nhà lầu, có quần áo đẹp mặc, có tiền đi nghỉ mát, đi quần ngựa, và chớp bóng mà thôi.

Họ say-sưa những tiểu thuyết môn trốn tả những tình mộng ảo ; họ thích những lối văn du-dương chẳng có một tư-tưởng nào, những lối văn rỗng tuếch như đầu óc họ.

Họ sính hát tây, hay hát annam theo điệu tây, bạ ở đâu cũng hát, lúc nào cũng hát. Họ thờ kếp Tino Rossi làm thần vì họ coi ở đời không còn có cái gì siêu việt hơn sự hát nhảm nữa. Bề ngoài thật là lộng lẫy, đẹp đẽ, nhưng những con người tinh mắt hiểu đời thì đã nhìn ngay thấy sự xa-ngã khốn nạn đang chờ họ ở đầu đường, đã nhận ngay thấy cái tâm hồn đốn mạt của họ bị đầu độc bởi những bản thiêu và thấp-hèn của thời buổi nhố nhăng.

Người ta gặp họ ở trong hết các cuộc vui chơi, những cuộc vui chơi mà một dư luận sai lầm đã mệnh danh là những cuộc vui chơi của hạng người thượng-lưu trong xã hội.

Họ đi chợ phiên bảo để làm việc nghĩa, đi quần ngựa bảo để thỏa cái thú xem đua ngựa, đi dự những cuộc du-lịch bằng xe đạp gọi là để tập thể thao, nhưng họ có lòng nào đối với việc nghĩa, có hiểu gì cái thú đua

ngựa, có biết gì là thể thao. Họ đi, chẳng qua đến để phô trương sắc đẹp, hi vọng gặp một ông chồng giàu sự cảm cái sắc đẹp của mình cưới mình làm vợ. Và để ve vồn cho thỏa những dục vọng thấp hèn đang tung hoành trong người họ.

Họ xét đàn-ông chỉ ở cái áo, cái mũ, đôi giày, cái ca-vát và chiếc ô-tô, chứ họ chẳng biết thế nào là cái khí phách làm trai, nhân cách làm người cả. Họ chỉ thích được người ta nịnh-hót, người ta bợ đỡ. Họ hiểu ái-tình ở chỗ được nâng-niêu, được nhiều tiền tiêu, được sai bảo, chứ họ không hiểu cái thú tuyệt-đích ở chỗ được che chở, được vâng-chịu. Những từ ngữ luôn luôn thốt ra ở trên làn môi đỏ chót của họ là «kẻng», là «sộp», là «tình», là «say-sưa», là «ngây-ngất», ôi ! còn vô số là tiếng chối tai.

Những nhà đạo đức thì cho họ là một bọn mất dạy. Nhưng không phải, họ chỉ là những đứa con bị ngộ độc của thời đại. Họ là những đứa con phải hi-sinh cho tiến bộ của thời đại, để cho những người sau có chỗ mà so sánh, mà lựa chọn cái gì nên theo và cái gì không nên.

Những sai lầm cũng giúp ích cho tiến bộ chẳng kém những không sai-lầm.

Nói cho đúng ra, họ rất có công với thời đại sau họ. Họ là đạo quân tiên khu đi hi sinh một cách khác để tìm lối cho bọn người sau. Họ đã trả nợ những thú thấp-hèn bằng một giá rất đắt : cả một cuộc đời của họ.

Ở đầu đường chờ họ là một cái vực đen tối. Ở Chín phần mười bị ngã gục xuống rồi bị chìm đắm không bao giờ ngoi lên được. Nhưng cũng có một số ít ngoi được lên. «Ngã đau, nhớ dai», những kẻ đã tỉnh ngộ ngoi được lên thì biến đổi hẳn. Họ đã nhìn thấy rõ sự lầm lẫn và họ đã biết đường nào là đường sáng. Ta thấy hạng này sau khi truy-lạc ăn ở một cách rất đáng yêu và rất đáng mến-phục. Vì thế ở xã hội này, ta mới thấy sản được ra hạng con trai - hình như cũng đã sa ngã và ngoi lên được khỏi cái vực sâu - đứng đón bọn thiếu nữ đã giác ngộ ở các ngã ba sóng gió để rước về. Bọn con giai này là bọn con trai rất khôn, rất có phúc. Chỉ vô-phúc cho bọn con trai nào lại dại khờ đi yêu họ - yêu với hết cả cái nghĩa thiêng-liêng của chữ ấy - trước khi họ chưa ngã. Chưa ngã, họ nhìn đời toàn là nhung và gấm, là một thế-giới hạnh phúc trời dành riêng cho họ.

Hoặc một phen bị tình phụ, hoặc bị lầm lẫn rồi thời thế mới dùng cái sức mạnh nhiệm mầu ném những sự thực cay chua vào mắt, họ mới bừng tỉnh ra. Họ mở to mắt nhìn, họ giùng mình rồi tự hỏi trước kia sao họ lại dại

dột đến thế ? Nhưng buồn thay, cái số đã sa-ngã rồi, mà còn có đủ nghị lực làm lại cuộc đời rất ít.

Một vài nhà đạo đức sốt sắng nhưng nông-nổi thấy thế kêu chết ầm lên. Hăng khoan. Chờ thời-gian làm cái công việc tẩy uế của nó. Thời-gian là ông thầy học tài giỏi nhất, thế tình là bài thuốc giải độc hay nhất. Những gập ghềnh của đời là thứ thuốc đỏ mắt mầu nhiệm nhất.

Cái thế hệ đi sau bao giờ cũng cần đến một đàn thiêu thân của cái thế hệ trước để nhận xét đường nào là đường ngay.

Người ta chỉ biết ca tụng những chiến sĩ, những tín-đồ đã hi-sinh cho chủ nghĩa, cho lý-tưởng. Người ta quên không nhắc đến cái ơn (?) của một bọn đại-dột đã vì lầm-lỡ chết gục ở bên đường để đánh giấu cho người sau những chỗ nào là chỗ không nên bước.

* * *

Họa sĩ ngồi chăm chú vẽ chừng mười lăm phút thì thiếu nữ hình như đã mỏi mệt đập tay vào thành ghế để tỏ sự bứt dứt. Họa-sĩ liền lại gần kéo mở ra, lấy một gói thuốc lá thơm đưa ra :

- Thì cô hút một điếu thuốc này cho nó đỡ nóng ruột.

Thiếu nữ uể oải cầm lấy :

- Thuốc lá này anh lấy ở đâu, xưa nay anh hút thuốc lá năm xu cơ mà ?

- Thì tôi vẫn nghiện thuốc lá năm xu và không hút được thuốc lá thơm. Tôi mới mua gói thuốc camel này ngày hôm qua, để phòng... những khi cô nóng ruột.

Họa-sĩ đánh diêm, thiếu nữ hút một hơi rồi ban cho một câu an ủi :

- Anh tốt quá.

- Không phải tôi tốt đâu. Bởi vì tôi phải cần có cô mới sống được.

Thiếu-nữ tảng-lờ như không nghe tiếng :

- Nói chứ người Tây họ sinh ra thuốc lá thơm tuyệt thật. Hút vừa thơm phức nhà, vừa khoan-khoái cả người. Tôi không hiểu tại sao anh lại không hút được thuốc lá thơm. Có lẽ cái cổ anh nó xoàng. Nó không hiểu những cái gì là những cái đấm người.

- Cô nói đúng. Cái cổ tôi nó cũng như tôi, chỉ có thể vui được với những cái mà người khác cho là xoàng.

- Xoàng thật, chứ lị !

Họa-sĩ nhìn thiếu nữ một cách ái ngại, rồi chấm bút vào sơn vẽ không giả nhòì.

Thiếu-nữ ấy là ai ?

Là «đứa cháu của đồng bạc» ngày nay mất bạc đang cố đi tìm.

Từ ngày Nhu ôm Ngọc Yến vào lòng mà rú lên :

- Đứa cháu của đồng bạc đây !

Cho đến nay đã được mười hai năm.

Trong cái thời hạn ấy, biết bao nhiêu biến đổi đã xảy ra.

Sự biến đổi thứ nhất là tâm tính của Nhu. Chán-nản vì chồng, chán nản vì tình, lại thấy đời họ chỉ chết lẩn về tiền tài, lại nhìn thấy cái thế-lực ghê gớm của đồng tiền trong sự cha mẹ mình ép gả cho một thằng chồng vừa đần, vừa ngu, trong sự kẻ tình nhân, bội bạc quay về lạy lục mình, Nhu đổi hết cả quan niệm về cuộc đời. Nhu nhất-quyết bắt đồng tiền phải đem lại cho mình mọi sướng thỏa.

Sự «cách-mệnh» đầu-tiên là Nhu tìm cho mình một người nhân tình vừa đẹp, vừa khỏe, vừa có danh vọng. Ông Huyện Tứ trước còn do dự, sau thấy Nhu ném ra

một đồng tiền, liền tối mắt. Say vì tiền cũng có, say vì người cũng có. Nhưng trong lúc ấy, Nhu vẫn tỉnh. Đan díu với ông Huyện Tú trong gần một năm, Nhu liền bỏ, bỏ một cách tàn nhẫn, rồi lại dùng tiền để kiếm một người nhân tình khác.

Trong lúc đổi nhân tình như đổi áo, Nhu sinh ra cờ bạc, chơi bời xa hoa, bao nhiêu công việc trong nhà đều giao-phó cho một người trông coi.

Chơi bời trong bốn năm, một ngày kia, Nhu thấy tiền bạc hao hụt đi nhiều lắm. Giá lúc ấy hàn gấn lại thì cũng còn kịp, nhưng Nhu đã tập nhiễm phải những thói quen phóng-lãng rồi. Mà thói quen cai trị người ta ghê gớm lắm. Cần tiêu một vài nghìn, năm bảy trăm, trong nhà không sẵn có, Nhu đi vay. Nhu cũng hi-vọng đòi được nợ nần vì chờ vụ thóc tới thì giả, nhưng rủi thay, kinh tế khủng hoảng, nợ nần đọng cả lại. Rồi lại dấp đến vụ kiện bằng sắc giả, vì Nhu muốn chạy một chức hàn lâm cho chồng nên bị lừa. Nghề thấy nhà giàu mà lại ngu, quan nào chẳng khoét. Nay hỏi, mai đòi, nay dọa giam, mai dọa giam, thành ra Nhu phải tốn gần vạn bạc, chồng mới được thanh thản.

Nhưng lúc ấy, tiền trong nhà không sẵn, Nhu phải đi vay.

Nợ thì không đòi được, mà mình nợ người ta thì người ta cứ thúc. Khất mãi, khất mãi, rồi một lá đơn ra tòa, rồi hai, rồi ba. Rồi một hôm Nhu thấy cả gia tài bị đem phát-mại. Lúc ấy lại là lúc kinh-tế khó khăn, nhà cửa ruộng nương sụt giá. Cửa mười chỉ bán được hai, ấy thế là gia-tài khánh kiệt cả. Cậu cả thật tốt phúc. Cậu chờ đến cái lúc vận nhà suy liền chết. Giá cậu sống thì cậu cũng đến khổ với a-phiện giày vò vì không còn lấy tiền đâu để cung cho cậu một tháng gần hai trăm bạc thuốc nữa.

Người ta bảo khi đã gặp vận bĩ, của cải nó đội nón ra đi thì chóng lắm. Nó ra đi bằng bao nhiêu cửa, chứ nó vào thì chỉ có một hai cửa thôi.

Nhu vì không trông coi công việc, các người giúp việc tha-hồ ăn cắp. Thóc lúa đặt đổi ở các nơi bị động vì nghề cho vay mà không riết róng thì chẳng ai giả cả. Gia-dĩ nàng cũng không am tường công việc như mẹ chồng, nên nhiều chỗ đáng cho vay không cho lại đi cho vay những chỗ lóp lóp. Công nợ bị khê nhiều chỗ. Đây tớ lại giúp những người khác để lừa mình, thành ra có nhiều chỗ có văn-tự mà không có ruộng. Muốn kiện thì toàn phường khó rách chỉ đến bỏ tù là cùng. Kiện lại tốn tiền, vì quan chỉ muốn cho nhà giàu đi kiện.

Nàng lại thay đổi tình nhân luôn, lại chơi-bời cờ bạc, lại đồng bóng đua đòi, nên chỉ trong sáu năm, nàng thấy mình còn trơ một ít hoa hột giấu đi được với một đứa con phải nuôi.

Lúc ấy, Nhu lại còn bị nhiều cái thất vọng nữa. Các nhân tình và bè bạn lảng tránh cả. Những người hàm ân mình thừa xua đến ngày nay cũng dờ mắt khinh-khỉnh với mình.

Còn gần hai nghìn đồng bạc đồ vàng, giá mẹ con chịu khó buôn bán tảo tần nuôi nhau thì cũng không đến nỗi nào. Nhưng Nhu thì không thể buôn bán được. Lẽ thứ nhất, nàng không biết buôn bán, lẽ thứ hai, nàng chơi bời đàng-điểm quen rồi.

Nhân đi lại trong tòa thấy ông phán Cư là người hóa vợ lại hiền lành, nàng liền tìm cách gần gũi, rồi lấy, mặc dầu ông phán năm ấy đã ngoại năm mươi. Nàng có phải lấy chồng đâu, nàng lấy chỗ nương tựa, nàng lấy vì ông phán hiền lành, có thể đàn áp được. Nàng lấy vì ông phán chẳng giàu, nhưng cũng có số lương tháng hơn một trăm bạc.

Sự khánh-kiệt gia tài của Nhu nó cũng thường như những sự khánh-kiệt gia tài của trăm nghìn gia-đình khác, chẳng có gì là đáng chú trọng. Cái mà ta cần để

ý là những tư tưởng của Nhu đem nhồi vào đầu Ngọc-Yến và cách giáo dục của Nhu đối với con.

Vốn đã có một quan niệm rằng ở đời chỉ có đồng tiền là đem lại được cho người ta hạnh-phúc - hạnh-phúc ở đây chỉ là sướng thỏa - Nhu thường rải đồng bạc ra giường cho con chơi rồi trở bảo con :

- Hạnh phúc của người ta ở như trong cái tờ giấy vuông vuông be bé này.

Có nhiều lúc, Nhu cầm một nắm giấy bạc tung lên đầu con cho rơi xuống khắp mình mẩy rồi nựng :

- Con me có vô khối bạc. Sau này, chẳng phải cần đến nét-na cũng vô số kẻ đến lạy xin về mà thờ !

Rồi lại chép miệng :

- Chẳng có bạc thì nét-na cũng chẳng làm cái quái gì, chỉ thêm khổ.

Từ lúc đầu óc mới hiểu biết việc đời, Ngọc-Yến đã được nghe những câu nói như thế, nên nàng cũng chẳng cần biết đến thế nào là nét-na nữa. Lại có một người cha lúc nào cũng nằm ườn ra hút, một người mẹ lúc nào cũng cờ bạc, đàn phiếm, Ngọc-Yến thành ra một cái cây mọc trong vườn hoang, chẳng ai chăm bón đến.

Thành ra dục vọng thấp hèn cứ theo đà cùng với cơ thể cùng lớn lên. Ngọc Yến tập nhiễm được ở mẹ, ở cha nhiều nhiều nét hư, ở thời đại thói xấu, ở bạn-bè nhiều lỗi-bịch. Tập ăn tiêu hoang-phí đã quen, mà không tập được cái nét biết nhịn để giữ trọn nhân cách làm người, đó cái bất-hạnh nhất của đời người.

Cái bất-hạnh ấy phần nhiều những con nhà giàu mà không có cha mẹ hiền đức răn dạy đều gặp phải ở trên đường đời.

Cái thói quen ưa ăn ngon, ưa mặc đẹp, ưa vui chơi giông dài mà lại không có đồng tiền để được thỏa đều đưa người ta đi xa.

Lòng cương cho xác thịt, xác thịt đưa đến những con đường lầy lội. Nó đưa đến hèn hạ, bản thủ và nhiều khi đến tội ác.

Đương đòi gì được nấy, muốn gì có nấy, nay gặp vận nhà sa sút đến ở với bố dượng, cái gì cũng thiếu thốn không được như trước, Ngọc-Yến thật là khổ sở muôn phần. Càng khổ sở hơn, khi trong người nàng không có một đức tính gì để giúp nàng tìm lấy an ủi trước cảnh nghèo nàn. Nàng không thể như nhiều con gái nhà nghèo tìm thấy vui sướng trong sự cố gắng làm lụng công việc để giúp đỡ cha, mẹ hay cố học tập bè bạn

những cái hay để chau dồi nhân cách của mình.

Nàng ngao ngán khi nhận thấy cảnh gia đình của bố dượng ngày nay không phong phú bằng cảnh gia đình nhà nàng ngày xưa, mặc dầu cụ phán Cư vì yêu quý vợ nên hết sức chiều-chuộng con riêng vợ.

Sự khao-khát và nhớ tiếc cảnh phong-phú thừa xưa làm cho lòng nàng sôi nổi muốn kiếm cách gì rất mau chóng để khôi phục lại. Nó đẻ ra ở trong óc nàng những ước vọng kỳ-lạ và những tư tưởng cuồng dại. Nhu đã không khuyên bảo con thì chớ, lại du con vào con đường... muốn trở nên giàu bằng những cách mau chóng và dễ dàng.

Nàng chỉ biết có đồng tiền. Mẹ nàng cũng chỉ biết có đồng tiền. Mẹ nàng ngày nay đã không còn có cách gì để kiếm được nữa, nên đem cả hi vọng đặt vào sắc đẹp của nàng.

Vì cái giáo-dục sai lầm và vì ở vào một hoàn cảnh không tốt, lại thường thường được nghe những lời khuyên vạ lợi, lại thường thường nhìn thấy những hành vi bẩn thỉu của mẹ bởi đồng tiền gây nên trái tim của Ngọc Yên khép kín lại chẳng để một lỗ hỏ cho những tình cảm đẹp để lọt vào.

Với một người tâm tính như thế, vô-phúc cho ai gặp phải trên buổi đường xuân của đời mình, gặp trong lúc mình không có tiền để làm cho họ thỏa những cần dùng vật chất và để trả lời cho những ước-vọng thấp hèn của họ.

Người vô-phúc ấy là họa-sĩ Bình, con trai út ông phán Cự.

Hình như số-mệnh đã định rằng đời chàng phải mắc vào một mối tình đau khổ, cho nên khi dì ghẻ chàng đem con riêng về nhà thì chàng liền bị thôi miên bởi khuôn mặt bầu bĩnh của Ngọc Yến. Rồi từ đây một tình-cảm mãnh-liệt đột nhập vào tim gan. Rồi nó cứ lớn dần lên với tháng, năm để cho chàng cảm thấy hết cả những đau đớn của kẻ đã yêu, chẳng những đã không được yêu trả lại, còn bị hắt-hủi một cách tàn nhẫn.

Lúc Ngọc-Yến về ở nhà bố dượng thì nàng mười hai tuổi mà Bình mười bốn.

Ông phán Cự có ba con : hai gái một gái. Người con gái lớn, năm ấy đã hơn hai mươi đang đi làm ở sở Lục-lộ. Còn cô con gái năm ấy chưa đi lấy chồng, mới có mười sáu tuổi.

Hai người thấy mẹ con Ngọc-Yến về ghét lắm. Nhưng trái lại, Bình vì yêu Ngọc-Yến nên quý cả mẹ.

Hôm ấy, Bình đi học về, thấy một cô bé lạ mặt đang buồn rầu ngồi ở trên gác, chàng liền xuống nhà hỏi chị :

- Ai đấy ?

thì liền được nghe chị giả nhời bằng một giọng thù ghét :

- Con khốn nạn, con của con yêu tinh mới đem về đây để ăn báo đấy !

Yêu-tinh là cái tên mà Hoàn, chị Bình, dùng để gọi dì ghẻ.

Con khốn nạn ! Con khốn nạn ! Câu ấy bỗng reo vào lòng Bình một thương-xót và một mối ngờ đối với sự xét đoán của chị mình, vì chàng nhìn Ngọc-Yến chẳng thấy tí gì là khốn nạn cả.

Thứ nhất sau khi chị chàng bảo :

- Tao cấm mày không được chơi với nó thì chàng lại càng đem lòng thương xót và ngay lúc ấy không hiểu sao, Bình đã có cái ý định không nghe nhời chị.

Chàng lại chạy lên gác, ngồi ở góc buồng nhìn ngắm Ngọc-Yến. Ngọc-Yến thấy Bình chăm-chú nhìn mình thì khó chịu, liền đứng dậy nguyễn chàng một cái, rồi quay vào buồng bảo mẹ :

- Có cái thằng nào nó cứ nhìn con chòng chọc.

Nhu chạy ra nhìn thấy Bình :

- Anh Bình đấy mà. Anh chơi với em và dạy em nó học với nghe không ?

Bình gật đầu, rồi ton-ton chạy lại bàn mở ngăn kéo lấy ra một quyển sách có đầy tranh ảnh đưa cho Ngọc-Yến :

- Tao cho mày mượn cái này xem, có nhiều cái đẹp lắm cơ.

Ngọc-Yến hất quyển sách đi.

- Không thèm.

Bình tiu-nguỷu. Thì Nhu đã vội mắng con :

- Anh nó đưa sách cho xem, sao mày lại láo thế ?

Câu mắng của Nhu làm cho Bình đang giận, bỗng hết giận :

- Người ta đưa cho xem, không xem thì thôi.

Rồi Bình giở quyển sách ra bàn ngồi xem một mình.

Ngọc-Yến nhìn trộm thấy trên những trang giấy có nhiều hình ảnh xanh đỏ thích lắm, nhưng còn ngượng chưa lại.

Bình vừa xem vừa lẩm bẩm :

- Thằng Pierrot nó giết con gấu này... Thằng Pierrot nó bị con yêu-tinh có đuôi giải đuôi này... Thằng Pierrot nó gặp đàn chó sói này...

Những câu nói của Bình gợi lòng tò mò của Ngọc-Yến. Nàng lại gần, đứng cách xa cái bàn độ một thước nhìn.

Bình vờ như không trông thấy, cứ giở, cứ nói, Ngọc-Yến cũng cứ đứng yên nhìn và nghe.

Thấy Ngọc-Yến không lại, Bình liền nghĩ ra một kế. Bình chạy xuống nhà, nhưng cứ để nguyên quyển sách mở ở trên bàn.

Lúc chàng lên thì bắt gặp ngay Ngọc-Yến đang đứng tựa vào bàn, giở quyển sách xem. Thấy Bình lên, Ngọc-Yến vội-vàng lùi lại.

- Mày không biết chữ, để tao giảng cho thì mới hay cơ.

Ý hẳn những hình ảnh cổ quái và xanh đỏ ở trong sách đã làm cho Ngọc Yến muốn biết truyện, nên Ngọc-Yến gật đầu rồi lại gần quyển sách.

Bình ngồi xuống :

- Đây Hằng-nga ngủ ở trong rừng. Mày trông Hằng-nga có đẹp không ?

- Đẹp, nhưng con mắt làm sao ấy.

- Ô làm sao, người ta chắm thuốc nó nhòe thì thế chứ làm sao.

- Đây, mày xem : truyện con yêu tinh ăn Hoàng-tử. Mày xem con yêu tinh có ghê không ?

- Ghê, cái mồm nó răng dài và nhọn quá !

- Ừ ừ, có thể nó mới nhai được xương người chứ.

Không đầy mười lăm phút, Bình và Ngọc-Yến đã trở nên đôi bạn thân. Ngọc Yến đã đứng sát vào Bình và hỏi luôn miệng. Mà Bình thì lấy làm khoan-khoái được giảng cho Ngọc-Yến nghe.

- Mày học lớp tư nên mày chưa biết chữ tây mấy, chứ tao học lớp nhì, thầy giáo đã dạy tao nhiều chữ tây, tao xem tao biết nhiều lắm.

Nhu ở trong buồng ra thấy Ngọc-Yến đã thân với Bình, liền lại xoa đầu Bình :

- Nay mai em nó đi học, hể có cái gì không biết, anh bảo em với, chóng ngoan nghe không ?

Trước kia, lúc Ngọc Yến còn ở nhà ông bà ngoại, chưa đến ở đây, thì mỗi lần dì ghẻ xoa đầu Bình, Bình đều hất tay ra, và hỏi gì thường không trả lời. Trái lại, lần này chẳng những Bình không hất tay mà còn trả lời một cách ngoan-nguãn :

- Vâng, nhưng bao giờ nó mới đi học chứ ?

Hoàn lên gác, thấy Bình đang xem sách trò truyện với Ngọc-Yến, liền gọi Bình lại gần :

- Tao đã dặn mày thế nào mà mày không nghe tao ?

Nói xong, Hoàn liền củng một cái thật mạnh lên đầu Bình. Bình cúi tiết vì bị đánh đau, vì bị đánh trước mặt Ngọc-Yến, liền sông đến thôi cho chị một cái :

- Nó làm sao mà cấm người ta chơi với nó.

- À, thằng này lão, để anh cả về, tao mách anh cả cho mày.

* * *

Một cảnh ấy cũng đủ biểu hiệu hết cả những tình cảm của Bình đối với Ngọc Yến. Luôn luôn, Bình đối đầu một cách ngấm-ngâm với anh và chị để bênh vực mẹ con Ngọc Yến.

Trong một gia-đình có vợ lẽ con thêm, thường xảy ra những chuyện xích-mích. Những chuyện xích-mích ấy càng có tính-cách hệ-trọng, một khi con cái đã lớn và người cha lại nịch-ái người vợ lẽ, làm chênh hấn cán cân tình cảm về một bên.

Ông Phán Cư yêu mẹ Ngọc-Yến lắm, vì thế nhiều khi ông không công bằng đối với các con. Trước kia, lương tháng ông đưa cả cho con gái để phân-phát những sự chi-tiêu trong nhà. Nhưng từ ngày có vợ lẽ, ông giao hết cả cho vợ lẽ. Thành thử quyền thu quyền phát trong nhà về cả phần mẹ Ngọc-Yến.

Ai cầm túi tiền là người ấy cầm quyền bính. Mà chung quanh một túi tiền thường xảy ra những sự cạnh-tranh kịch-liệt.

Anh em Thu - con cả ông phán Cư - ghét Nhu vì Nhu đến tranh cướp tình yêu của người đã chết ở trong lòng cha mình cũng có, mà vì lẽ Nhu đã được ông phán Cư giao cho tay hòm chìa khóa cũng có. Bình còn nhỏ chưa quan tâm về tiền tài, nên chưa có những mối ghen ghét gây nên bởi tiền tài. Chàng chỉ thương Ngọc-Yến vì thấy Ngọc-Yến bị anh và chị mình thù ghét. Tuổi ngây-thơ là tuổi đầy lòng nghĩa-hiệp. Tự nhiên, Bình thấy một cần dùng phải che chở cho một người yếu mà số-vận hẩm hiu đánh lạc đến cái tổ nhà chàng.

Nhu là người khôn ngoan, nên chỉ sui bầy ông phán Cư làm những sự bất-công bằng những điều to tiếng nhỏ thủ thủ trong khi đầu gối tay ấp, chứ bề ngoài vẫn hết sức tử tế với anh em Bình. Vì thế, Bình còn nhỏ không nhìn thấy, nên thấy anh và chị công-kích mẹ con Nhu một cách công-khai thì liền cho là mẹ con Nhu bị bạc đãi một cách oan uổng,

Trước kia, Thu, ngoài những chi-tiêu cần dùng cho mình, còn thừa bao nhiêu lương đều đưa cho em gái để thêm vào sự chi tiêu trong nhà. Nhưng từ khi thấy cha mình đưa cả tiền nong cho vợ lẽ thì không bỏ tiền lương ra nữa. Một cuộc xung-đột kịch-liệt xảy ra trong ba cha con. Rồi Thu xin đổi vào Saigon đem cả em gái đi. Lúc bước chân ra đi, Hoàn bảo Bình :

- Đây, mày quý mẹ con con yêu-tinh thì mày ở nhà với chúng nó. Rồi mày xem chúng nó có ăn gan mày không ?

Ăn gan thì chúng nó không ăn đâu. Nhưng trái tim của Bình thì bị Ngọc-Yến chiếm hết.

Tình yêu ngây thơ ấy cứ một ngày một lớn cho tới ngày Bình đã trở thành một họa-sĩ có tài, Bình bỗng thấy mình không thể sống xa Ngọc-Yến được.

Vì cái tình yêu ấy làm mù quáng nên chàng không nhìn thấy sự bạc bẽo hư hỏng của Nhu. Và chàng cũng không buồn khi thấy vì Nhu phá-phách mà gia-đình mình phải sa-sút.

Chàng chỉ buồn rằng Ngọc-Yến không hưởng ứng với tiếng gọi tha thiết của lòng chàng. Và có những tính tình khác xa với tính tình của chàng.

Chàng ưa sống một cách giản dị với sự làm việc chuyên-cần để đạt tới lý-tưởng thì Ngọc-Yến lại thích một cuộc đời xa hoa với sự ăn chơi đàng-điếm mà chẳng quan-tâm gì đến sự chau dỗi tinh thần.

Dì ghẻ đi cờ bạc tiêu hết tiền lương của cha mình để cho cha mình phải mang công mắc nợ, Bình cũng làm lơ không biết. Nhưng chàng không thể làm lơ khi thấy

Ngọc-Yến một hôm bỏ nhà đi Sầm-sơn chơi luôn một tuần lễ với một tập bạn vừa giai, vừa gái.

Ngọc-Yến về, Bình hỏi đi đâu thì Ngọc-Yến chỉ giả nhời một cách buông thõng :

- Tôi đi đâu thì việc gì đến anh mà anh hỏi ? Anh có quyền gì mà soi-bói đến hành vi tôi. Hành-vi tôi chỉ có me tôi là có quyền ngó con mắt đến. Me tôi đã bằng lòng cho tôi đi là đủ rồi.

Bình thở giải :

- Đành rằng tôi không có quyền chính thức trông coi đến hành vi cô, nhưng có một cái quyền của lòng ban-phát cho ta... Chúng ta cũng ở với nhau đã lâu như... anh em ruột thịt, tôi tưởng cái bổn phận của tôi là phải khuyên can cô, nếu cô vì sự... không hiểu biết của tuổi trẻ mà làm lỗi.

- Tôi không bao giờ làm lỗi.

- Câu nói ấy đủ chứng tỏ rằng cô còn... thơ ngây dại dột lắm. Người ta ai mà không có khi làm-lỗi.

Ngọc-Yến sừng cồ :

- Tôi dại, nhưng tôi cũng không cần đến sự dạy khôn của anh.

Bình vẫn ôn tồn :

- Cô không biết rằng những sự chơi bời chung-chạ với... bè bạn đàn ông như thế có thể đem đến cho cô những tiếng tăm không tốt... có thể làm di hại đến thanh danh của cô.

Lòng tự ái của những cô thiếu nữ xưa nay chưa từng đề-tâm cân nhắc hành-vi mình là một thứ rất nguy hiểm cho những ai đụng chạm đến nó. Ngọc-Yến nghe Bình chỉ trích liền nổi sung :

- Tôi xin anh tha cho tôi những thứ đạo-đức giả. Nếu có ai muốn chỉ trích đến hành vi tôi, xin anh làm ơn nói với họ rằng : tôi không cần đến cái dư luận của một bọn đầu óc hủ-lậu, của một bọn sống trong cái thế-kỷ tự do bình đẳng mà như con trùng dưới mồ.

Nói xong, Ngọc-Yến nguây nguẩy vào buồng để lại cho Bình cái dư vị của một thứ gì vừa chua vừa chát.

Bình thở dài, quay về bàn vẽ. Nhưng trong đầu đã có những tư tưởng đen tối thì còn vẽ được gì nữa. Bình nhìn lầm mùi nọ ra mùi kia nên tô hồng cả bức tranh. Bực mình, Bình ném bút vẽ đứng giậy.

Thì Ngọc Yến đã ăn mặc tề chỉnh ở trong buồng đi ra. Muốn trêu tức Bình, nàng quát con sen bảo đi gọi xe âm ỉ.

Từ đây, nàng «tẩy chay» Bình ra mặt. Động Bình nói gì là nàng chê môi, bĩu mồm.

Luôn luôn, nàng đi chơi tới mười một mười hai giờ đêm mới về. Nàng lại mời cả bạn giai, bạn gái về nhà cười đùa phá-phách.

Mỗi khi Ngọc-Yến mời bạn về như thế, Bình ở tịt trên studio không xuống. Nhưng chàng thấy lòng sôi lên. Nhiều khi, chàng muốn chạy xuống tóm cổ bạn kia ném ra đường, nhưng biết làm thế thì sẽ làm cho Ngọc-Yến đối với mình thành ra một kẻ tử thù, chàng lại cố nén.

Ở trong một hoàn cảnh mà bị vật-chất cai-trị, lẽ cố-nhiên là Ngọc-Yến không đủ điều kiện để hiểu một người có một tâm-hồn nghệ sĩ, rất giàu tình cảm chỉ chú trọng đến những cái cao quý của tinh thần. Vì thế, Ngọc-Yến cho những tư-tưởng của Bình là «lộ», là dở hơi, cho những ngôn ngữ cử chỉ của Bình là hủ lậu, cho sự đứng đắn của Bình là đàn, là quých.

Nàng cho Bình là dút dất, là không phải... người của thời đại, Nàng hiểu lắm sự ít nói của Bình là ngu độn. Tính nàng chỉ thích những người bông-phèng cốt-nhả, mà nàng cho là có nhiều trí-khôn. Nàng thích những người bạo mồm, bạo miệng, có những cử chỉ rất ngộ. Nàng gọi thế là có «cran».

Tính tình đã trái ngược như thế, đã hiểu lầm nhau như thế, lại bị Bình làm tổn thương đến lòng tự ái, vì thế nên giữa hai người, một cái hố cứ đào sâu và rộng mãi ra.

Nhìn cái hố ấy, Bình rùng mình vì nó làm cho chàng càng xa Ngọc Yến. Chàng thấy ruột chàng càng thắt lại. Nhưng Bình lại là hạng người sống âm thầm kín-dáo với những tư tưởng của mình, chẳng đem trao đổi cho ai, nên vì thế cả cha chàng và mẹ Ngọc Yến cũng không biết đến nỗi buồn u-ẩn của lòng chàng

Nhìn thấy Ngọc-Yến nhắm mắt chạy trên con đường gió nó sẽ đưa nàng đến Truy-lạc, Bình lo cho tương lai của nàng. Chàng muốn tìm cách gì để ghìm nàng lại, nhưng khuyên nàng đã không nghe, còn biết làm thế nào ? Bình chỉ đành khoanh tay ngồi nhìn người yêu dần dần chìm đắm vào đêm tối mà đứt từng khúc ruột.

Gia-đình vì sự chơi bời cờ bạc của mẹ Ngọc-Yến và sự ăn hoang mặc rộng của Ngọc Yến mà túng quẫn. Từ ngày ông Phán Cư về hưu trí, lương ít lại càng túng quẫn hơn.

Bình kiếm được đồng nào đều đưa cả cho dì-ghe để chi tiêu trong nhà, nhưng một họa sĩ ở cái xã hội Việt nam ít người yêu nghệ thuật này phỏng kiếm được bao nhiêu !

Thấy gia đình quẫn bách, bao nhiêu sự chi tiêu về phần mình, Bình đều giảm bớt đi chỉ những cái gì cần dùng lắm, không thể dùng được mới tiêu. Mỗi khi Ngọc-Yến cần tiêu cái gì mà xin mẹ không có thì Bình đều cố kiếm để đưa cho. Có khi chàng phải giấu lòng đi vay để cho Ngọc-Yến khỏi phải chịu thiếu thốn, khỏi phải buồn vì sở thích không được thỏa mãn.

Một hôm, Bình về thấy Ngọc-Yến đang cầu-nhầu với mẹ. Thấy Bình về, mẹ Ngọc Yến liền bảo :

- Mày muốn may thì xin anh mày, chứ tao bây giờ làm gì có. Tiền ăn còn chưa đủ lấy đâu mà may cho mày một cái măng-tô những hơn hai chục. Mà măng-tô còn mới như thế kia đã may là nghĩa-lý gì ?

Bình lẳng lẳng đứng nhìn hai người một lát, rồi đi vào Studio. Mẹ Ngọc-Yến theo vào.

- Thì cô ấy đã muốn thế, sao dì không cho cô ấy ?

- Nhưng anh tính trong nhà chỉ còn có 30\$, mà còn hơn tháng nữa mới đến kỳ lương của thầy, cho nó thì cả nhà cheo mồm lên hay sao ? Không cho nó thì nó nói móc, nói máy rằng để nó thua chị kém em.

Bình thở dài :

- Thôi dì cứ đưa cho cô ấy rồi vài hôm nữa con sẽ đưa cho dì.

Đêm ấy, Bình làm việc suốt đêm để cho chóng chóng xong bức vẽ người ta mới đặt mình làm.

Vì mệt nhọc, nên buổi sáng, chàng ngồi dựa vào ghế ngủ lúc nào không hay.

Ngọc-Yến lên gác thấy thế bỗng đem lòng ái-ngại cho người đã hi sinh vì mình liền lại gần vỗ vai :

- Anh làm việc cả đêm, có mệt thì lên giường ngủ, sao lại ngồi ngủ như thế, có mỏi cổ không ?

Bình mở mắt nhìn nàng một cách luyến-ái :

- Anh làm việc để cho... em thì không bao giờ anh thấy mỗi cả.

Ngọc-Yến, lúc ấy, đang cầm cái bánh tây liền bẻ ra một nửa đưa cho Bình :

- Anh có đói không ?

Bình cầm mẫu bánh, sung sướng. Bao nhiêu đau buồn đều như tiêu-tán cả. Chàng nhìn thấy sự hi-sinh của chàng có một cái nghĩa.

- À, lần này anh vẽ kiểu áo cho em nhé. Anh chọn mùi hồ em nhé.

Bình vui sướng gật đầu.

Từ đây, Ngọc-Yến thường nói chuyện với chàng không lờm nguýt như trước nữa. Một hôm, thừa một lúc chuyện-trò thân mật, Bình đổi giọng sẽ bảo Ngọc-Yến :

- Chắc em đã hiểu tấm lòng... quý-mến của anh đối với em.

Ngọc-Yến gật đầu.

- Vậy thì xin em tin rằng anh nói câu này là vì hậu vận của em mà nói, vì sự lợi-ích cho em mà nói. Và có

thế nào em cũng đừng đem lòng giận anh nhé.

- Thì anh cứ nói đi.

- Chắc em đã biết câu phương ngôn tây : «Dis-moi qui tu hantes, je te dirais qui tu es». Ngọc-Yến cau mày, nhưng lúc ấy, Bình không nhìn nàng nên không biết.

- Em chơi với những người anh xem ra chẳng có một đức tính gì. Như thế...

Ngọc-Yến đứng phắt giậy, cắt lời nói của Bình :

- Những người ấy không có đức tính gì, nhưng ít nhất, họ cũng không gàn dở.

* * *

Tám giờ, bà Phán Cư còn nằm ở giường ườn oài chưa muốn dỡ giậy vì ngoài giờ mưa, rét thì Ngọc-Yến đã xà vào ngồi cạnh mẹ nũng nịu.

- Đêm qua mẹ ngủ có ngon giấc không ?

Bà phản không giả lời câu hỏi của con :

- Các bà ấy cứ giữ lại đánh rón một hội nữa, thành ra hơn một giờ me mới về.

- Con cũng thế, no chết đi mà xem cinéma song, các anh ấy cũng cố ép đi ăn, thành ra cũng gần một giờ con mới về.

- Thế sao sáng không ngủ mà lại dậy sớm mặc quần áo định đi đâu đấy ?

- Đi lên đồn điền anh nghị Thái chơi, anh ấy hẹn 8 giờ rưỡi hôm nay cho ô-tô lại đón.

Bà Phán sẽ vuốt tóc con, ngập ngừng một lát rồi bảo :

- Có đi thì liệu về sớm sớm, tao xem hình như thấy mày đi luôn, anh mày nó không bằng lòng đấy.

- Anh Bình ấy ư ? Anh ấy thì không bằng lòng cả giờ! Anh ấy thì có quyền gì đối với con mà con sợ anh ấy bằng lòng với không bằng lòng.

Bà Phán sẽ nhòm dậy :

- Đành thế. Nhưng nó cũng tốt lắm và chiều con lắm.

- Ai khiến anh ấy chiều ? Anh ấy càng chiều bao nhiêu, con càng khó chịu bấy nhiêu. À ! Hôm qua mẹ đánh tổ tôm được hay thua ? Mẹ cho con mấy đồng. Đành rằng người ta mời mình thì mọi cái người ta phải cung đón chu-đáo cả, nhưng mình, mình cũng phải có vài ba đồng nhờ cần tiêu vật cái gì chứ.

- Hôm qua mẹ thua sạch, lại nợ bà Phán Liêm hơn chục bạc, mẹ chả còn đồng nào cả.

Ngọc Yến sịu mặt :

- Mẹ đánh làm sao cứ hay thua ? Không có đồng nào đi thì ê quá ! À, hay mẹ cho con sen hỏi vay bà bên cạnh cho con hai đồng vậy ?

- Mẹ còn nợ bà ấy hơn hai chục chưa giả, vay nữa ai người ta cho.

Ngọc-Yến vừa phụng-phịu đứng dậy thì con sen vào:

- Thưa bà, cậu hai đưa con chục bạc dặn bà dậy đưa cho bà. Cậu con không ăn cơm nhà, cậu con đi vẽ có lẽ đến chiều mới về.

Ngọc-Yến cầm chục đồng bạc ở tay con sen lấy năm đồng bỏ vào ví đầm, còn năm đồng đưa cho bà phán.

Bà phán mặt hơi buồn :

- Con tiêu vừa vừa chứ nhé ! Nhà độ này túng lắm đấy. Lương hưu-trí của ba mày chẳng được bao nhiêu, nếu anh mày nó không chịu khó...

- Ô ! Chịu khó ! Chịu khó như thế thì xuất đời cũng chả có được. Me tính vẽ còm còm mấy ngày được bao nhiêu ? Vài chục bạc. Người ta khôn lanh thì chả cần phải chịu khó cũng kiếm được vô khối. Đấy me xem như anh nghị Thái quanh năm chơi-bời như ông Hoàng, chỉ kiếm một việc là có hàng bạc vạn. Anh ấy, có cần phải chịu khó đâu. Những người chịu khó chẳng qua toàn là những người ngu.

- Con cứ nói thế, nếu nó không chịu khó thì những lúc này...

Ngọc-Yên đổi, mở ví :

- Hay me có tiếc thì con giả me đây này !

Bà phán vội vàng nói :

- Ai tiếc con ? Lúc me nghèo thì me bảo con phải cần kiệm, chứ giả me giàu thì con muốn tiêu bao nhiêu me cũng cho ngay. Me cũng biết con gái thời buổi này phải... cho bằng chị bằng em...

- Có bằng chị bằng em mới hy-vọng giàu được me ạ. Để bao giờ con giàu, con cho me nhờ, tha hồ me đánh tô-tôm.

Ngọc-Yến nói xong đứng dậy, bà phán vội nắm áo giữ lại :

- Thì người ta đã đem ô-tô đến đâu. A, anh Bình hôm qua có nhờ me nói với con một việc...

- Cái việc ấy, con biết rồi. Con không bằng lòng đâu. Con không thể chịu nghèo được. Con không thể tiêu thụ những tính gàn dở của anh ấy được.

- Người nết-na hiền-hậu thế mà con bảo là gàn dở à ?

- Nết-na hiền-hậu ở cái buổi đời này thì làm gì ? Làm còm còm cả tháng chả đủ tiền cho con mua phẩn. Me tính coi : me con mình đã nghèo lại bám vào một ông nghèo thì còn hòng gì ?

- Nhưng bụng người ta tốt.

- Tốt thì mài ra mà uống được ư ? Mà ăn được ư ? Mà mặc được ư ? Đời con phải có ô-tô nhà lầu thì con mới sống được. Thời-đại này mà không có đồng tiền trong tay thì me tính còn ra cái gì không ?

- Me hiểu lắm, nhưng nghĩ cái tình cảnh của anh ấy cũng thương, bây giờ người ta chưa có, nhưng sau này người ta có biết đâu.

- Cái mặt ấy thì đời nào có được, lúc nào cũng lầm lỳ lỳ. Cẩn hột gạo không vỡ thì còn kiếp nào kiếm ra tiền ! Đời bây giờ phải tinh ranh hoạt-bát như anh nghị Thái...

- Anh nghị Thái nào ? Có phải anh nghị Thái mua biểu con cái vòng ngọc thạch ấy phải không ?

- Phải đấy, me ạ. Cái vòng ngọc này sáu bảy chục đồng bạc. Anh Bình anh ấy làm thì hai tháng chưa đủ. Cái thứ chịu khó ấy thì me bảo làm đỉnh đèn gì ? Hề anh ấy có hỏi me thì me cứ bảo trắng rằng con không bằng lòng. Và me đã nhận lời gả con cho người khác rồi.

- Đã nhận gả cho ai đâu mà nói dối người ta thế, nào đã có ai...

- Ô ! Thiếu ! Con chỉ hô lên một tiếng thì hàng tá.

Rồi rút cái gương ở ví ra soi, Ngọc Yến nói :

- Me nên nhớ rằng con me không sấu. Con me còn kén xem người nào có đủ điều-kiện đấy thôi. Me xem con thế này mà lấy một người như anh Bình thì ô-hô ! Con chịu thế nào được ?

- Thì mặt mũi khô ngo trắng trẻo, chứ làm sao ?
Trông lại không hơn nghị Thái à ? Có chẳng chỉ phải
cái tội nghèo.

Ngọc-Yến gật gật đầu rồi nói một cách thần thờ :

- Nghèo là cái tội nặng nhất. Lấy anh ấy để rồi có khi
thất-nghiệp, con phải làm cả những công việc của con
sen con đỏ. Thôi con xin kiếu. Me nên nhớ con không
gánh nước được nhé.

Rồi sòe bàn tay trắng nõn, móng bôi son đỏ lóe :

- Những bàn tay như thế này mà me tính phải làm bếp
để cho nhọ nồi nó bám vào thì có cực không ! Me cứ
nói trắng cho anh ấy đừng hy vọng, để cho anh ấy khỏi
làm phiền hà đến con.

- Nhưng tao trông nó tao thương lắm.

- Trước khi thương người, hãy thương lấy mình. Me
muốn cho mẹ con mình xuất đời phải nghèo khổ mãi
như thế này à ?

- Ai muốn chi thế.

- Thế tại làm sao me lại cứ hình như muốn ép con ?

- Thì nó nhờ tao nói, thì tao cũng nói thế. Mà ba mày thì hình như cũng muốn thế. Ba mày cũng quý mày lắm nhé.

- Con không thể vì nể ba con, nể mẹ, thương anh ấy mà làm khổ cả một đời con được. Sinh vào thời buổi kim tiền, người ta phải có can đảm chỉ biết nhìn có đồng tiền. Mẹ thử ngẫm coi, thời buổi này có tiền thì muốn gì mà chả được hở mẹ ? Thôi, từ rầy mẹ đừng có nói những chuyện lôi thôi ấy với con nữa. Nếu mẹ không muốn cho con buồn. Mẹ nên tin ở con, con sẽ làm cho mẹ con ta được giàu.

Tối hôm ấy, Bình về nhìn thấy bà phán Cự, Bình đã đọc thấy sự thất vọng của mình ở trên nụ cười của bà. Chàng thấy lòng giá lạnh. Chàng không muốn nghe những lời nói nó đem đến cả một đau buồn bất-tuyệt cho đời chàng. Chàng cầm đầu đi lên gác, nhưng bà phán Cự đã gọi lại.

- Thì cậu cứ để yên rồi tôi giỗ cháu dần việc gì mà cậu đã vội buồn.

Bình đã biết thừa những lời đó chẳng qua chỉ là để an-ủi, nên chàng cũng chỉ nói xuôi :

- Vâng, trăm sự nhờ bà.

Mặt sây sầm, chàng vào Studio ném đồ vẽ xuống đi-văng, rồi chàng ngồi gục xuống ôm đầu nghĩ ngợi, trái tim bị căng sè bởi những cảm giác kỳ-quái. Cái ý-định tự tử bỗng nổi lên : lúc ấy chàng muốn chết, chết ngay. Chàng đứng dậy nhìn chung quanh nhà, xem có đồ vật gì có thể giúp mình chết được không. Chàng lại bàn, rút ngắn kéo lấy con dao cạo, mở lưỡi. Nhưng không hiểu sao nhìn thấy lưỡi dao sáng loáng, cái ý định tự tử bỗng tiêu tán đi. Chàng quay nhìn bức ảnh của Ngọc-Yến đã xong, chỉ còn chờ đóng khung, rồi chàng lắc đầu :

- Ai ngờ con người như thế này mà lại là con người không có lòng !

Chàng sực nghĩ đến lời chị chàng nói với chàng trước khi đi Saigon :

- Rồi mày xem : chúng nó có ăn tim gan mày không ?

Lời nói kia đã thành sự thật. Một sự thật theo một lối khác. Tim gan chàng đã bị Ngọc-Yến dày đập nát rù. Chàng cảm thấy không còn có một lẽ gì có thể làm cho chàng vui sống nữa. Nhưng chàng cũng không thể chết, vì nếu chàng chết đi thì mẹ con Ngọc-Yến sẽ phải thiếu thốn.

Xuất trong ba hôm, chàng nằm trong Studio chẳng muốn cử động mà cũng chẳng muốn nói năng. Bà phán Cự thấy chàng buồn, thường thường vào khuyên giải. Những lời khuyên giải ấy đã chẳng làm cho chàng ngời, trái lại, còn làm cho tăng cái buồn của chàng lên.

Ngọc Yến cũng đi xuất ba hôm không về. Hôm thứ tư, mới tang-tảng sáng, Bình còn thêm-thiếp ngủ vì thức cả đêm thì bỗng nghe thấy tiếng bà phán Cự leo-nhéo ở cửa buồng mình :

- Con cái nhà thế thì thôi, đi đâu đi biên biệt, để đến khi nó về, tôi phải cho nó một trận mới được.

Thoạt mới nghe bà phán Cự nói, Bình ngỡ là Ngọc-Yến đã về, Bình vội mở mắt, nhưng đến khi nghe bà phán Cự nói hết câu, Bình biết rằng bà nói thế chẳng qua là để lấy lòng mình. Mà mỗi khi bà lấy lòng mình như thế thì y như là bà lại bắt mình phải chạy tiền. Chán chường, Bình nhắm mắt.

Bà phán Cự lại gần để tay lên trán :

- Ô cậu hình như sốt. Thôi cậu phải gượng gạo dậy... cho nó vui vẻ, chứ cứ buồn rầu ủ rũ như thế này thì còn làm ăn gì được.

Bình vẫn nằm im. Bà phán Cư kéo ghế lại ngồi gần đi-văng :

- Nếu cậu cứ thế này thì nhà ta đến chết đói mất. Hôm nay hết cả gạo ăn rồi đấy.

- Con mới đưa cho bà mười đồng hôm nọ cơ mà.

- Thì nó đã lấy mất năm đồng rồi. Cậu xem lương hưu trí của thầy có mấy chục, làm thế nào cho đủ. Thôi cậu nên thương tôi, thương thầy một chút. Cậu dậy đi cho khuây khỏa.

Bình thở dài, ngồi dậy :

- Thế thầy con có biết là nhà hết tiền không ? À mà bà đừng nói cho thầy con biết, thầy con buồn.

- Tôi cũng vẫn hết sức giấu, nhưng nếu...

Bình với cái áo, móc túi :

- Đây con còn hơn một đồng đây, bà hãy cầm tiêu tạm, đến trưa con sẽ liệu.

Hôm ấy, Bình đi chạy mãi đến chiều mới được năm đồng. Chàng đưa cả cho bà phán Cư rồi lên gác.

Nhọc mệt, chàng vừa cởi áo định nằm nghỉ thì nghe có tiếng ô-tô đỗ ở cửa. Chàng nhảy ra cửa sổ nhìn thì thấy Ngọc-Yến đang bắt tay từ giã nghị Thái.

Trong cái bắt tay ấy, có một cái gì lả lơi và thân-mật.

Cái cảnh tượng ấy làm cho bao nhiêu đau buồn chàng cố ghì ép ở trong tim từ trước đến nay nổ bùng ra. Chàng rú lên một tiếng lấy tay ôm ngực, rồi ngã khuỵu xuống...

* * *

Trong hơn một tháng, Bình ốm nằm tại nhà-thương, chẳng những Ngọc-Yến không vào thăm mà nàng còn nguyên rửa cái nguyên cớ ốm-đau của Bình nó có thể gây ra điều tiếng thị phi khiến cho nàng khó lấy chồng.

- Me bảo con vào thăm cái gì. Những đứa si-ngốc như thế, cho nó ốm chết đi. Nào con làm gì hấn mà me bảo hấn ức-uất vì con. Rồi đấy thiên-hạ người ta không biết, người ta bảo hai người ở chung với nhau đã lâu, chắc có tình ý gì, nên hấn mới vì con mà đâm ốm. Như thế có phải hấn làm phi cái tiếng của con đi không ? Hấn đã làm hại con như thế mà mẹ bảo con còn thăm hỏi thì thật là chướng quá. Bây giờ, con vào thăm hỏi hấn, người ngoài không biết lại ngờ con có tình ý gì với hấn, nên mới thương xót. Con cần phải tỏ cho người

ngoài biết rằng con không thương-xót gì hấn để bảo vệ cho cái tiếng của con. Con cần phải nghĩ đến đời con sau này hơn là nghĩ đến hấn. Hấn có chết là tự như hấn giết hấn, nào phải con giết hấn mà bảo con có tội.

- Nhưng ba mày cứ giầy dụt tao.

- Con cũng không thể vì chiều ba con mà làm một người ngu để có thể hại cho cái đời con. Những người quen biết đang ngấp-ngó muốn lấy con, nếu bắt gặp con ở trong nhà thương thì họ sẽ nghĩ thế nào. Chiều ba con cái gì, chứ chiều một việc nó có thể làm di-lụy đến con thì con không thể chiều được. Gia-đĩ, nếu con vào thăm hấn, hấn không hiểu lại tưởng con thiết tha đến hấn, lúc hấn khỏi trở về nhà, lại dỡ những cái trò si ra thì con đến bực mình mà chết mất. Buổi đời này là buổi đời thiết thực, người ta không thể sống một cách mơ-mộng, rồi đi làm những cử chỉ nghĩa hiệp (?) để di-lụy đến cả đời mình. Con cần phải tránh tiếng.

Nhiều hôm, bệnh tình Bình nguy kịch, ông phán Cư vì thương con, hết-sức van-lơn Ngọc- Yến, nàng cũng nhất định không đi thăm. Rồi nàng khóc, cho là dượng ghẻ xử ức mình. Ông Phán Cư vì nể vợ cũng không dám ép nữa.

- Sự đi thăm hắt có ảnh hưởng sâu cho đường chồng con của con về sau này.

Luôn luôn, Ngọc-Yến dùng câu ấy để từ chối sự van lơn của mẹ.

Nàng đi đến đâu cũng đem câu truyện ấy ra kể để chế riễu Bình. Và nàng cho cái cử chỉ của nàng là can đảm.

- Thấy người ta bắt tay một người bạn giai mà ghen đến ốm đi thì thằng cha ấy ít nhất phải có một trái-tim «giấy». Mà rõ ê, có ai thèm yêu đến cái thứ nó mà nó ghen chứ !

Sự vào nhà thương thăm Bình có ảnh hưởng sâu cho đường chồng con của Ngọc-Yến hay không thì chưa biết, nhưng sự Bình ốm vào nằm nhà thương đã có ảnh hưởng không tốt cho cái túi tiền của mẹ con Ngọc Yến. Vì Bình ốm, không vẽ được tiền, trong nhà thành ra túng thiếu. Đã không đủ tiền để chi-dụng trong nhà, bà Phán cũng không có tiền đầu để cho con gái đi chơi phiếm. Ngọc-Yến phải buộc lòng đem bán đi một chiếc vòng vàng để lấy tiền tiêu vật.

- Đấy con xem, nếu có nó ở nhà thì đâu phải như thế. Ừ, thì nó không kiếm được nhiều, nhưng giá nó ở nhà thì cũng kiếm được tháng dăm ba chục đưa cho me. Dù

sao cũng có đồng ra đồng vào. Nếu nó cứ ôm mãi như thế này thì rồi đến cung phải bán hết để ăn. Mà con thì còn gì để trang điểm nữa. Thôi thì con chẳng thương nó, nhưng con cũng nên thương mẹ và thương cả con nữa. Con vào vỗ về nó mấy câu cho nó khỏi để nó về nó kiếm cho mà tiêu chứ.

Thuyết «lý-tài» ấy liền làm cho Ngọc-Yến siêu-lòng:

- Nhưng con chỉ vào hỏi thăm hẵn một câu rồi con ra ngay đấy thôi.

- Ừ con hỏi một câu. Nhưng con nhớ nói với nó : nếu anh cứ ôm mãi thì nhà đến đói đấy, anh liệu thuốc thang cho chóng khỏi mà về.

- Vâng, muốn nói gì thì nói. Nhưng mẹ đừng có giữ con ở lâu cơ.

- Được rồi. Khi nào mẹ lại muốn làm hại con. Mẹ lại chả muốn cho con lấy được một người chồng sang trọng giàu có để mẹ nhờ sao. Chẳng qua bây giờ cái thế nó buộc thì cũng phải như thế. Thôi con chiều mẹ một chút.

Bình đang thiu thiu ngủ thì mẹ con Ngọc Yến vào. Thấy Ngọc Yến, Bình bâng khuâng như trong giấc mộng. Chàng mở to mắt nhìn.

- Đây, em nó vào thăm anh đây.

Ngọc-Yến lại gần đầu đường nói bằng một giọng đọc kinh :

- Thế nào anh đã đỡ chưa ?

- Cám ơn cô.

- Anh có mau mau mạnh mà về, chứ không thì trong nhà lòi-thôi lắm đấy. Thôi bây giờ em bận phải đi đăng này, anh cố tĩnh dưỡng cho chóng khỏi, rồi hôm nào em lại vào.

Nói xong, nàng nguây nguẩy đi ra, bà Phán Cư giữ thế nào cũng không ở.

Ngọc-Yến đi rồi, bà liền bảo Bình :

- Ấy, tính nó còn con trẻ dại dột, thôi cậu cũng đừng giận gì nó. Nó như người đồng bóng thế đấy.

- Không. Con có giận cô ấy bao giờ đâu. Cô ấy nói trong nhà lòi thôi là lòi thôi cái gì thế hở bà.

Bà phán Cư liền thủ thỉ :

- Có cái gì lòi thôi đâu. Từ khi cậu đi nằm nhà thương thì nhà cũng khí túng một chút thế thôi. Có đồng nào thì

giả tiền nhà thương và tiền thuốc cho cậu cả. Ấy hôm nọ, em nó phải bán một chiếc vòng để chi tiêu trong nhà đấy. Cậu mà cứ ốm mãi thì rồi em có cái gì đến phải bán hết.

Bình thở giải, rồi sẽ nhắm mắt lại.

- Bây giờ cậu thấy trong người làm sao ? Đau ở đâu ?

- Chỉ mệt dờn đã chân tay và thỉnh thoảng lại tức ở ngực một chút mà thôi.

Bà phán Cư về được chừng nửa giờ thì Khuê người bạn thân nhất của Bình học ở trường thuốc đến thăm, Bình nắm tay bạn :

- Ngày mai tôi muốn ra, anh nghĩ thế nào ? Tôi có đau nhiều không ? Tôi có thể làm việc được trong một thời kỳ rất ngắn không ?

Khuê vội-vàng cản :

- Ấy chết, chưa được. Dẫu bây giờ anh không còn đau đâu nữa, mà tim cũng đã mạnh rồi, nhưng cơ thể còn yếu lắm. Nếu anh ra và anh làm việc thì chứng đau tim có thể lại phát lại. Mà phát lại trong lúc cơ thể còn yếu thì có thể nguy lắm lắm. Ông đốc tờ chữa anh nói với tôi rằng anh cần phải tĩnh dưỡng và tắm-bổ trong

hai tháng nữa. Anh phải nghe theo thì mới có cơ tránh được những nguy hiểm về sau.

- Những cảnh-ngộ buộc tôi không thể theo được, anh ạ. Tôi cần phải làm việc, làm việc ngay.

- Ôm thì nghỉ, vội gì. Để khi nào khỏe, vẽ hẳn một thể. Sao anh lẩn-thần thế. Sự nghiệp của con người ta ở cả một đời, chứ có phải trong một lúc đâu.

- Đành thế, nhưng tôi làm việc bây giờ có phải vì sự nghiệp đâu !

Bình nói xong, ôm lấy bạn khóc nức nở.

- Anh Khuê, anh có phải là người bạn thân của tôi không ?

- Sao anh lại phải hỏi thế ? Nếu anh cần dùng gì thì tôi sẽ hết sức giúp anh. Sao lại còn ngờ tấm lòng tôi đối với anh mà còn phải hỏi như thế ?

- Tôi cần phải làm việc, vì tôi cần tiền. Nếu không có tiền thì dù biết chết ngay nay mai, tôi cũng phải ra. Cả nhà tôi trông vào có mình tôi, tôi nằm đây thì ở nhà bị thiếu thốn. Anh thử xem có cách gì soay dùm tôi 100\$ thì tôi mới có thể yên lòng nằm đây trong hai tháng được. Tôi biết là anh cũng nghèo như tôi...

- Tôi nghèo, nghèo lắm. Nhưng vì sức khỏe của anh thì tôi sẽ cố, tôi sẽ hết sức cố xem sao. Chúng ta chỉ nhờ nhau trong những lúc nguy nan. Anh yên lòng để tôi thử chạy đêm nay và sáng mai, rồi tôi sẽ giả nhờ anh. Nếu trong nhà tôi mà có tiền...

- Tôi biết, thôi anh cứ cố giúp tôi, nếu không được rồi ta sẽ liệu. Tôi biết là lòng anh thương tôi thì dù thế nào cũng là một tang-chứng đủ để an-ủi tôi rồi.

Bình nói xong lại khóc. Khuê cũng khóc. Vừa mếu-máo, Bình vừa nói :

- Tại làm sao những kẻ có lòng như chúng ta lại phải mang cái nghèo nhỉ ?

- Có thể chúng ta mới biết thương nhau và hiểu lòng cho nhau. Cảnh tôi có khác gì cảnh anh. Tôi phải đi giấy học để lấy tiền học và nuôi hai đứa em. Thật mấy năm nay, tôi không bao giờ có một su để tiêu phí. Nhưng anh cứ yên lòng. Tôi cố hết sức may ra có thể được.

Chưa hôm sau, Khuê đem đến trăm bạc đưa cho Bình. Bà phán Cư đến thì Bình liền đưa cho bà.

- Bà mua cái vòng khác cho em Yến, còn bao nhiêu thì để chi tiêu trong nhà. Bệnh con phải nằm đây trong hai tháng mới có thể khỏi được.

Dầu là một người chỉ sống vì đồng tiền, chỉ tin ở đồng-tiền, nhưng cầm trăm bạc, bà phán Cư cũng thấy lòng mình nao nao :

- Cậu tử-tế quá. Nhưng cậu ôm ở đấy thì làm thế nào mà cậu cũng chạy được tiền ?

- Của một người bạn nghèo hơn con cho con vay.

Bình nghĩ đến tình bạn, bỗng ngậm ngùi rỏ nước mắt.

Bà phán Cư thấy thế, ái ngại liền đỡ dành :

- Thôi cậu cứ tĩnh dưỡng cho lành mạnh, rồi khi khỏi ra, tôi sẽ thu xếp cho đâu vào đấy. Tôi bảo nó thì rồi thế nào nó cũng phải nghe.

Bình sẽ sửa tay :

- Thôi truyện ấy bà đừng nhắc đến nữa. Con chỉ xin cảm-ơn tấm lòng tốt của bà đối với con mà thôi. Bây giờ, con đã hiểu rồi, con không phải là một người chồng hợp với tính tình của cô ấy. Con không thể đem đến cho cô ấy một tương-lai theo những điều mong-ước của cô ấy. Thôi, nếu cứ cố ép thì chẳng qua chỉ làm khổ cho cô ấy và cả con nữa. Bây giờ, con chỉ coi cô ấy như một người em mà bốn phận buộc con phải giúp đỡ thôi. Bà về nói với cô ấy như thế để cho cô ấy yên lòng. Và bà

đừng có ép cô ấy phải vào đây thăm con nữa. Con sẽ cố quên.

Miệng tuy nói thế, nhưng ruột Bình như xé. Chàng xét mình không thể quên được. Nhưng chàng cố chôn khối tình ấy ở trong trái tim mà không lộ ra cho Ngọc-Yên biết để làm phiền lòng nàng. Mà chẳng ích gì cho ai. Chàng xét thấy nếu còn theo đuổi Ngọc-Yên, thì chàng phải buộc mình làm những điều hèn-hạ mà lòng mình không muốn, nên chàng làm ra bộ thản nhiên nói với bà phán Cur :

- Vợ chồng là cái duyên kiếp. Không có duyên kiếp với nhau thì lấy nhau chỉ để khổ cho nhau. Con nghĩ kỹ mới biết ra từ trước đến nay, con lẩn thẩn quá. Đó là lỗi tại con, cô ấy ghét là đáng lắm. Cô ấy chả có điều gì đáng trách cả.

Bà phán Cur đem 100\$ về khoe với Ngọc-Yên thì Ngọc-Yên nói buông thông một câu nó làm cho bà dù là thương con, cũng phải đem lòng giận :

- Ôi, chẳng qua y giả công cái sự con đi thăm. Như thế cũng hay. Cái công đi thăm thế cũng không uổng. Nếu y có thể có 100\$ nữa thì con cũng có thể đi thăm y một lần nữa.

- Người ta không cần mày đến thăm nữa đâu. Người ta đã bảo với tao từ giã người ta không thèm... lòi thoi với mày nữa.

- Thế thì biết điều lắm. Ồ, thế ra y cũng còn khá. Và biết thân phận lắm.

Bình đã giữ lời nói của mình. Sau hai tháng ở nhà thương ra, Bình chỉ cặm-cui làm việc để tìm nguồn an ủi, Ngọc-Yến muốn làm gì, chàng cũng không để ý đến nữa. Hay nói rằng chàng cố làm ra như không để ý thì đúng hơn. Kiếm được ý đồng nào, đưa cho bà phán Cư để chi-dùng trong nhà, thế thôi. Bà phán Cư hay ai có nói truyện về Ngọc-Yến, chàng cũng gạt đi không muốn nghe. Mỗi lần gặp Ngọc-Yến ở trong nhà, chàng cũng thản nhiên coi như một người em. Mặc dầu Ngọc Yến muốn làm gì hay đi đâu, chàng cũng không chỉ trích đến nữa. Biết rằng cuộc tình-duyên chỉ đưa mình đến con đường đau khổ, chàng cố tránh mặc dầu không một phút nào là chàng không nghĩ đến Ngọc-Yến. Chàng đem chôn sống khối-tình ở trong lòng. Chàng thản-nhiên đến nỗi một hôm bà phán Cư phải lấy làm lạ mà hỏi chàng :

- Hay độ này cậu đã ghét em rồi, nên dơ không buồn nói nữa ?

Bình cười khanh-khách :

- Bà cứ hay nghĩ lẫn lộn. Con đã bảo con coi cô ấy như em gái mà. Cô ấy thích thế nào thì mình phải chiều cô ấy. Nào bà thấy con làm điều gì mà bà nghĩ thế. Bà xem con có tiếc cô ấy cái gì đâu. Bà xem làm được đồng nào, con đưa cả cho bà để chi tiêu và sắm sửa cho cô ấy. Cứ một điều ấy thì bà cũng đủ rõ con không ghét.

Bình cố hết sức làm ra bộ thản nhiên. Nhưng một trường-hợp khiến cho chàng không thể thản-nhiên được: Ngọc-Yến dự định muốn lấy lẽ nghị Thái. Đi hỏi dò bè bạn biết đích như thế, và hỏi bà phán Cư, bà phán Cư cũng nhận rằng con gái có ngỏ cái ý ấy với mình, nhưng mình chưa thuận, Bình liền viết cho Ngọc-Yến một bức thư.

Cô Ngọc-Yến

Những cử chỉ của tôi trong gần một năm nay cũng đủ chứng tỏ cho cô biết tôi đối với cô chỉ là một người anh, một người anh mà thôi.

Vậy thì cô nên coi những lời tôi nói với cô sau đây là những lời của một người anh vì lo cho tương-lai hạnh-phúc của em gái mà phải nói.

Cô nên nhớ đồng-tiền không tạo ra hạnh-phúc cho đời người. Mà Nghị Thái thì đã có những hai vợ. Tại sao cô lại vì đồng tiền mà đem chôn cái đời xuân của cô vào cảnh lẽ mọn : Cô đã già đầu mà phải tìm đến con đường cùng ấy ? Với cái sắc đẹp của cô, rồi đây thiếu gì người sứng đáng và giàu có đến cầu cạnh. Việc chi cô phải vội vàng đề rồi phải di-hận cả một đời.

Nghị Thái là một người nhân cách thế nào, cô là người thông-minh, chắc cô cũng đã rõ biết. Tôi biết rằng hẳn hứa cho cô một cái ô-tô, một cái nhà và một cái đồn điền. Nhưng những điều ấy đã lấy gì làm chắc. Tôi chỉ sợ rồi đây, yên lặng nổi sóng gió, rồi một ngày mai cô lại không được hưởng những thứ ấy thôi.

Mà cho dù có được hưởng mãi thì cảnh một người chồng như thế, đời cô còn có nghĩa gì ! Cô tìm đâu cho thấy những lẽ sống tung bừng của cái tuổi xuân hai mươi nữa.

Em Ngọc-Yến, em nên nghĩ lại. Em nên vì cả một đời em mà nghĩ lại. Em chớ nên để cho những thị-dục chốc lát làm mờ ám, em chớ nên để cho mê-hoặc vì những lời hứa hão huyền, em chớ nên để cho những cái rực-rỡ bề ngoài cám dỗ. Em chỉ nên nghĩ rằng em còn trẻ, đẹp, tương lai còn dành cho em nhiều lời hứa tốt lành. Em nên xét kỹ, cân nhắc kỹ không rồi hối không kịp.

Chẳng qua bây giờ họ thèm muốn em thì họ đổ của ra mua em đấy thôi. Chứ một khi họ đã thỏa-mãn rồi thì em phải coi chừng sự lật lọng và phủ-phàng. Tưởng-tượng em bằng lòng đem ban cái tuổi xuân của em cho đồng tiền, anh đứt ruột. Vì thế cho nên anh mới viết bức thư này cho em mong em nên coi rằng đó là lời một người anh vì hạnh-phúc của em, nên buộc lòng phải nói.

Bình

Ngoài sự viết bức thư, Bình còn đem hơn thiệt phân trần với bà phán Cư để bà ngăn cản Ngọc-Yến, nhưng cả bức thư và những lời khuyên của bà phán Cư cũng vô hiệu.

- Thì me tính ở đời này chỉ cần tiền. Mẹ đã rõ lắm. Người ta yêu con hay không, con không cần biết. Nhưng biết có ô-tô, nhà lầu và đồn-điền cho con, được rồi.

- Nhưng có chắc không ?

- Thì người ta đã sang tên cho con. Me nghe làm gì những lời nói lẩn thẩn của cái thằng ngốc ấy. Người ta nếu không yêu con thì sao người ta lại cho con nhiều thế.

- Nhưng làm lẽ thứ ba mang tiếng...

- Ô, thì vì đồng tiền mình cũng phải biết chịu mang tiếng một tý chứ. Có đồng tiền rồi sau tự khắc có tất cả. Ai không muốn lấy làm cả. Nhưng làm cả thì toàn những thằng nghèo sơ, nghèo xác, chạy mưa mặt chưa đủ tiền mua phần, biết làm thế nào ?

- Nhưng me sợ người ta cười.

- Ô, đã có tiền thì chả còn ai dám cười cả. Bao nhiêu cái mà người ta gọi là sáu thì đồng tiền sẽ làm cho đẹp hết.

Đoạn Thứ Ba

Đây me xem phong thể nhà con thế này, me đã bằng lòng con gái me chưa ?

Vừa nói, Ngọc-Yến vừa trở những salon gu, tủ gương, đỉnh đồng một cách đặc-chí, rồi lại nói tiếp :

- Nếu con không quyết đoán cứ sợ mang tiếng thế nọ, thế kia thì bao giờ được thế này ? À, con biếu me trăm bạc để me đánh tô-tôm nhé. Đây nhà con hôm qua mới cho con ba trăm.

Bà phán Cur cầm tập giấy bạc, trên mặt lộ một vẻ vui mừng :

- Thì me vẫn biết con me biết đời và khôn-ngoa lắm, nhưng...

- Nhưng làm sao ? Me sợ cái nhà này, cái ô-tô kia, cái đèn điện hơn hai trăm mẫu ở Phúc yên không phải hẳn là của con chứ gì ? Thừa me, con không đại đâu. Những thứ ấy hoàn toàn là của con, con muốn bán hay con để là tùy con, con đã bắt nhà con viết giấy chắc chắn cho con rồi con mới chịu về. Những giấy ấy nằm trong tủ sắt kia, me bảo còn suy chuyển đi đâu. Con tuy là mang tiếng lấy lẽ thứ ba, nhưng cái tiếng thì me bảo ở đời cần

quái gì. Cốt-yếu là ở sự thực. Sự thực là con không cần biết đến vợ cả. Con chẳng cần biết mặt mũi y ra làm sao. Riêng một giang sơn nhà con cho con, con hưởng. Vợ cả mà ngu dại lò dò đến đây thì con có quyền tát vào mặt y và tông cổ y ra đường. Me tưởng con phải quy lụy ai đấy hả ? Cái nhà này là của con, đồ đạc này hoàn toàn là của con. Con đã đề-phòng bằng đủ mọi cách chắc chắn dù ai có muốn lật cũng không lật được. Nhưng nói thế thôi, chứ nhà con yêu quý con như vàng, hơi se mình một cái là sợ hết vía, đời nào lại còn tệ bạc.

- Me trông mặt thì cũng phúc-hậu.

- Cũng thôi à ? Phúc-hậu lắm lắm chứ. Chả phúc-hậu lại có thể giàu có hàng bao nhiêu vạn. Nhưng me nên nhớ chỉ đối với con là nhà con rộng-rãi, còn đối với công việc thì diết giống lắm nhé, không suy-ly đi đâu một xu. Mà phải thế trong công việc kinh doanh thì mới giàu được chứ. Mà có giàu thì mới có tiền cho vợ nhờ chứ. Bây giờ cứ mỗi tháng nhà con cho con ba trăm. Ấy thế mà cũng chẳng thừa mấy đâu me a ! Tiền tài-xế, tiền dầu săng, tiền rượu tây, tiền gia nhân đầy tớ. Mọi cái tốn lắm. Con ăn ở bây giờ thật như một bà đầm.

- Nhưng con cũng nên cần kiệm để...

- Đề phòng về sau ấy ư ? Không cần mẹ ạ. Cái địa vị của con bây giờ chắc chắn lắm. Sắc đẹp là một thứ không có cái gì có thể xâm-phạm được. Mà bây giờ còn trẻ, hằng ăn chơi cho nó sướng thỏa, chờ lúc nào đứng tuổi sẽ hay.

Ngọc-Yến nói xong, phưỡn ngực như đề hô-hấp lấy tất cả những cái vui của tuổi xuân mà sắc đẹp và sức khỏe đang mang đến cho nàng trong một khung cảnh giàu sang lộng-lẫy.

- À mẹ ạ, mẹ ở đẳng ấy có điều gì bất-như-ý thì lại đây ở với con. Mẹ sẽ chẳng phải thiếu-thốn một thứ gì. Mẹ tha hồ tổ-tôm và đi lễ. Nhà con sẽ quý mẹ như một đức thánh mẫu.

Ngọc-Yến sà vào lòng mẹ. Cái cử chỉ ấy như để viết một câu không lời :

- Để được một đứa con đẹp như thế này thì lễ tất nhiên được người ta coi là thánh mẫu, đúng lắm rồi.

- Mẹ ở đẳng ấy chẳng có điều gì bất như ý cả. Chỉ phải cái ít tiền thì không được rộng rãi lắm thôi. Người ta đang tử tế với mình, bỏ đi chỗ khác không tiện.

Ngọc-Yến chồm giậy :

- À, me, con đi lấy chồng thế này, chắc anh chàng si buồn khổ lắm nhỉ ? Từ khi con đi, y có nói gì không ?

- Không, y chả nói gì cả. Mà kiếm được đồng nào y cũng vẫn đưa cả cho me. Nghe me nói con ở đây được mọi điều như ý, y lại hình như mừng cho con.

- Ô, thế thì y biết điều và cũng không đến nỗi nào. Me thử coi nếu con nể me, nể ba con mà lấy y thì bao giờ con đâu được cái địa-vị như thế này. Lại đến lâm vào cảnh dật gấu vá vai không đủ thì còn tiền đâu mà ăn chơi. Nếu con mà không đề được cái tình thương không phải đường thì có phải tự mình đã đem chôn vùi cái sắc đẹp và tuổi trẻ của mình trong sự cùng quẫn rồi không? A con bảo tài xế đánh ô-tô đi chơi mát, rồi mẹ ở đây ăn cơm tây với con, me a. Thằng bếp nhà con làm được cả cơm tàu lẫn cơm tây khéo lắm. Con phải giả nó mỗi tháng tám đồng đấy.

Ô-tô đánh ra chờ ở cửa. Ngọc-Yên trèo lên cầm lái :

- À con cầm lái bây giờ đã thạo lắm. Nhà con định cuối tháng này thì lấy bằng cho con. Ngọc-Yên cho ô-tô đi lượn các phố đông, rồi đỗ ở cửa Gò đa.

Khi nàng vừa bước xuống thì có hai người thiếu-niên nhìn nàng một cách chăm chú. Ngọc-Yên thấy thế rất

lấy làm đặc chí liền thì thâm bảo mẹ :

- Mẹ ạ, con đi đến đâu, tội chúng nó cũng nhìn con thèm rở rãi. Con nghĩ nhà con cũng là người tốt số thật.

Nàng đang sung-sướng, vênh-vang lấy điệu đi qua thì bỗng những mẩu truyện vẳng đưa lại làm cho mặt nàng xa xăm ngay xuống :

- Đẹp như thế mà lấy lẽ thứ ba một thằng vũ phu già, thì uổng quá !

Già, nhưng ô-tô nó «mới», vũ phu, nhưng cái nhà lâu nó to !

- Đành thế, nhưng tao vẫn không thể cảm được cái thứ «bán mình» như thế.

Ngọc-Yến nguyệt hai thiếu niên bằng một cái nhìn có thể đánh ngã một con trâu rồi chề môi bảo mẹ :

- Những quân này cũng gàn dở, ngu ngốc như thằng Bình !

Vào Gò-đa, Ngọc-Yến sắm huyền thuyên những thứ tối vô ích, nhưng nó rất đắt tiền. Chỉ một loáng đã hơn năm chục. Nàng hãnh-diện cầm gói đồ ra xe :

- Me coi ngàn này bằng cả cơ nghiệp nhiều người. Con nghe người ta kể truyện xưa kia me giàu, me cũng ăn tiêu sang lắm phải không ? Con thật giống me. Không hiểu sao, con không có những thứ này để dùng thì con không thể sống được. Kể có đồng tiền trong tay cũng sợng thật, muốn cái gì có ngay. Me coi nếu giờ nằng như thế này, không có ô-tô đi, phải đi bộ hay đi xe tay thì cứ những bụi nó bay vào cũng đủ ho lao.

Trong năm tháng giờ, Ngọc-Yến như bơ trong sự dư dật, chìm đắm trong hoan-lạc. Nàng say sưa sống với giàu sang, mê-man sống với chợ-phiên, ciné, và yên tiệc.

Nhưng trong năm tháng giờ ấy thì Bình bị quần quai trong đau khổ. Bình gọi nghệ thuật đến để đem lại cho mình an ủi. Bình lao đầu vào sự làm việc để cố quên. Một buổi sáng dở dậy, Bình cảm thấy lòng mình đã hết đau đón, chàng liền dú lên :

- Ta thoát chết rồi ! Ta lại sống được rồi !

Sung-sướng, Bình mở rộng cửa sổ để hô hấp cái khí giờ trong trẻo của bình minh. Rồi Bình ngâm thơ vang nhà.

Bà phán Cư lúc ấy cũng đã dậy, đang uống nước chè rầu ở nhà ngoài. Từ khi Ngọc-Yến đi lấy chồng, bà thấy Bình cả ngày không nói, nay ông thấy hát như thế, bà cho là một sự lạ liền chạy vào :

- Ô, cậu làm gì mà sáng nay vui thế ? Bình quay lại :

- Con mới sống lại bà ạ.

Bình lầm. Có những người chỉ yêu một lần trong cả một đời. Mà sự thất vọng của mỗi tình đầu tiên làm tan hết cả yên-vui một đời. Bị thất vọng, hạng người ấy sống trong xã hội loài người như một cái bóng. Bao nhiêu những cái gì nó làm cho người ta yêu đời, vui đời đều đã bị bàn tay tàn ác của thần Định mệnh nghiền tan trong cuộc tình duyên ngang ngửa. Trái tim đã bị vặt hết nguồn sống, chẳng còn gì nữa để mà sống, sống với hết cái nghĩa sôi nổi của chữ ấy.

Bình là hạng người ấy, Chẳng qua bị ức uất, bị đôi đầu với một cái không thể tránh được, Bình lầm-tưởng thế rồi.

Vết thương lòng mà chàng lầm tưởng rằng đã dịu, đã hàn thì bỗng một cơ-hội kéo đến lại làm cho nó vỡ tung ra. Lần này, nhìn rõ trái tim giập nát, chàng phải ngao-ngán mà nhận rằng cả cái đời trẻ trung hi vọng

của mình đến đây là đánh cái giầu hết.

Trong năm tháng nay, Ngọc-Yên vì ngượng với người cùng phố, ngượng với dựng ghẻ, mà có lẽ ngượng cả với Bình không về chơi nhà thì hôm nay nàng về.

Ô-tô đỗ xích ở cửa. Còi bóp ầm ỹ, Bình ở trên gác, nghe tiếng còi ô-tô, chạy ra cửa nhìn thoáng trông thấy Ngọc-Yên bỗng choáng váng mặt mày. Bao nhiêu kỷ niệm xưa kia bỗng sống cả lại đeo vào lòng chàng bao nhiêu đau buồn nhớ tiếc.

Những tiếng cười ròn-rã và thứ nhất cái giọng nói vui vẻ của Ngọc-Yên lại như những dùi nhọn đâm vào lòng chàng. Chàng ngồi lặng cá trong ghế nghe :

- Con mua biếu ba hai lạng sâm để ba ăn cho khỏe. Sâm cao ly thật hiệu đấy, những mười tám đồng một lạng đấy. Ba có mạnh-khỏe không hở ba ? Anh Bình đâu hở ba ?

Bình chỉ nghe thấy có tiếng nói của Ngọc-Yên còn ba chàng nói gì thì vì khẽ quá, chàng không nghe tiếng.

Chàng muốn không nhìn thấy mặt Ngọc-Yên, nhưng không hiểu một sức mạnh gì lại du chàng đứng dậy đi ra. Chàng vừa ra đến cửa studio thì Ngọc-Yên bước vào.

Hôm ấy, nàng thật là đẹp, đẹp một cái đẹp rực-rỡ khiến cho Bình thoát trông thấy mà lóa mắt, không cảm nổi lòng bỗng thốt ra :

- Độ này, cô đẹp quá.

Nhí-nhảnh, Ngọc Yến chạy lại trước cái gương treo :

- Có phải thế không anh ? Chính em độ này em cũng nghiệm thấy thế. Thì anh tính chẳng phải lo nghĩ gì.

Rồi quay lại :

- À, độ này anh thế nào ? Anh có vẽ được cái gì đẹp không ? Cho em xin một bức để treo ở sa-lông. À nhà em định nhờ anh vẽ hộ một bức ảnh toàn thân của em để treo ở buồng ngủ đấy. Nhà em sẽ giả anh đất lắm cơ đấy.

Những câu nói chông lỏn và kiêu ngạo của Ngọc-Yến liền làm cho Bình nhận chân thấy cảnh-ngộ. Chàng giận sôi lên :

- Anh có phải là tay sai hay cái đồ dùng cho những kẻ giàu đầu. Anh là một nghệ sĩ. Người ta tuy cần phải sống bằng tiền, nhưng một nghệ sĩ cũng phải buộc lòng gạt đồng tiền đi, nếu phải làm những cái mà lòng mình không thích.

Ngọc-Yến lắc đầu một cách ái-ngại :

- Anh sống ở buổi đời một là một, hai là hai này mà anh vẫn còn cứ tưởng tượng như ở trên cung giăng. Cái khí-khái hão ấy rồi đây sẽ làm cho anh phải nghèo suốt đời.

- Anh cam chịu nghèo để cho thân mình được tự do chẳng phải hệ lụy vào ai cả.

Thấy mặt Ngọc-Yến sa sầm, Bình vội nói chữa :

- Ở đời mỗi người có một cái thích mà người nọ không có quyền vì cái thích của mình phản đối cái thích của người kia. Ví dụ như cô thích những cảnh giàu sang, còn trái lại anh thích cảnh thanh bần mà người ta chỉ sống với một tấm lòng thanh thoi thì cô bảo sao ?

- Tôi bảo ít nhất anh cũng là người trái tính. Thôi không nói nữa. Tôi xem hình như anh vẫn có cái gì tức tôi đối với tôi. Anh còn là người anh giai luôn luôn nghĩ tới hạnh phúc của tôi hay anh đã ghen với sự sung sướng của tôi đây ?

- Sao cô lại có thể buộc cho tôi có những tư tưởng quái-gở thế ?

- Thế nếu bây giờ tôi yêu cầu anh phải vẽ cho tôi thì anh bảo sao ?

- Cô yêu cầu với giả tiền là hai việc khác nhau. Cô yêu-cầu thì tôi liền vẽ biếu cô ngay. Nhưng nếu cô nói đến sự trả tiền thì mấy tôi cũng không vẽ. Có lẽ tính tôi lẩn thẩn thật, cho nên có lắm thứ tiền tôi không thể tiêu được.

- Anh không lấy tiền thì tôi lại càng có tiền để xắm. Nhưng anh định đến bao giờ thì vẽ cho tôi nào. Tôi đang cần có một bức họa thật to, thật đẹp để bày ở salon. Hay bắt đầu từ mai nhé.

- Tôi còn giờ bận nhiều việc. Nửa tháng nữa, cô đến đây. Nhưng cô nên nhớ bây giờ tôi bận lắm nhé. Cô phải đoan với tôi mỗi ngày cô đến đúng hai giờ thì tôi mới có thể vẽ mau cho cô được. Mà như thế thì mới đẹp.

- Bằng lòng. Cám ơn anh trước.

Hôm ấy, Ngọc-Yến ở lại ăn cơm với mẹ. Cái gì nàng cũng chê là không bằng ở nhà mình.

- Ở nhà con mà bếp nó bày vào những đĩa thạch trúc như thế này thì nhà con ném đĩa đi ngay.

Bình mỉm cười :

- Nhưng không có thứ đĩa khác thì cũng đành vậy.
- Phải là một người giàu có thì mới có thể kiêu kỳ như thế được.
- Thì đã hử.

Dầu bữa cơm hôm ấy có nhiều món, nhưng Ngọc-Yên chỉ chăm mút qua loa :

- Thằng bếp nhà này nó làm kém. Không thể nào nuốt được.

Bà phán Cư liền bảo :

- Thì nó có phải là bếp đầu. Thằng giả nó có hơn đồng bạc ấy mà. Bì thế nào với nhà cô được.

Ông phán Cư tuy người nhu nhược, nhưng vốn tính ngay thẳng, thấy Ngọc Yên cái gì cũng cứ chê ông chê eo, liền bảo :

- Sao độ này con khó tính thế ? Trước kia cũng vẫn nó nấu sao con ăn được ?

Bình thấy cha mình nói thế sợ Ngọc Yên ngượng, liền nói tránh :

- Lúc làm bà Nghị với lúc làm cô học-trò khác chứ. Địa-vị nào phải sử theo địa-vị ấy chứ. Bà Nghị giàu có mà cũng cứ suềnh-soàng như cô học trò thì người ta cười chết.

Ngọc-Yến chẳng ngượng, chẳng nhìn thấy một mĩa mai gì ở trong lời nói của ông Phán Cự. Nàng nghe Bình nói thế liền cười :

- Từ lúc nầy tôi về đến giờ, tôi mới nghe thấy anh Bình nói được một câu nghe được.

Cơm xong, Ngọc Yến than phiền :

- Không có cà-phê uống, nó lợm giọng thế nào ấy.

Bình trong lòng buồn bực lắm, nhưng vẫn cố chiều.

- Thì để sai con sen nó ra hiệu mua cho cô vậy nhé.

Ngọc-Yến vội khoa tay :

- Cà-phê của hiệu khách thì uống làm sao được. Thôi để em về nhà em uống.

Trước khi từ-giã, Ngọc-Yến hãnh-diện mở ví đưa cho mẹ hai chục :

- Hể bao giờ me tiêu hết lại bảo con nhé, con bây giờ sẵn lắm.

Rồi kiều-ngạo quay sang Bình :

- Những điều lo ngại của anh đối với tôi trước kia, tôi xin nói để anh biết, cho anh yên lòng, nó không bao giờ hóa ra sự thực cả. Tôi bây giờ hoàn toàn được toại nguyện về đủ mọi phương-diện.

- Nếu thế thì tôi rất lấy làm mừng cho cô.

- Phải, anh nên mừng cho tôi. Chồng yêu, sẵn tiền, tôi còn mong ước gì nữa. Tôi tin rằng hạnh-phúc của tôi sẽ lâu bền mãi mãi.

- Nếu thế thì tôi lại càng yên lòng lắm, và mừng cho cô lắm. Nhưng cô cũng nên đề phòng và đừng nên quá tin. Hãy chờ tương-lai trả lời cho chúng ta.

- Tương-lai, tương lai ! Trên miệng anh lúc nào cũng tương-lai với tương-lai. Cái hiện- tại của tôi đủ bảo đảm cho tương-lai.

- Nếu được thế thì tôi rất vui mừng, bởi tôi chẳng cầu mong gì hơn là được nhìn thấy cô sung sướng.

Tương lai sẽ trả-lời cho chúng ta.

Câu nói thâm trầm ấy, những cô gái tân-thời mà bao nhiêu tình cảm đã «toát» cả ra làn phấn manh áo, làm sao hiểu được cái nghĩa sâu xa. Cái lẽ sống của các cô là những cuộc vui tung bừng của hiện-tại. Các cô có bao giờ đem tim óc ra đo lường sự đời, cảm sâu xa sự đời đâu mà bảo các cô phải hồi-hộp về tương-lai. Lòng người và những chênh-lệch éo le của thế tình, có bao giờ các cô chịu nhìn đến. Hay nói rằng thị-dục làm cho các cô mù quáng không thể nhìn được đến thì đúng hơn.

Đối với những con người đã đem những lẽ sống đặt vào da thịt, chứ không đem để vào lòng ruột thì bao nhiêu lời khuyên khôn ngoan của loài người đều vô hiệu, trừ phi những bài học thấm thía của thế tình mà họ thường phải mua bằng máu và nước mắt, có khi bằng cả tính-mệnh một đời.

Trong khi nói đến tương-lai, Ngọc-Yên dựa vào một nền tảng mỏng-manh quá : lòng háo-sắc của người đàn-ông mà chỉ có xác thịt là rung-động, chứ chẳng có cái gì làm lay chuyển đến linh hồn.

Ngọc-Yên đang tin tưởng một cách chắc chắn ở tương-lai thì một việc con con xảy đến làm cho tấm lòng tin ấy hơi rung chuyển, chỉ mới hơi rung chuyển

thôi.

Lấy chồng được sáu tháng thì một buổi chiều kia nàng nhận thấy mình có mang. Không như nhiều người đàn bà đã nhận cái thiên chức của mình giờ sinh ra chỉ để làm vợ, làm mẹ, chỉ có thể tìm thấy nguồn vui cạnh chồng và con, cái tin ấy chẳng làm cho nàng mừng. Nàng nghĩ đến sự vì đứa con mà tổn thương sắc đẹp, mà phải bỏ phí nhiều thì giờ vào sự săn nom không thể rộng rãi được như xưa. Tuy thế, nhưng nàng lại mừng rằng vì có con thì cái giây liên-lạc ấy càng buộc chặt chồng nàng với nàng mà không phải lo đến sự phụ bạc nữa. Nàng sẽ vịn vào đứa con bắt chồng phải cho mình thêm nhà và đồn điền.

Nàng chắc-chắn khi báo cái tin ấy cho chồng thì chồng tất phải mừng rú lên mà cảm ơn mình, mà ôm lấy mình hôn-hít. Nàng tin rằng vì đứa con, địa vị của mình lại càng được chắc chắn thêm lên.

Người vợ cả là một người quê mùa, người vợ hai là một cô đầu, biết đâu không vì có con mà chồng mình lại thiết tha mình hơn xưa, rồi nâng cao cái địa-vị mình lên trong gia đình. Chồng mình sẽ nghe theo lời yêu-cầu của mình mà bỏ vợ cả, vợ hai đi. Cứ như tấm lòng chồng nàng đối với nàng bây giờ thì nàng có thể chắc lắm.

Với những ý-nghĩ ấy, nàng ngong ngóng chờ chồng về để báo tin mừng, yên-trí rằng chồng sẽ vui một cái vui không bờ bến.

Ô-tô vừa rít phanh, nàng đã chạy ra. Nàng ôm chầm lấy chồng hôn.

- Em sắp báo cho mình một tin nó làm cho mình thích lắm.

- Em lại rủ tôi đi xem một phim ciné hay chứ gì ?

- Không phải, thích hơn nữa !

- Hay có một nhà nhảy đầm mới mở rất sang ?

- Không phải, hơn nữa !

- Hay em lại sắp mời những bè bạn «đẹp như hoa, sinh như mộng» đến ăn cơm ?

Ngọc-Yên lấy tay đập vào vai chồng :

- Chỉ dĩ tính. Em giết mình đấy. Nhưng không phải.

- Thôi, thế thì chắc là mình mới tìm đâu được một cái lọ rất cổ mà lại mua được một giá rất hời rồi.

- Cũng không phải nữa !

- Thế thì đây chịu.

Ngọc-Yến liền cầm tay chồng đặt lên bụng :

- Em có mang mình ạ.

Không hiểu sao Nghị Thái thoát nghe câu nói ấy, mặt bỗng tái đi. Rồi hình như có một cái gì làm cho tắc thở, nghị Thái không nói được câu gì, chỉ chỗ mắt nhìn Ngọc-Yến, mãi lâu lắm mới thốt ra được một câu :

- Thật thế à ?

Ngọc Yến lại lầm tưởng rằng chồng vì cảm động nên thế, liền nũng nịu ngả đầu vào vai chồng :

- Chẳng thật thì dối à. Em tưởng tượng em đẻ con ra mà em vẫn phải mang tiếng là vợ lẽ con thêm thì nhục quá.

Nghị Thái cau mày, nhưng cái cau mày ấy, Ngọc Yến vì cúi đầu vào ngực chồng nên không nhìn thấy.

Một tiếng thở dài. Rồi Thái sẽ du Ngọc-Yến ra, bước lên thêm.

Kinh-ngạc, Ngọc-Yến nhìn chồng không hiểu. Sự thực bấy giờ thật trái hẳn với những tưởng-tượng của nàng lúc nãy. Chồng nàng chẳng những không vui mà

lại hình như buồn. Bàng-hoàng, nàng chạy theo níu áo chồng lại :

- Ô hay, mình không muốn cho em có con với mình à? Mình không mừng à ?

Thái cười gượng quay lại :

- Sao lại không muốn, sao lại không mừng ?

- Thế tại làm sao mình lại không hôn em ? Tại làm sao mình lại không cảm ơn em ?

- Thôi đây hôn. À, hôm nay tôi vừa được tin ở Bắc giang mưa to, đê sạt, chuyến này chắc lỗ vốn to, buồn quá.

Ngọc-Yến lại càng ngơ ngác. Nàng không thể ngờ rằng trong khi báo cái tin mừng ấy, chồng nàng lại còn có thể nghĩ đến tiền tài. Tức giận, nàng giật mạnh áo chồng :

- Lúc này mình còn có thể có những sự tính toán về tiền nong ư ?

Thái cau mặt :

- Ô hay ! Mình điên đấy à ? Vì mình bảo cho tôi biết rằng mình có con nên tôi lại càng cần phải nghĩ về tiền

nong. Không nghĩ thì sau này đẻ con ra, lấy gì để cho con ?

Ngọc-Yến nắm chặt lấy tay chồng xin lỗi :

- Thế mà em lại cứ ngờ rằng mình nghe tin em có con, mình không thương em nữa, mình không yêu đứa con ở trong bụng em.

- Mình cho tôi là quỷ à ?

Từ đấy, giữa hai người như lớn vớn một cái gì ngượng ngịu, một cái gì miễn cưỡng. Ngọc-Yến cảm thấy rằng cái tin ấy làm cho chồng buồn, mặc dầu bề ngoài chồng nàng vẫn vui cười hơn hờ. Nàng nghiệm thấy chồng nàng nhiều khi ngồi thẩn ra hàng giờ, hình như trong đầu có nhiều ý nghĩ đen tối.

Trong sự yêu đương, hôn-hít, có một cái gì bắt buộc, có một cái gì bất-mãn.

Xưa nay, chồng nàng dẫu đi đâu, chỉ vài ba ngày lại về với nàng. Nhưng từ khi biết nàng có mang thì có khi xuống Nam định ở với vợ cả hàng hai ba tuần lễ mới lên. Mỗi lần nàng trách thì Thái lại bảo :

- Bây giờ mình có mang, phải tĩnh dưỡng. Tôi ở gần mình thì... mình mệt.

Còn thơ đại và hấp-thụ một thứ giáo-dục thấp kém, bị một hoàn-cảnh vật-chất lung-lạc, Ngọc- Yến chỉ mới biết rằng ở đời cần phải có tiền chứ nàng đã hiểu được sâu xa một tí gì về việc đời, lòng người đâu.

Thì một việc xảy đến bỗng làm cho nàng hiểu, hiểu một cách thâm-thía, khiến cho bao nhiêu tư tưởng của nàng từ trước đến nay bị đảo lộn hết. Tấm màn đen phủ trên nhân tâm thế tình bỗng rơi xuống, nàng nhìn rõ thấy bộ mặt thực ghê-gớm của cuộc đời. Nàng rung mình kinh sợ. Không thể lủi được nữa, nàng đành nhắm mắt bước trong thương-đau.

Chiều hôm ấy, chồng nàng về vui-vẻ lắm :

- Tôi xuống Hải phòng thu xếp công việc, mọi sự đều được như ý. Chuyến này không khéo phát tài to. Tôi sẽ tậu thêm cho mình một ngôi nhà nữa. Lần này thì viết hẳn tên mình, chứ không cần phải viết giấy cho như trước nữa.

Nàng hôn chồng cảm ơn.

- Đây tôi mua cua bể với sò về làm quà cho mình đây. Các bà ấy thấy tôi vác lễ mễ, cứ chế mãi. Nhưng chế thì chế, đây không cần. Làm cho vui lòng một người vợ sinh đẹp như thế này, cần gì chế. À, mình bảo nó làm

cái gì, chiều nay chúng ta uống rượu.

- Nhiều cua lắm, ăn làm sao hết được.

- Thì để dành đến mai.

- À, hay mai em bảo bếp làm nem rồi mời các chị ấy đến ăn nhé ?

- Đã bảo ở trong cái nhà này, mình là bà chủ mà. Mình muốn làm gì tùy ý mình mà.

Ngọc-Yến thấy chồng ít lâu nay hờ hững, nay bỗng âu-yếm thì vui mừng lắm. Buổi chiều hôm ấy, hai người uống rượu sâm-banh thật say. Nhiều lần Ngọc-Yến thấy người choáng váng không uống nữa, nhưng chồng nàng cố ép nên nàng nể lại phải uống.

- Mình phải uống thật nhiều để mừng cho sự phát đạt công-việc của tôi chứ. Công-việc phát-đạt thì chỉ lợi cho mình, cho con, chứ cho ai ?

Ngọc-Yến uống say quá, rồi ngủ lúc nào không hay. Sáng mai nàng giở dậy thì không thấy chồng đâu. Nàng bấm chuông gọi bồi.

- Ông con đi từ sớm, nói phải xuống Nam có việc cần, vì bà ngủ nên ông con không đánh thức.

Ngọc-Yến chẳng đề-ý. Nhưng đến khi mở tủ đề lấy đồ trang-điểm, nàng thấy bao nhiêu đồ vàng, tiền bạc và những giấy mà chồng viết cho đồn điền và nhà cửa biến đi, nàng bỗng rú lên. Nàng sây xắm mặt mày, rồi... đưa cháu của đồng bạc ngã gục xuống trước cái tủ bạc trống rỗng.

Lúc tỉnh dậy, nàng khóc thảm thiết. Nàng tưởng chừng như hóa điên và còn ngờ ở trong giấc chiêm-bao. Nhưng sự thực rành rành ra đây : cái tủ sắt trống không !

Lảo đảo, nàng lại dường nằm. Thì thằng Bép lên xin tiền chợ. Nàng sờ đến ví-đầm thì ví-đầm trống rỗng. Mà nàng đã mời khách đến ăn cơm trưa nay ! Kẻ kia tàn ác đến không để cho nàng một xu độ nhật.

Nàng gọi tài xế đem xe hơi định đến chị em giật ít tiền tiêu đỡ thì người nhà nói xe hơi của nàng chồng nàng đi rồi.

- Thế xe hơi của ông đâu ?

- Xe hơi ông con đem chữa.

Nàng hiểu, nàng hiểu cả. Thì ra nàng bị lừa một cách nhục nhã. Bây giờ nàng mới hiểu vì lẽ gì mấy lần nàng bảo chồng sang tên nhà và đồn điền cho mình, chồng

nàng cứ lần-khân. Lúc ấy, nàng mới hỏi sao không bắt sang tên trước khi lấy nhau. Nhưng than ôi ! lúc ấy nàng có ngờ đâu loài người sở Khanh đến thế được. Nàng còn tin tưởng ở sắc đẹp của mình quá.

Nàng đương rối loạn về những ý-nghĩ ấy thì thẳng bếp lại dục :

- Thừa bà, cho con tiền chợ để con đi sớm, không hôm nay khách đông, làm vội vàng không được ngon, các bà ấy lại quở.

Lòng tự ái trong lòng loài người vẫn mạnh. Đành rằng nàng thoái dần, chứ không chịu ngã một cái quá đau như thế :

- Hãy xuống, chưa có tiền lẻ, chốc tôi đi về thì lấy.

Nàng không thể ê với bạn. Thế nào nàng cũng phải đãi khách trưa hôm nay. Nàng mặc áo rồi ra đi. Nhưng vì trong túi không có tiền, nàng không dám đi xe. Nhưng, đi bộ một quãng thấy mỏi chân quá và lâu quá, nàng lại gọi xe, định-ninh rằng vay được tiền. Nàng lại nhà hai người bạn thân thì cả hai đều đi vắng. Bất đắc dĩ nàng phải lại nhà mẹ :

- Con đi đâu sớm thế ? Hôm nay con mẹ dậy sớm nhỉ. Hình như con không đi ô tô, nên mẹ không nghe thấy

tiếng còi.

Nàng chưa có thể thú với mẹ sự nhọc nhã của đời mình :

- Con đi bộ buổi sớm để hấp khí giời, đóc tờ dặn con có mang, cần phải đi bộ. À mẹ có tiền cho con vay năm đồng. Chóc nữa con cho người đem lại giả. Con thấy đôi giày đẹp quá, không mua ngay sợ người ta mua mất. Con đi chơi nên quên mang tiền.

- Mẹ hôm qua thua hết cả, chỉ còn có mấy hào. Thôi chóc nữa đánh xe hơi lại chỉ một loáng, đã ai mua mất mà sợ.

Nghe mẹ nói thế, nàng lạnh gáy, nhưng nàng ngượng mồm không thể hỏi vay mẹ mấy cái hào còn sót ấy để giả tiền xe.

Nàng chào mẹ rồi đi ra, chưa biết tính cách gì cho có tiền, cái tiền xe cấp bách. Đến cầu thang thì gặp Bình vừa rửa mặt xong đi lên.

Nàng đánh liều :

- À, anh Bình, có tiền cho tôi vay mấy đồng nào.

Bình tưởng Ngọc-Yên chế diễu mình :

- Thôi cô mĩa-mai tôi vừa chứ.

- Không thật đấy mà. Em cần mua cái này mà em quên đem tiền đi, chốc nữa em cho người cầm lại giả.

Thấy giọng nói nghiêm trang của Ngọc Yến, Bình biết là thực :

- Cô cần dùng bao nhiêu ?

- Anh có bao nhiêu cứ đưa cả đây.

- Thế cô lên gác. Tôi để ở trên ấy. À, nhớ lại luôn thì tôi về mới chóng xong đấy.

- Xin vâng, chiều em lại, rồi em cầm tiền giả anh luôn thế.

Bình ngạc nhiên về sự ăn nói ngọt ngào của Ngọc Yến nó không như trước kia chùng-chẳng thế nào. Nhưng chàng không để ý. Chàng không thể ngờ mới trong có mười hai giờ đồng-hồ đã có sự đổi dời ghê-gớm như thế.

Lên đến gác, Bình giốc ví :

- Tôi chỉ còn có hơn ba đồng, tôi định đưa cho bà, vì sáng bà nói đêm qua bà thua hết. Thôi, cô lấy hai, để tôi đưa cho bà một.

- Thôi anh đưa cho tôi cả. Chỗc tôi cho người cầm lại ngay.

Mười giờ hôm ấy, bà phán Cự hỏi tiền thì Bình nói đã đưa cho Ngọc-Yến cả.

Vì không có tiền tiêu, bà phán Cự tất tả lại nhà con gái định lấy cái số ba đồng của Bình đưa và xin thêm con gái ít chực. Đến nơi thì đã thấy sáu bảy chị em bạn của Ngọc-Yến đang cười đùa tíu-tít.

- À, me ở đây ăn cơm với con. Hôm nay có nem me a.

Không may cho bà Phán Cự. Bà nhận lời ở lại, ở lại để phải nhìn một cái nhục ghê gớm của đời con gái mình chỉ vì nghe theo tiếng gọi của đồng bạc mà phải lâm vào một cảnh huống nào nùng.

Ngọc-Yến lòng buồn như chết, nhưng cũng vẫn phải gượng nói gượng cười để cho chị em khỏi nghi.

Bọn chị em đang ăn uống vui vẻ thì bỗng ở ngoài cửa có tiếng chửi rửa âm ỹ rồi ba bốn người đàn-bà tiến vào. Thằng bếp bỗng sợ hãi :

- Bà con !

Rồi nó cầm khay đồ ăn ù té chạy.

Chém cha con đĩ kia, mày cướp chồng bà ! Bọn chị em ngơ ngác chưa biết xử trí ra sao thì bà nghị Thái đã lôi cái khăn bàn làm cho bao nhiêu đứa bát đồ hết. Rồi bà xông đến túm lấy Ngọc-Yến đánh túi bụi. Ngọc-Yến muốn chống cự nhưng vì yếu, không chống cự nổi. Bà phán Cư thấy con thế, chạy lại bênh thì cũng bị hai người đàn bà đi theo bà Nghị Thái đánh. Bà nghị Thái vừa đánh Ngọc-Yến vừa quát :

- À con đĩ già ! chúng mày cứ đánh chết nó đi, tội vạ đâu bà chịu. Nó lại đem con gái nó để quyến rũ chồng bà à ?

Trước cái quang cảnh ấy, bọn chị em đang vui vẻ ríu-rít như đàn chim sâu bỗng thất đảm chuồn hết.

Bà Nghị Thái đánh Ngọc Yến đã chán tay liền buông:

- Bà truyền đời báo danh cho hai con đĩ : nội nhật ngày hôm nay mà không dọn đi thì bà đến bà sé xác chúng mày ra. Ai đòi mày lại giám lại nhà bà chễm-chệ mà ở như thế này ? Chém cha con nhà thổ, bà thì bỏ tù mày ! Bà đánh cho sưng tay, mày có giỏi thì mày đi kiện đi. Mày tưởng ông ấy giám vượt quyền bà mà bênh mày ư ? Mày tưởng ô-tô nhà lâu thì chắc hử ? Chẳng bà thả lỏng cho ông ấy chơi... no nê đấy thôi.

Trước tình thế ấy, chỉ duy có sự tự tử là mới có thể giải-quyết được một cách thỏa đáng. Nhưng Ngọc-Yến là hạng người không thể tự tử. Nàng còn muốn sống.

Khi cả Thái về rồi thì Thái đến ngay. Ngọc-Yến vật mình lăn khóc dọa đi kiện và dọa tự-tử. Bà phán Cur cũng khóc và trách móc Thái đủ điều.

Thái chỉ khoanh tay đứng nhìn. Đến khi thấy hai mẹ con đã vật vã chán và không còn sức khóc nữa, Thái liền bảo :

- Việc này không phải tự tôi, chẳng qua đàn bà họ ghen thì họ làm tan hoang ra thế. Nếu mình mà muốn đi kiện thì cũng tùy. Nhưng tôi thì không thể bỏ vợ cái con cột mà đi bệnh mình được. Nhà và đồn điền là của nó. Tôi không thể ở tù, nên tôi phải lấy những giấy má kia về. Còn cái ô-tô thì tôi mua chịu mỗi tháng giả góp một trăm. Nếu mình có mỗi tháng một trăm để đóng thì tôi đem đến cho mình. Đồ đạc ở đây thì nó đã trông thấy. Nếu mình tẩu tán đi đâu thì nó đi kiện tôi không biết.

Ngọc-Yến giận sôi lên chỉ mặt Thái mắng nhiếc om sòm :

- Cậu là đồ đi lừa, cậu là đồ khốn nạn ! Trước kia cậu hứa với tôi những thế nào mà nay cậu nở lật mặt như

thế ???

Thái vẫn thản nhiên :

- Mình đã chửi chán chưa ?! Nếu mình đã chửi chán rồi thì tôi nói để mình biết thằng đi lừa còn có nhiều chỗ không đáng khinh bằng đứa tham tiền.

Nổi sung, Ngọc-Yến vớ lấy chiếc giấy toan đánh Thái. Thái liền nắm chặt lấy tay :

- Mình coi chừng !

Bà phán Cư dù là người chỉ biết có đồng tiền, nhưng bà đã trải bước thăng trầm, bà hiểu đời hơn. Trước cái thái độ tàn nhẫn và cương-quyết của Thái, bà biết rằng sự oán trách chẳng ăn thua gì, vì một khi Thái đã không yêu con bà thì cần gì oán trách. Bà liền xử nhũn để hóa chằng Thái có nghĩ lại, vì đứa con trong bụng mà thương con mình một đôi phần chằng.

Bà liền chạy lại giằng chiếc giấy ở tay con rồi mắng con để lấy lòng Thái :

- Dù thế nào, con cũng không nên hỗn thế.

Ngọc-Yến vừa khóc, vừa lăn vào :

- Me bảo thể nào là hỗn ? Cái đồ đều giả không vạc mặt nó ra mà me còn bảo con hỗn à ?

Thái cười gằn :

- Thế còn cái đồ tham tiền thì cũng nên đập giày cho bẹp mặt ra chứ ?

Bà phán Cư du Ngọc-Yến ra rồi trách Thái, nhưng trách bằng một giọng ngọt-ngào :

- Ông cũng không nên quá thế, dù sao cháu cũng đã có mang với ông. Thôi sự thể nó đã lỡ ra như thế, ông cũng nên liệu thu xếp bề nào cho nó khỏi tủi cháu và cho khỏi khổ đứa con ở trong bụng cháu.

Không có cảnh nào đau đớn cho con người ta bằng cái cảnh phải hạ mình xuống ăn mày một chút lòng thương của kẻ khác. Mà cũng không cái cảnh nào bẩn thỉu cho bằng cái cảnh một người đã biết người ta phải cần đến mình, người ta hạ mình cầu xin chút lòng thương của mình mà lại lên mặt làm cao. Thái nghe bà phán Cư nói thế liền bảo :

- Nếu cô ấy mà chịu biết phận như thế thì tôi mới còn có thể liệu cách khu sử được. Tôi mới có thể vì đứa con mà thu xếp cho êm đẹp được.

Tin tưởng ở lòng yêu mà nay phải đi ăn mày một chút tình thương, kiêu hãnh ở sắc đẹp mà nay phải đem đứa con ở trong bụng ra để cầu van, Ngọc Yến nhục quá không chịu được :

- Tôi không cần thu xếp, tôi không thèm nhờ cái đồ Sở-Khanh ấy. Ngay bây giờ, tôi bỏ cái nhà này tôi đi.

Thái dún vai chề môi :

- Cái đó tùy cô ! Nhưng cô có ra thì ra tay không, chứ không được phép lấy một chút gì ở cái nhà này ra cả.

Thì đã bảo bà phán Cư hiểu tình-thế hơn cho nên bà biết uốn mình theo tình thế. Con gái bà tay không ở đây đi ra thì rồi nhờ cậy bám víu vào đâu ! Con gái bà không thể vác cái mặt mo và cái bụng trống về ở nhà ông phán Cư. Dù bà biết rằng Bình tốt chẳng nói gì nhưng thế thì nó sạn mặt lắm. Thì âu nhũn cho qua lúc này để con gái sinh nở rồi sau sẽ tính dần.

Thấy con gái vùng vằng đi ra, bà phán nắm lại :

- Có con có cái với nhau rồi, con không nên thế.

Câu nói ấy tuy bà nói với con gái, nhưng chính là bà nói với Thái để mong Thái động lòng mà nghĩ lại.

Ngọc Yến cô dang ra để đi. Bà phán Cư liền bảo Thái:

- Kia ông giữ nó lại dùm tôi với.

Thái chạy lại nắm lấy Ngọc-Yến, rồi lấy tay đóng cửa.

- Thế bây giờ ông định liệu thế nào nào ?

Thái ngẫm nghĩ một lát rồi bảo :

- Bây giờ nhà tôi nó đã biết truyện, không thể ở đây được nữa. Mà tiền nong bây giờ thì nó giữ cả, tôi cũng chẳng lấy đâu mà cho nhiều được. Thôi bà hãy khuyên nó tạm đến ở đâu một dạo, mỗi tháng tôi sẽ cấp cho vài chục, rồi sau này chờ nhà tôi nó nguôi nguôi dần, rồi tôi sẽ liệu sau. Thế nào tôi cũng nghĩ đến đứa con tôi mà trông nom chu đáo. Chờ khi sinh nở xong, rồi mới có thể nghĩ cách lâu dài được.

Thái nói xong, mở ví lấy 20\$ để lên bàn, rồi cầm mũ đi ra.

Hi-vọng sống trong nhà lầu với đồn-điền, ô-tô, với tiền tiêu như vỏ hến mà nay bị du đến cái cảnh ngộ phải sống lẩn-lút một cuộc đời lẽ mọn với số tiền hai mươi đồng vì người ta thương hại đứa con mà cho, Ngọc Yến giận thân, giận đời găm lên. Nàng chạy đến cầm hai

mười đồng toan sé nhỏ ra thì mẹ nàng vội dâng lấy.

- Con không nên nóng.

Phải, việc đòi không nên nóng, mà nóng lúc này cũng không được.

- Con nên nhớ rằng bây giờ con bụng mang giạ chứa, anh trên em dưới không, chẳng có một chỗ nào nương nhờ cả. Me thì nghèo. Mà đến ở với me thì không thể được nữa.

Ngọc Yên nghe nói tủi thân ôm mặt khóc thảm-thiết. Bà phán Cự cũng mũi lòng khóc hu hu. Thôi con cố nhẫn chờ khi sinh nở xong rồi me liệu. Con đừng có nên phần chí mà thiệt thân. Me chỉ có một mình con ! Ngọc-Yên ôm lấy mẹ :

- Con không sống được nữa đâu, mẹ ơi !

- Thế con không thương me ư ? con ơi !!

- Nhưng tủi-nhục thế này thì sống làm sao ! Con còn mặt mũi nào nhìn thấy ai nữa !

- Thôi con nên nghĩ đến me, me già rồi, con có bề nào thì me không sống được đâu...

Hai mẹ con đang than-thở thì ở ngoài có tiếng chân người. Hai người ngờ là vợ cả của Thái lại đến đều giật mình, nhưng không phải. Đó chỉ là bọn gia-nhân tò mò lên rình nghe truyện.

Xưa nay, Ngọc Yến đôi đũa với đầy tớ chỉ lấy đồng tiền làm giấy, không lấy tình-nghĩa đôi đũa với chúng cho nên lúc thấy Ngọc-Yến bị lâm vào cảnh đau đớn như thế, chẳng đưa nào tỏ ý xót thương cả. Trái lại, chúng lại làm ra cái mặt khinh khỉnh và đận đà khi Ngọc-Yến gọi sai đến chúng.

Ngọc-Yến cúi tiết toan chửi, bà Phán Cư vội can :

- Thôi con, những đưa ăn đưa ở, xá gì.

- Nhưng gọi hàng trông canh lấy chậu thau nước rửa mặt mà không có. Thật là những đồ khốn nạn mới lúc nào...

- Thôi con, đời nó thế. Những kẻ trung-hậu có mấy đâu !

Câu nói vô tình của mẹ làm cho Ngọc Yến đau buốt ruột. Chỉ có một người trung-hậu, thì nàng đã tệ bạc với người ta rồi. Nàng sức nghĩ đến bức thư của Bình viết cho nàng trước khi nàng lấy Thái. Lúc này, nàng mới biết hối-hận, nhưng đã muộn rồi.

Thấy nàng ngồi ngây người ra nghĩ ngợi, bà Phán Cur vội khuyên :

- Thôi con đừng có nghĩ ngợi gì nữa. Mẹ còn con, con còn mẹ, đắp đổi lẫn hồi có nhau là được rồi. Thôi con mặc áo rồi mẹ đưa đi thuê nhà.

Khi hai mẹ con thuê được một gian nhà nhỏ ở hàng Bột quay về thì thấy cửa đóng kín. Gọi thì thấy thằng bếp và con sen lễ mễ ôm ra mấy ôm quần áo gói vào trong tấm «da» mà bảo :

- Lúc bà với cụ đi rồi thì ông bà Nghị chúng con đến đây sai chúng con trợn những cái gì của bà để giả bà. Rồi ông bà chúng con giặc cấm không cho ai được vào.

- Ô, thế những thứ bàn ghế tiền tao sắm ?

Thằng bếp nói gọn lỏn :

- Cái ấy thì bà hỏi ông bà con, chứ con chỉ biết ông bà con dặn cấm không cho ai vào. Con không dám trái lệnh sợ ông bà con bỏ tù. Ông con lại dặn con hỏi bà xem bà ở đâu để thàng ông con cho người đem tiền xuống.

Ngọc-Yến bực mình toan đi trình cảm thì bà phán Cur vội can :

- Con nên ăn-nhẫn. Làm ra không lại người ta đâu, lại càng mang tiếng xấu.

Rồi bà nói chỗ ở của Ngọc-Yên cho thằng bếp biết.

Ấy thế là hai mẹ con lại phải nuốt nhục chất những gói quần áo lên xe.

Về đến nhà thấy gian buồng trơ trọi với mấy đồng quần áo, cái giường không có nằm, cái ghế không có mà ngồi. Ngọc-Yên tủi thân, giẫm chân rít lên :

- Mẹ ơi, thế này thì còn sống làm gì !!

- Thôi, con nên nguôi lòng, để rồi mẹ lại thu xếp cho đâu có đấy. Để mẹ về nhà mang một ít bàn ghế bát đĩa lại.

- Mẹ nhớ đừng cho anh Bình biết một tí chuyện gì đây nhé. Anh ấy biết thì con thẹn chết đi được. Hể anh ấy có hỏi sao con không đến cho anh ấy về thì mẹ bảo con bận đi đâu xa mẹ nhé.

- Được rồi, mẹ khắc có cách nói dối.

- À, hay chiều nay con lại nhà ăn cơm. Chứ ở đây chưa có bát đĩa...

- Thôi, me cứ về, đói con ăn tạm cái gì cũng được. Nhưng nhớ tối hôm nay me phải đến ngủ với con đây.

Khi bà phán Cur về đến nhà, Bình thấy một bên mí mắt tím bầm vội hỏi :

- Kìa, bà đi đâu để con chờ cơm mãi. Sao mí mắt bà tím thế kia ?

Lúc ấy, bà phán Cur mới biết rằng mình bị đánh tím một bên mắt. Trước kia, linh hồn bà bị đau đớn quá, nên bà không còn biết đến cái đau đớn của xác thịt.

- Thế à ! Tôi đụng phải cánh cửa đấy. Hôm nay lại thăm cháu thì gặp cô em họ ở Nam lên, thành ra ở cả đây ăn cơm, thành ra để cho cậu phải chờ.

- À thế nào ? cô ấy chiều có lại không ? Mắt bà sưng to quá, để tôi lấy dao chườm cho bà.

- Ủ, cậu chườm hộ tôi một chút. Cháu có lẽ chiều không lại. Nó có việc để phải lên đồn-điền vài tháng.

Bình thở dài, rồi đi đốt đèn cồn, hơ giao chườm cho sưng cho bà phán Cur. Chườm xong, bà phán Cur liền bảo Bình :

- Cô nó ở dưới Nam mới dọn lên đây, chẳng có một tí đồ đạc nào, mà lại nghèo không có tiền xấp. Tôi đã

hứa cho mượn một cái giường và ít bàn ghế mà nhà ta không dùng đến.

Rồi bà phán Cur trở một ngựa và một cái bộ bàn đã cũ để ở ngoài hiên.

- Đã là họ hàng thì cho mượn phải cho mượn những cái khá khá, chứ những thứ tồi tàn vất đi ấy, sao coi được. Sao bà không lấy cái bàn gụ, kê ở dưới nhà. Có dùng gì đến đâu. Còn giường thì sao không lấy cái giường tây của cô Ngọc Yến nằm trước. Bây giờ để không có ai nằm đâu. Người ta nghèo, mình cho người ta mượn lại càng phải cho mượn thứ tốt, chứ không thì người ta tủi thân và có thể ngờ rằng mình khinh người ta.

Bà phán Cur quay đi để giấu một giọt nước mắt.

- À, cô Ngọc-Yến đã giả bà ba đồng chưa, tôi có chục bạc đây. Bà cầm năm đồng. Còn năm đồng tôi phải để đãi anh Khuê chiều nay đến ăn cơm.

Bà phán Cur sạm mặt trước những cử chỉ tử tế của Bình, nhưng cũng phải buộc lòng dơ tay cầm năm đồng. Vì năm đồng lúc này đối với Ngọc-Yến to lắm, dùng được nhiều việc cần-dùng.

Bà vội vàng sai thầy tớ đi thuê xe bò để đưa đồ đến cho Ngọc-Yến rồi bà xuống bếp chọn lấy một ít bát đĩa

nồi niêu cần dùng.

Thấy thế, Bình liền bảo :

- Thì sao bà không bảo người ta lại ở ngay đây có tiện không. Đã nghèo mà phải thuê nhà và nấu nướng thì tốn lắm.

- Nhưng cô nó lại có chồng, sợ bất tiện.

Thế tất cả có mấy người ? nếu ít thì để cho người ta ở gian buồng cô Ngọc-Yến có được không. Nhà ta còn rộng chán, bảo ông bà ấy đến ở cho vui. Thêm đĩa thêm bát, có là bao nhiêu.

Đã bị người xử phũ phàng, bà phán Cư ngày nay mới rõ cái giá trị của sự tử-tế, mới biết quý cái nhân phẩm của những con người trung hậu.

Bà xúc động quá, đánh rơi cái đĩa tây đang cầm ở tay. Bà muốn khóc, nhưng bà cố nén, bà cúi xuống nhặt những mảnh vỡ rồi bà nói lảng :

- Ở chung chạ, phiền lắm.

- Mình chả lấy làm phiền thì thôi.

- Nhưng chắc cô nó chả dám nhận lời, thôi cứ để cô nó ở đằng ấy.

- Vâng thì tùy bà. À, bà có đem đồ đi nhớ về sớm để ăn cơm nhé. Hôm nay, tôi bảo bếp nó làm nhiều món lắm cơ đấy.

- Ấy, tôi không ăn cơm nhà. Và có lẽ đêm nay tôi không về. Hễ ba có hỏi thì cậu nói giúp hộ tôi rằng tôi ngủ chơi đằng ấy.

Những giọt nước mắt mà bà phán Cừ không thể trào ra trước mặt Bình thì bà đem trào ra trước mặt con gái.

Mếu máo, bà kể hết những cử chỉ tử tế của Bình cho con gái nghe.

Ngọc-Yến ngồi lặng im nghe mẹ kể. Khi bà phán Cừ kể xong, Ngọc-Yến ôm chầm lấy mẹ mà dít lên :

- Chẳng qua số con vô phúc cho nên mới mù quáng đến thế...

Đêm ấy, Ngọc-Yến bắt mẹ kể truyện suốt đêm về Bình cho mình nghe. Nàng hỏi cặn kẽ từng li, từng tí.

Biết lòng con gái đã trở lại yêu Bình, bà Phán liền sẽ bảo :

- Cậu ấy tử tế lắm. Nếu con về... không khéo cậu ấy...

Ngọc-Yến vội ngắt lời :

- Mặt mũi nào hở me. Đòi con chỉ còn thiếu có cái nhục ấy !

* * *

Và vài thứ nhục khác mà đời chưa cho biết đấy thôi. Ngọc-Yến chưa biết đến cái nhục vì cần dùng của sinh-sống, phải đi liếm tay người đã đánh mình, đã xử tàn nhẫn với mình, phải đi liếm tay cái người mình vừa khinh vừa ghét, cái người mà mình biết là Sở-khanh, đểu giả. Nàng chưa biết đến cái nhục phải đem thân làm thú tiêu-khiển cho một người mà mình thù có thể giết chết được. Rồi mình lại phải vui vẻ, lại phải chiều chuộng, lại phải sợ hãi.

Để làm gì ?

Để người ấy thí cho mỗi tháng vài chục đồng bạc nó nuôi sống mình và một vài lời hứa lờ-mờ về tương-lai.

Ngọc-Yến dọn xuống hàng Bột được mười lăm hôm thì Thái xuống. Ngọc Yến toan cự tuyệt không tiếp thì mẹ nàng vội can :

- Con nên nhớ mẹ con ta không thể trông cậy vào ai. Có một chỗ thì con đã không thể về. Thôi, con nên

dầu lòng cho đến khi sinh nở xong sẽ hay. Chứ nếu con ương ngạnh thì đói mà đứa con chẳng có ai trông nom.

Ngọc-Yến tấm tức khóc. Bà phán Cư biết nàng đã ưng thuận liền ra mời Thái vào rồi bà lên xe về nhà.

Thái vào, Ngọc Yến vẫn ngồi nguyên trên giường không nhúc nhích. Thái nói gì Ngọc-Yến cũng chẳng giả nài. Thái lại gần dỗ dành :

- Minh nên nghĩ đến đứa con trong bụng mà đừng buồn.

Ngọc-Yến thấy tức trào máu họng. Nàng tự nhủ : nó khuyên mình đừng buồn vì đứa con, mà chính nó lại gây ra nỗi buồn cho mình, miệng nó nói thế chứ nó có nghĩ gì đến con nó đâu.

Tuy biết thế, nhưng nàng cũng phải vì đứa con, vì sự sống hiện tại và cấp-bách mà không dám thả tay công kích.

Đã không giám thả tay công-kích một người mình vừa khinh vừa ghét chỉ vì người ấy có thể ban cho mình miếng hồ khẩu tức là đã bằng lòng một nửa rồi.

Thấy Ngọc-Yến không nói mà cũng không phản đối, Thái biết lòng nàng đã dịu dịu, lại dỗ :

- Mình nên xét tình cảnh mà thể tình cho tôi.

Thái còn nói, nói nhiều lắm. Thái viện ra bao nhiêu cớ để gỡ tội cho mình. Ngọc-Yến vẫn cứ im.

Cập đến khi Thái lại gần toan nắm tay nàng thì nàng mới du ra mà bảo :

- Thôi tôi biết rồi.

Rồi nàng khóc hu hu.

Thái ôm lấy nàng. Nàng tuy chống cự, nhưng cũng không chống cự một cách quyết liệt. Rồi dần dà nàng không chống cự nữa. Rồi tối hôm ấy, Thái ngủ lại đây.

Sáng hôm sau, lúc giờ dậy, Thái bảo nàng :

- Mình ở đây chật-chội và ẩm thấp lắm. Để tôi thuê cho mình cái nhà khác và sắm cho mình ít đồ đạc khác.

Biết rằng ưng thuận như thế chỉ là đem xiềng xích trói vào mình để làm một đứa nô-lệ, Ngọc-Yến cự tuyệt một cách cương quyết :

- Tôi không thể ở những cái nhà mà người ta có thể đuổi cổ tôi ra. Nhà tôi đây, tôi ở đây, tôi chẳng đi đâu cả.

- Nhưng... nhưng ở chỗ tôi tắm chật hẹp như thế này sợ hại cho cái thai.

- Nếu mình thật có lòng thương đứa con trong bụng tôi, mình đã chẳng nở xử tàn tệ với tôi như thế. Thôi, tôi cứ ở đây, nếu mình có hiềm là chật hẹp thì từ nay mình đừng đến nữa. Có thể thôi, chứ tôi chẳng đi đâu cả.

Thái ra về, để lại một tờ giấy hai mươi đồng.

Trông thấy tờ giấy bạc, Ngọc-Yến cực thân xa nước mắt. Nhưng nó là một vật cần dùng để giả tiền nhà, để giả tiền con xen, để đóng gạo, nên Ngọc-Yến không có can đảm xé nó đi. Buổi trưa bà phán Cư đến.

Ngọc-Yến kể chuyện cho mẹ nghe, rồi lắc đầu một cách buồn thảm :

- Con có cái cảm-tưởng bây giờ con là một con nhà thổ, mỗi tối người ta đến chơi người ta để lại một ít tiền. Biết thế, mà mình vẫn phải cắn răng chịu thì có cực hay không hở mẹ ?!

Nàng vừa nói, nước mắt vừa trào ra :

- À mẹ, anh Bình anh ấy có nhắc nhỡm gì đến con không hở mẹ ?

- Có, ngày nào, cậu ấy cũng hỏi xem con đã về chưa để cậu ấy vẽ cho xong bức ảnh.

- Thôi, me về bảo với anh ấy rằng con chết rồi.

- Sao con lại nói gở thế ?

- Con tuy sống, mà là chết đối với anh ấy. Còn bao giờ con dám vác mặt đến để trông thấy anh ấy nữa ? Người ta dẫu đại lượng chẳng nói gì, nhưng mình có phải là con vật đâu mà bảo còn dám nhìn mặt người ta.

Lần nào, bà Phán Cư đến, Ngọc-Yến cũng hỏi thăm hỏi đón về Bình, hỏi cận kề từng li từng tí về sức khỏe, về cách dùng thì giờ của Bình. Dần dần, nàng như sống chung một cuộc đời với Bình tuy hai người xa cách. Rồi khi nói chuyện với mẹ, nàng gọi Bình bằng anh con, chứ không gọi bằng anh ấy nữa.

Những quần áo rách của Bình, nàng bảo mẹ phải đem xuống cho mình vá. Xuất ngày, lòng nàng giá lạnh chỉ trừ khi nào làm những công việc ấy thì nàng mới thấy lòng âm-âm lên một chút.

Đã có những cảm-giác, tư tưởng ấy thì những đêm Thái đến, nàng đau đón lắm. Nhưng vì miếng độ nhật, biết làm thế nào ?

Nhiều khi tủi nhục quá, nàng muốn kiếm cách tự lập, nhưng xét mình trong tay chẳng có một nghề nghiệp gì và ngày sinh nở sắp đến, nàng đành nuốt tủi nuốt nhục. Nhưng nàng cũng quyết-chí khi sinh nở xong, con cứng cáp, là nàng phải tìm cách gì để ra khỏi cái cảnh ngộ nhục nhã ấy, chứ nàng không thể sống mãi cái đời như thế được.

Một hôm, có lẽ Thái vì sốt ruột mỗi tháng phải bao cho nàng ba bốn chục đồng, liền khuyên nàng về Nam ở chung với vợ cả, nàng từ chối một cách ngọt ngào, nhưng một thứ ngọt ngào nó chứa đầy bao nhiêu cương-quyết :

- Thế này cũng là quá nhục rồi. Còn về làm con đòi hầu-hạ mình và vợ mình, tôi chịu.

Tự trước đến nay, Thái chỉ thèm muốn Ngọc-Yến. Nay Thái đã được thỏa mãn, Thái đã thấy chán. Gia-dĩ gần một người đàn bà có mang, mặt lúc nào cũng đầy buồn rầu và trách móc, luôn luôn nhắc nhở sự đều giả của mình, nó cũng chẳng thú gì, Thái liền bảo Ngọc Yến :

- Tôi đã tính kế vạ toàn cho mình, mà mình không nghe, thì sau này mình đừng có trách tôi tệ bạc.

Ngọc-Yến vẫn dịu dàng :

- Từ ngày nay trở đi, tôi không hề trách ai nữa, mà tôi chỉ trách tôi. Mình muốn thế nào, tùy mình.

Ngọc-Yến trong khi bị đời hắt-hủi, bị đời phụ-bạc đã mở mắt... mà nhìn vào bên trong. Nàng thấy rõ ràng những đau khổ và nhục nhằn mà ngày nay nàng phải chịu là kết quả dĩ nhiên của một lý-hội sai lầm về cuộc đời. Bây giờ, nàng mới rõ ràng chỉ sống với những cái bề ngoài, là sống một cuộc đời thấp hèn bản-thủ. Mà không chắc chắn. Muốn sống cho ra sống, phải sống với bề trong.

Đau-đớn đã làm thức dậy mảnh linh hồn mà thị-giục đã làm cho tê liệt. Nàng nhìn cuộc đời dĩ vãng, nàng mới biết rằng nàng đã đi lầm đường. Thị-giục, cái thị-giục thấp hèn đã du nàng xuống vũng bùn nhơ. Nàng đã đeo hạt giống xấu-xa thì lẽ tất-nhiên, nàng phải nhận lấy cái kết-quả cay đắng.

Loài người chỉ sợ đau đớn.

Loài người nhàm.

Chỉ có đau-đớn là có ích cho loài người.

Chỉ có đau-đớn mới nâng cao bản ngã loài người.

Chỉ có đau-đớn mới làm sáng-sủa cuộc đời.

Chỉ có đau-đớn mới giúp ta tìm thấy cái ý-nghĩa đẹp

để của sự sống.

Chỉ có đau-đớn, chỉ có những bài học của thể tình mới đủ sức mạnh để giác ngộ cho ta. Sách chỉ là một đóng giấy lộn. Những lời khuyên của nhà đạo đức chỉ là những tiếng kêu đường.

Xã-hội loài người thiếu cái gì, chứ thiếu đau-đớn thì không được.

Đau đớn giúp cho ta gần gũi, gần người, tìm ra con đường đẹp để mà đi.

Thiếu ánh sáng của đau-đớn, xã-hội loài người liền bị tối sầm. Người ta sẽ chỉ là một con thuyền không lái giữa một bể nước sóng cồn, chỉ một loáng là bị chìm đắm, bị đánh tan trong nghìn trùng mây nước.

Ngọc Yên bị đau đớn, đau đớn cực điểm, nhưng nhờ đó mà nàng nhận thấy rằng nàng được sống một đời sống thâm-thía và sâu-sắc hơn trước, nàng được sống bằng tất cả những giác quan sáng-suốt, bằng một trái tim đầy ắp những sinh lực.

Thái nói thế rồi Thái về, nàng cũng chẳng thêm lo. Rồi nàng lại ước : «Giá từ nay Thái không xuống nữa.»

Nàng biết rằng Thái không xuống không cho tiền nữa thì nàng sẽ bị đói, bị rét. Nhưng nàng thấy trong cái cảnh đói rét ấy, còn lắm cái thú hơn là sống cuộc đời nhọc nhã của ngày nay.

Những cảm-giác ấy lại khiến nàng nghĩ đến Bình. Nàng đem xo-xánh cái đời sống của Bình với cái đời sống của mình. Nàng nhận thấy đời sống của Bình là đời sống của một người hồn hậu quân tử. Còn đời nàng thì ôi thôi ! bần thiú lạ thường ! Thật là cái đời sống của một đứa khốn nạn không biết gì là thối tha, dơ dáu. Nàng trách mình, trách mình nhiều lắm. Nhưng nàng cũng thấy có một chút mừng xen vào đấy là nhờ những phù trầm của đời, nàng đã được chân lý gần biết một chút để hiểu được những cảm-giác say sưa và những tư tưởng đẹp đẽ của Bình.

Nàng lấy cái đồ may, cầm lấy chiếc sơ-mi của Bình nàng đang vá giở. Bất giác, nàng nắm chặt lấy đưa lên miệng hôn. Nàng cảm thấy một cách say-sưa rằng bao nhiêu năng lực của trái tim đều toát ra cái hôn ấy.

Bà phán Cư vào.

- Anh con hôm nay có nhắc nhóm gì đến con không ?

- Anh mày chỉ lấy làm lạ sao mày lên đồn điền đến bốn tháng không về. Rồi anhmày hỏi tao : «mày lại có thể không cần sống cái đất Hà-nội phù-hoa nữa ư ?» Rồi anh mày bảo : «chồng mày tốt phúc».

- Anh con có biết chuyện gì không ?

- Không, anh mày có đi lại chơi bởi với ai đâu mà biết được. Suốt ngày đi về các vùng nhà quê vẽ, rồi tối lại về đọc sách thì còn biết truyện gì nữa.

- Thế anh con không đi chơi đâu à ? Anh con có buồn dầu bao giờ không ?

- Thì bao giờ cũng lừ lừ thế. Ai nói gì chỉ mỉm cười.

- Thế có ai đến chơi với anh con không ?

- Chỉ lâu lâu có ông Khuê học ở trường thuốc đến chơi, rồi ngủ đêm ở đấy. Hai người lại lằm-dằm nói chuyện xuốt đêm.

- Ông Khuê chắc thân với anh con lắm. Người thế nào hở me ? Có giống anh con không ?

- Ông Khuê người vui tính, chứ không ít nói như anh mày. Lâu lâu, ông ấy ép anh mày đi xem chớp bóng, rồi hai anh em lại kéo nhau về họa đàn với nhau.

- Thế anh con có đến nhà ông Khuê ngủ bao giờ không ?

- Không, anh mày bảo nhà ông Khuê chỉ có một cái giường con. Không có chỗ ngủ.

- Thế chắc ông Khuê cũng nghèo như anh con ?

- Hình như thế. Nhưng tao nghe anh mày bảo còn nợ ông Khuê 100\$. Mỗi tháng anh mày góp giả mười đồng.

- À thôi, con hiểu rồi, có lẽ là cái 100\$, anh con đưa cho mẹ khi anh con ốm nằm nhà thương đấy.

Nói xong, Ngọc-Yến lại sầm nét mặt. Bâng khuâng, nàng nghĩ đến những việc về trước, nghĩ đến cái lúc nàng được yêu với tất cả một tấm lòng châu-đảo của một nghệ sĩ. Mà nàng mù-quáng không nhận thấy !

Bà Phán Cư thấy con buồn lại gọi chuyện khác để cho con khuây khỏa.

- À, hôm qua, mẹ đem ba cái khăn mặt của con thêu về cho anh con bảo là của cô nó cho, anh con khen đẹp mãi. Rồi anh con cứ hỏi dồn mãi tại làm sao không thấy đến chơi. Rồi anh con hỏi độ này làm ăn có khá không, có đỡ nghèo hơn trước không. Sau cùng anh con bảo :

nếu cô ấy vì nghèo mà tị hiềm không đến chơi thì anh con sẽ đến chơi trước. Anh con hỏi chỗ ở nhưng mẹ không nói lấy cớ rằng người ta đâu không cho nói.

Ngọc-Yến thở dài :

- Người tốt đến thế thì thôi. À, độ này công việc của anh con có phát-đạt không ?

- Độ này khá lắm. Anh mày gửi tranh sang Tây dự thí được giải thưởng nhất và bán được mấy trăm đồng bạc. Anh mày giả nợ một trăm, còn gởi cả vào Saigon cho anh, vì nghe đâu bị thất nghiệp.

- Anh con không bao giờ thiết tha đến tiền. Bây giờ con mới hiểu hết cả những cái cao quý của những người biết sống như thế.

Những phủ-phàng của đời đã lọc dũa cho người con, và nó cũng giúp ích cho người mẹ : bà Phán Cư bỏ được tính cờ bạc. Suốt ngày, bà xuống chơi với con gái, rồi đêm về, bà chẳng tiêu phí đi đâu một xu, vì thế trong nhà cũng được dư dật. Cho nên khi thấy Thái bỏ bằng hai tháng không xuống mà cũng chẳng gửi tiền cho Ngọc-Yến, bà mới có thể thốt ra một câu : Thôi thế càng may.

Trong số tiền lương hưu-trí của chồng và cả tiền Bình thường đưa cho mình, bà lấy ra một ít để đem xuống cho con gái. Bà lại còn có thể dành một số tiền nhỏ để phòng lúc con gái đẻ. Ngọc-Yến thấy thế thường than vãn với mẹ :

- Cái người mà mình hắt hủi thì lại nuôi sống mình, mà cái người mình sở cậy lại bỏ đói mình. Đời lạ lùng thật. Giá anh con mà cũng thiết-tha đồng-tiền như người ta...

Bà Phán Cư thấy con gái có lòng quuyến-luyến Bình lại bảo :

- Hay con cứ về nhà, chứ ở xa-xôi thế này nó diệu vợi lắm. Tao chắc anh mày chỉ nghĩ thương mày mà không có điều tiếng gì đâu.

Ngọc-Yến lắc đầu :

- Con đã bảo chỉ có súc vật mới gian dầy được như thế.

- Thế chả nhẽ cứ ở thế này mãi được ư ?

- Để con đẻ xong rồi sẽ liệu. Thà về lạy lục thẳng sở khanh còn đỡ nhục nhã hơn là về nhìn thấy mặt anh con. Con tuy khôn nạn, nhưng con cũng không thể mặt

dày đến thế. Me nhớ đừng nói hớ gì cho anh con biết. Nếu anh con đến đây thì con tự tử đây. Tức là me giết con đây.

Bà Phán Cư thấy con quả-quyết như thế, nên không dám nghĩ đến chuyện đưa con về nhà nữa.

Một hôm, Ngọc-Yến nhận được năm chục đồng bạc và một bức thư của Thái :

Mình,

Tôi bận việc lắm, không thể xuống thăm mình được. Đây tôi gửi cho mình 50\$ để mình dùng trong khi đi. Công việc độ này lổ lổ, tôi không thể gửi cho mình nhiều. Khi nào mình đi xong thì tôi sẽ xuống thăm.

Ngọc-Yến đọc bức thư cho mẹ nghe rồi bảo :

- Đây là cái giọng đuôi mẹ bắt con đây.

- Thì giả nó rồi về với me. Cái giống bạc ác bắt nhân ấy, quý báu gì mà giữ.

- Me đừng nên nói thế. Dẫu sao cũng là con con. Cứ để đi xong, họ xử sự ra sao, rồi ta sẽ liệu. Nhưng chắc một điều là con không thể về nhà với me, me đã hiểu vì lẽ gì.

Đoạn Thứ Tư

Ngọc-Yến tuy muốn cho Bình không bao giờ phải nhìn cái mặt bần thiú của mình, mà nàng cũng nguyện không bao giờ dám vác mặt đến trước Bình, nhưng một hôm, nghe mẹ nói cho biết Bình định vào Saigon chơi dăm tháng với anh chị, nàng sợ-hãi cuống-cuồng :

- Thế anh con nhất định đi à ?

- Ừ, anh mày nhất-định. Tao định lấy có ba mày già để ngăn cản, nhưng chính ba mày thấy anh mày cứ buồn thiú buồn thiú lại dục anh mày đi. Mà ông Khuê cũng dục thế. Ông ấy bảo : nếu cứ buồn rầu như thế này thì ở đây chết mất. Phải vào trong ấy đôi không-khí.

Ngọc-Yến ngồi lặng cả một lát rồi vùng hỏi mẹ :

- Thế thật không còn cách gì giữ anh con lại à ?

- Không ? Anh mày đã thu xếp va-li và đồ đạc. Anh mày lại đưa cho tao năm chục bảo để ở ngoài này chi dùng rồi vào trong ấy, tháng tháng anh mày kiếm được lại gửi về.

- Thế sao công việc ở ngoài này của anh con đang phát-đạt mà anh con lại bỏ đi ?

- Anh mày có cần tiền đâu mà bảo nghĩ đến công việc phát-đạt.

- Thế hôm nay me về bảo me lên đồn điền thăm con, rồi me đến ngủ đây với con. Me bảo anh con hăng hoãn sự đi vài ngày chờ me ở đồn-điền về rồi hăng đi. Me nói dối rằng lên đồn điền gọi con về để tiền anh con thì thế nào anh con cũng ở lại.

- Rồi thì con định thế nào ?

- Me cứ về bảo như thế, rồi con khắc có cách giữ anh con lại.

Ba hôm sau, bà phán Cư ở nhà Ngọc Yến về đem theo một bức thư cho Bình.

Anh Bình,

Những điều ước-đoán của anh trước khi tôi đi lấy chồng không khéo thành sự thực. Những đám mây đen đã hình như sắp kéo đến vây bọc đời tôi. Tôi cần phải có một người anh, một người anh... rộng lượng để nhờ cậy trong khi đất lở trời long.

Nếu bây giờ tôi quỳ xuống lạy anh, xin anh tha thứ hết cho tôi những điều lỗi-lầm, khốn-nạn của tôi về trước và anh đừng đi Saigon, để cho tôi yên-trí rằng tôi

có một người anh trung thành có thể dựa vào mà đôi đầu với tương-lai bất-trắc thì anh nghĩ sao ?

Bức thư này nói gì, me tôi không biết đâu. Những điều u-ẩn tôi chỉ có thể nói với anh, anh đừng hở ra cho me tôi biết một tí gì mà me tôi buồn, vô-ích. Me tôi vẫn cứ tưởng tôi sung sướng như thường. Để yên cho mẹ tôi sống với cái ảo-tưởng ấy.

Tôi tin ở tấm lòng quảng đại của anh, tôi tin ở lời hứa: lúc nào anh cũng là một người anh giai sốt-sắng vì hạnh phúc của em gái.

Anh Bình ơi ! em gái anh đang đau đớn khổ cực lắm. Em gái anh đang chờ một lời an-ủi của anh. Em gái anh cầu mong anh đừng đi Saigon. Em gái anh quý lậy anh tha thứ cho nó những mù quáng trước kia.

Anh Bình, em giám nói những lời này là vì việc đời đã mở mắt cho em biết rõ giá-trị tấm lòng của một người như anh.

Anh Bình, anh thương em mà đừng đi. Và anh đừng lầy lăm lẹ tại làm sao em không muốn dấn mặt anh. Em xấu hổ lắm.

Thôi mấy lời suất tự tim gan, mong anh nghĩ đến.

Đứa em gái đau khổ của anh

Ngọc-Yến

Tái-bút. Em mong một bức thơ giả nhời nói rằng anh đừng đi. Và xin anh đừng tìm cách gặp mặt em. Anh viết thư cho em để mẹ em mang ngay lên cho em. Em khắc khoải chờ bức thơ nó sẽ định đoạt sự sung-sướng cùng-cực hay sự khổ sở tuyệt đối của đời em.

Ngày chiều hôm ấy, bà phán Cư lại đem đến cho Ngọc-Yến một bức thơ của Bình.

Cô Ngọc-Yến,

Tôi chỉ có một lời hứa. Mà lời hứa ấy tôi đã hứa với cô. Vâng, tôi xin chiều ý cô không đi Saigon nữa, tôi xin giữ kín, tôi xin không bao giờ tìm đến cô.

Những điều đau đớn của cô, tôi cũng không muốn biết đến, bởi biết đến thì tôi càng thêm đau đớn. Tôi chỉ xin nói với cô nếu có việc gì cần đến tôi, cô chỉ gọi một tiếng là tôi đến ngay.

Từ bao giờ, tôi đã quên hết chỉ còn nhớ rằng cô bao giờ cũng là người em gái yêu-quý của tôi thôi.

Bình

Ngọc-Yến đọc xong thơ dần dụa nước mắt, rồi hỏi mẹ :

- Anh con xem thơ của con, có nói gì không ?

- Không, cứ lẳng-lặng vào buồng viết thơ trả nhời rồi đưa cho mẹ. Đến lúc mẹ bảo mẹ cần phải đem ít đồ vật lên cho con thì anh con mới bảo mẹ :

- À, anh Khuê hôm nay lại nói với tôi trong Saigon dạo này nóng lắm, không tốt cho sức khỏe của tôi. Anh khuyên tôi đừng nên đi nữa. Tôi cũng nghe lời, chả đi Saigon nữa.

Ngọc-Yến nghe mẹ nói liền rút lên :

- Mẹ ơi, những con người kẻ cả thì dễ nói dối và dễ đánh lừa quá. Nhưng càng dễ nói dối và dễ đánh lừa bao nhiêu, thì mình lại càng cảm thấy cái nhục nhã nó thấm thía bấy nhiêu. À, anh con có hỏi gì về con không?

- Tuyệt không, anh mày chỉ hỏi độ này có mạnh khỏe không thế thôi.

- Anh con nghe lời dặn trong thơ dấu kín đây. Thật con là khôn nạn. À, anh con không biết con có mang đây chứ ?

- Không. Anh mà chẳng biết một tí gì hết. Anh mà dễ lắm. Ai lừa cũng được.

- Anh con có bị lừa chẳng qua bị lừa bởi tấm lòng tử tế của anh con đấy thôi. Nhưng mẹ nên nhớ trong những trường hợp như thế, thì những kẻ đi lừa đáng phàn-nàn hơn là người bị lừa nhiều lắm.

Nói xong, Ngọc-Yến cầm bức thư áp vào mặt rồi áp vào ngực.

- Mẹ ơi, giá bây giờ mà con được hôn anh con một cái thì dù con phải chết ngay, con cũng thỏa.

- Thì ai cấm con, về ngay bây giờ thì được hôn ngay bây giờ.

Ngọc-Yến lắc đầu một cách ngao ngán :

- Cái lương-tâm còn sót lại của mình nó cấm mình, chứ ai cấm. À, mẹ nhớ về đừng có nói hớ một tí gì cho anh con biết đấy nhé.

Một tháng sau, ông phán Cư ốm nặng. Ngọc-Yến cũng không dám về thăm :

- Mẹ ơi, thôi đành con mang tiếng là người tệ bạc, chứ con không thể nào dạn giầy, đem cái mặt mo và cái bụng trống cho anh con nhìn thấy được.

Ông phán Cư ồm gần một tháng thì mất. Anh và chị Bình cũng từ Saigon ra. Khi ma chay xong, sắp trở vào Saigon, anh chị Bình bảo Bình :

- Nhà ta vì con yêu-tinh ấy mà thành ra sa sút, anh em ta mỗi người phải ly-tán mỗi phương. Bây giờ thì chú tổng cổ nó ra khỏi nhà để cho con nó nuôi nó. Nghe con nó lấy được chồng giàu có lắm cơ mà. Đây chú xem nó có bạc không ? Thầy chết mà nó không về.

Bình nghiêm sắc mặt :

- Anh chị đừng nên nói thế, tui hương hồn thầy. Dù thế nào, thầy đã quý mến người ta, chúng ta cũng không nên tàn nhẫn. Thôi cứ để tùy bà ta, bà ta muốn ở đây thì em nuôi, mà bà ta muốn về ở với con gái thì về. Chúng ta không nên đụng chạm đến bà ta, trong khi nắm mồ thầy còn ướt. Cô ấy không về, vì cô ấy ồm nặng.

Bà phán Cư thấy thái độ Thu và Hoàn đối với mình một cách ghét bỏ hằn học rất lấy làm lo. Bà chỉ sợ Bình nghe nhời anh chị thì bà và Ngọc-Yến không có chỗ nương-tựa.

Bà có để dành được một món tiền nhỏ, nhưng từ hôm ông phán ồm, bà đã phải bỏ ra thuốc thang gần hết. Gần đây, bà đã học được của Bình những cách xử-thế người

lớn, nên bà không giấu tiền nữa. Bà sợ xấu-hổ với lương tâm. Hôm ông Phán nằm xuống, còn bao nhiêu, bà lại đem ra dùng vào việc ma chay hết. Thành thử, sau khi ba ngày, bà xuống thăm con gái thì chỉ còn hơn đồng bạc trong người.

Ngọc-Yên thấy mẹ khăn xô, áo gai bỗng mũi lòng, khóc nức nở :

- Thật ba con dối với con tử tế muôn phần, coi như con đẽ, thế mà lúc lâm chung con không về thì thật con bạc quá. Nhưng sự thế nó bắt buộc phải thế làm thế nào. À, mẹ đã nói dối rằng con ốm nặng không về được đây chứ ?

- Mẹ nói rồi. Ba ngày xong, anh mày liền dục mẹ lên trông coi cho mày. À, con thử xem còn bao nhiêu tiền ?

- Chỉ còn hơn hai chục.

- Mẹ cũng chỉ còn có hơn đồng bạc, nhưng... con cũng đừng tàn tiện quá trong sự ăn uống. Con tạng yếu và xanh lăm đấy. Phải tắm-bổ mới được. Mẹ lo quá.

Bá phán Cư thử dài, rồi ứa nước mắt :

- Anh chị mày nó ở Saigon về, sử với mẹ tàn tệ quá. Chúng nó cứ súi anh mày đuổi mẹ đi và rủ anh mày vào

Saigon. Có bề nào thì thật là khốn đốn. Con lại sắp đến ngày sinh nở rồi !

- Thế anh con có nói gì không ?

- Anh mày có nói gì hay không, tao không biết. Nhưng vẫn cư-sử với tao tử-tế như thường mà lại có phần săn-sóc hơn trước.

- Con chắc anh con chả tàn-tệ đâu. Me có thể tin như thế. Có lẽ trước kia, anh con vẫn tưởng rằng con giàu có sung-sướng thì không khéo anh con có thể đi Saigon. Nhưng từ khi con viết bức thư thì anh con biết cảnh con cũng chẳng ra thế nào, quyết không khi nào anh con có thể hát-hủi me.

- Đành vậy, nhưng lòng người biết thế nào mà dò. Người ta anh em ruột thịt với nhau, người ta dỗi-dành, anh con siêu lòng biết đâu. Hay con cứ viết một bức thư gửi cho anh con, hoặc giả...

- Me đừng lo mà, không cần phải viết. Me không nên ngờ tằm lòng tốt của anh con. Đã có bức thư của con viết trước kia, quyết không khi nào anh con lại đi Saigon. Rồi hôm nay về, me xem lời con nói có đúng không ? Trước kia, con xét lầm anh con, chứ bây giờ thì con biết rõ lắm.

Những điều ước-đoán của Ngọc Yến quả thành sự thực.

Sau ba ngày, Bình thấy dì ghẻ về liền hỏi thăm bệnh tình của Ngọc-Yến rồi sẽ bảo :

- Các anh chị con đi Saigon rồi... bây giờ thầy con mất rồi, nhưng bà cũng cứ yên lòng ở đây với con và cứ coi như là thầy con còn sống. Trước thế nào, sau thế. Anh chị con ở xa, mà công việc của con thì không thể cho con xa Hanoi, thôi bà cứ ở đây... trông coi cho con. Con chắc cô Ngọc-Yến được tin thầy con mất thế nào cũng muốn cho bà về ở chung, nhưng con thiết tưởng... cứ cái tình thế này thì bà ở đây với con tiện hơn.

Bà phán Cư cảm động quá nắm tay Bình mà bảo :

- Cậu thật tử tế không biết ngần nào. Giời không phụ cậu đâu. Con cháu thế mà nó biết bụng cậu hơn tôi, nó nói thật không sai.

- Cô ấy nói gì ?

Bà phán Cư biết mình lỡ lời liền nói chữa :

- Nó bảo trước kia cậu thương tôi một phần, chứ một khi thầy mất đi, cậu lại thương tôi thêm lên mấy phần. Thôi, trăm sự bây giờ tùy ở cậu. Cậu nghĩ tình người

chết...

- Bà không phải nói làm gì thế cho nó nặng lời. Người ta ở với nhau một ngày là nghĩa. Con chỉ sợ con nghèo nàn...

- Rau cháo tôi cũng ở với cậu để trông coi cơm nước cho cậu, dù chỗ nào giàu sang đến đâu, tôi cũng không quý bằng tấm lòng tốt của cậu.

- Nếu bà nghĩ thế thì thật là nhất. Nhưng bà đừng lo, đắp đổi lần hồi cũng không đến nỗi đói đâu. Bây giờ không có tiền lương hưu trí của thầy con, thì con cố làm thêm lên một chút cũng đủ bù được. Vả lại bây giờ con đã có tiếng, đồng tiền kiếm cũng không đến nỗi khó lắm. Thôi bây giờ công-việc đã xong, bà nên lên trên đồn điền trông coi cho cô Ngọc-Yến cho thật khỏe mạnh rồi bà hăng về. Chứ để cô ấy ở đây một mình không ai trông nom, nhớ có làm sao thì rồi hồi không kịp.

Con gái gần đến ngày đẻ cần phải ở gần luôn, nên nghe Bình nói thế, bà phán Cư mừng rỡ lắm, bà chỉ băn khoăn về chỗ không có tiền, nhưng bà cũng không dám hỏi Bình, sợ Bình ngờ.

Lắm lúc, bà muốn đem hết sự tình nói thực với Bình để mong Bình thương hại gọi Ngọc-Yên về cùng ở, nhưng nghĩ đến cái giọng cương- quyết của con gái dọa tự tử, bà lại sợ.

Tuy ngượng chết đi, nhưng vì sự sống còn của con gái nên trước khi đi, bà cũng phải dặn-dây bảo Bình :

- Hôm nọ, thầy mất, tôi có vay của người ta ba chục, vậy mười hôm nữa tôi về...

- Bây giờ thì con chưa có, nhưng mười hôm nữa thì thế nào con cũng có. Vậy bà cứ yên lòng đi thuốc thang cho cô ấy khỏi, rồi khi về sẽ đâu có đấy.

- À, cháu nó có nhờ tôi xin với cậu cho nó một cái ảnh của cậu.

- Cô ấy lấy ảnh của con để làm gì ?

- Tôi cũng chẳng biết.

- Thôi bà đừng đem ảnh của con lên nữa, sợ chồng cô ấy không biết lại nghi ngờ thì dầy dà cho cô ấy.

Câu nói vô tình của Bình làm đứng dậy cả một mai-mĩa chua-chát đối với cảnh ngộ của con mình, bà phán Cư không cảm nổi lòng bỗng khóc rung-rức.

Bình sinh nghi liền hỏi dồn :

- Ô hay, sao bà khóc ? Hay là cô ấy làm sao ? Bà nói ngay cho con biết. Dù thế nào, con cũng không bỏ bà với cô ấy đâu mà.

Giọng nói sốt sắng của Bình làm cho bà phán Cưng mừng-rỡ. Bà biết rằng Bình vẫn còn thương yêu con gái bà.

Nhưng, một vì lời con dọa tự tử, hai vì nghĩ con mình đang bụng to vượt mặt mà về ngay thì nó khó coi và làm đau đớn cho Bình, nên bà không nói gì vội. Bà định bụng chờ khi Ngọc-Yến đẻ xong, đem đứa con giả cho Thái, rồi bà sẽ đem Ngọc-Yến về.

- Thế nào, bà không cần phải giấu. Bà nên nhớ không có ai thiết-tha đến bà và cô Ngọc-Yến bằng con. Làm sao bà khóc ?

- Vì tôi biết thế, nên tôi khóc. Tôi khóc vì tôi tiếc tại làm sao cháu nó lại không lấy được một người tử tế thủy chung như cậu.

- Thế chồng cô ấy không tử tế thủy chung hay sao ? Cô ấy có nói gì với bà không ?

- Cháu nó chẳng nói gì với tôi cả. Mà cũng chẳng có chuyện gì xảy ra cả, nhưng tôi xem thì cũng không phải là người tốt được như cậu.

Bình thở dài :

- Tại cô ấy muốn thế !

Khi Ngọc-Yến được mẹ nói cho biết rằng Bình vẫn còn thương-yêu mình, nàng mừng rú. Nhưng trong cái mừng ấy, có xen vào một mối buồn vô hạn là biết mình yêu và được yêu mà không thể gần.

- Con sẽ không bao giờ gần anh con cả. Đó là cái hình-phạt của đời con. Khi nào con buộc lòng phải trông thấy mặt anh con thì lúc ấy con sẽ cắn lưỡi chết. Hay là nếu không thể thì con để chờ đến khi con sắp chết... Người ta không thể hèn-hạ đến hai lần đối với những người có lòng.

Bà phán Cư nhìn thấy nét mặt quả quyết của con khi nói câu ấy bỗng rùng mình.

* * *

Đứa con của «Cừu-Thù» chết từ trong bụng mẹ. Bà đỡ chỉ lôi ở cơ-thể của Ngọc-Yến ra một cái xác.

Trên giường, Ngọc-Yến nằm thêm thiếp.

- Bà ấy băng huyết nhiều lắm, cụ cứ để yên cho bà ấy ngủ. Cụ phải cẩn-thận. Đến chiều tôi sẽ lại làm thuốc. Nếu không đỡ thì phải gọi tôi để tôi cho mời đốc tờ.

Đó là lời bà đỡ dặn bà phán Cư trước khi ra về. Gọi đốc-tờ ? bà phán Cư xét thấy mình không thể. Vì muốn tiết-kiệm, bà phán Cư đã phải để con gái ở nhà, rồi mời bà đỡ đến, chỉ tốn có năm đồng. Nay còn một cái xác chết phải chôn, còn phải thuốc thang cho con gái, bao nhiêu phí tổn mà bà chỉ còn có gần mười đồng.

Tổng táng đứa trẻ rồi, còn tiền đâu gọi đốc tờ ? Còn tiền đâu mua thuốc ?

Mà con bà lại phải cần thuốc, cần đốc tờ. Trước khi lâm-bồn, Ngọc Yến đã bao lần căn-dặn bà :

- Dù thế nào, me cũng không được cho anh con biết, không được gọi anh con đến. Trông thấy mặt anh con thì con phải tử thẹn mà chết đấy.

Có một chỗ có thể nhờ cậy, con bà đã cấm không được đến nhờ cậy rồi. Vì sự sống của con, bà đành phải dạn dày, bà liền nghĩ đến Thái.

Bà sai con sen lên nhà Thái thì Thái đi vắng, chưa biết bao giờ về. Nhìn con cứ thoi-thóp thờ bà lo ngại, chưa biết tính cách nào. Cái xác đứa bé phải chôn cất.

Với tính mệnh người mẹ phải cứu chữa. Bà phân vân chưa biết nên để món tiền dùng vào việc nào trước.

Thì con gái bà bỗng tỉnh sẽ gọi bà. Vui mừng, bà cúi xuống; những giọt nước mắt nóng hổi của bà rỏ xuống khuôn mặt giá lạnh và xanh nhợt của con gái.

Ngọc-Yến sẽ giơ tay vuốt mặt mẹ :

- Con không làm sao đâu.

Cái giơ tay ấy như làm cho nàng mệt, nàng thở hổn hển, rồi buông mạnh tay xuống. Bà phán Cư nâng tay con cầm để vào trong chăn.

- Nó chết rồi, phải không mẹ ?

Bà phán Cư không giả nhời sẽ vấy con sen lại gần thì thăm.

Con bà đã tỉnh, đã có cơ khá, bà phải nghĩ đến sự cần kíp : chôn đưa hài nhi.

Chôn đưa hài nhi rồi, túi bà chỉ còn năm hào. Bà đỡ đến.

- Tôi xem ra bà ấy mệt lắm, huyết cứ băng ra mãi. Giá cụ cho gọi đốc-tờ.

Mếu-máo, bà phán Cư khẩn cầu với bà đỡ :

- Nhà chúng tôi nghèo lắm, trăm sự nhờ bà. Chứ gọi đốc-tờ thì chúng tôi không lấy đâu ra tiền !

- Thế để tôi tiêm cho bà ấy một mũi thuốc vậy, rồi có thể nào sáng mai tôi đến xem sẽ liệu. Bệnh tình nguy cấp như thế này, không có tiền cũng không được. Hề đêm có làm sao, cụ cho gọi tôi ngay.

Đêm hôm ấy, cạnh đứa con ôm với một ngọn đèn dầu nhỏ, bà phán Cư đã sống những phút hồi hộp của lòng người làm mẹ.

Ba giờ sáng, Ngọc-Yến đang thiêm-thiếp ngủ bỗng rên khừ khừ. Chân tay co quắp như chạm phải điện.

Mời bà-đỡ đến thì bà đỡ bảo phải đi gọi đốc-tờ ngay.

Có những lúc mà trí-khôn không kịp dẫn đo xa gần, không kịp có thì giờ nghĩ ngợi hay chỉ nghĩ ngợi đến cái nguy-cơ trước mắt.

Thế bà làm phúc ngồi đấy trông cháu hộ tôi một lát, để tôi về lo tiền và cho người đi gọi đốc tờ.

Bình đương ngon giấc thì bị bà dựng dậy :

- Cậu mau mau lại cứu em !

Bà phán Cự vừa nói, vừa khóc vang nhà. Bình bồi hồi, nhưng không rối loạn :

- Thì bà hãy nín kể qua cho con nghe sự thể ra sao thì con mới biết đường mà liệu chứ !

Bà phán Cự vừa khóc, vừa than, vừa kể lể. Nghe xong, Bình giẫm chân, nghiêng răng :

- Sao bà không bảo với con từ trước, mà lại để mãi đến bây giờ !

- Nhưng nó cấm không cho tôi nói.

Bình vớ lấy chiếc pardessus khoác vội lên vai : Bà cứ về trước đi rồi con sẽ mời thầy thuốc đến ngay. Khổ quá đi mất thôi ! giờ ôi ! bà mà cũng đi nghe cái lời dạn dại đột của một đứa trẻ dại đột.

Bình mời đóc tờ đến thì Ngọc-Yến đang nói mê lảm nhảm.

Sau một hồi cứu chữa, Ngọc-Yên tỉnh lại, nhưng chỉ mới ú ớ giả nhời những câu hỏi của bà phán Cự, chứ mắt vẫn nhắm không nhận biết có Bình ở đây.

- Bệnh tuy trầm trọng, nhưng còn có cơ cứu được. Nhớ phải tránh cho người đau những súc-động quá mạnh.

Nghe đốc tờ nói thế, Bình mừng lắm.

Đốc-tờ đi rồi, Bình liền vẫy bà phán Cư ra :

- Nếu thế thì bà phải nhớ đừng cho cô ấy biết rằng con đã đến đây. Để con đi mua thuốc và con gọi một người bạn của con đến để trông coi.

Sau khi đi mua thuốc về rồi, Bình đến thẳng nhà Khuê kể hết sự tình cho Khuê biết và dặn Khuê :

Anh phải liệu làm sao cho «en» dần dần quen với cái ý-tưởng gặp tôi mà chẳng bị súc-động. Và anh phải đem cái tài «làm tiền» của anh ra xoay cho tôi trong một thời hạn rất ngắn một món tiền to.

Từ khi Bình sẵn sóc đến thì Ngọc Yến chẳng bị thiếu thốn một thứ gì. Lại nhờ về sự chăm nom thuốc thang của Khuê, nên chỉ trong mười ngày, Ngọc-Yến đã dần dần hồi phục.

Huyết đã cầm, nàng chỉ còn thấy người yếu lắm mà thôi.

Ngày đêm Bình ở luôn đấy, nhưng chàng chỉ ở hiện sau giáp với chỗ Ngọc-Yến nằm mà không lên trên nhà, vì thế Ngọc-Yến không biết có chàng ở đấy. Bình có đi đâu thì chờ lúc Ngọc-Yến ngủ say mới rón rén đi qua.

Những câu chuyện đầu tiên mà Ngọc-Yến lúc đã tỉnh nói với mẹ là để hỏi đến Bình :

- Anh con không biết một tí gì đấy chứ, hờ me ?

- Không. Me nghe lời con dặn không cho anh con biết.

- Nhớ đấy me nhé. Con không thể nào nhìn mặt anh con được. Đó là cái trừng-phạt của đời con.

- Nhưng nếu anh con vẫn thương con, muốn cho con về ở nhà thì con tính sao ?

- Thì con bảo lại càng không thể. Con chỉ có thể nhìn thấy mặt anh con khi nào con sắp chết.

- Nếu cứ ở đây mãi thì lấy gì mà sống ? Anh con cũng nghèo. Me cứ phải lấy tiền của anh con đến đây nuôi con thì nó tốn phí cho anh con lắm. Sao bằng về đằng ấy cùng ở, cho đỡ tốn. Me thấy anh con phải lo tiền, cắn cùi làm suốt ngày đêm, mẹ thương quá.

Ngọc-Yến bỗng khóc dung rức.

Bình ở sau tường nghe rõ hết, lòng thương sôi nổi, nhưng chàng cũng không dám ra vì sợ Ngọc-Yến xúc động mà tăng bệnh. Gia-dĩ chàng thấy Ngọc-Yến nói bằng một giọng quả quyết, chàng cũng sợ lời dọa kia.

- Thôi, me cứ chịu phiền ít lâu nữa. Chờ con cứng cáp, rồi con sẽ kiếm việc làm.

- Con thì biết làm cái gì kiếm ra tiền ?

- Chỉ sợ không có gan. Con cũng biết chữ nghĩa có thể đi làm công, miễn sao kiếm được năm mười đồng đủ sống cho khỏi phiền-lụy đến anh con. Me ơi, nếu không có me...

Ngọc-Yến ôm ghì lấy mẹ :

- Người ta tử tế với mình, mình xử cặn tàu ráo máu với người ta, mình tham đồng tiền, tham ăn chơi thì ngày nay mình gặp cái cảnh thân tàn ma dại thế này là đáng lắm !

- Thôi con đừng nghĩ vẩn vơ. Chờ cho mạnh đã rồi sẽ bàn. À, con uống rượu bỏ đi, rồi ăn cơm.

Cầm chén rượu, Ngọc-Yến lại hỏi mẹ :

- Hôm nọ con để me chỉ còn có mười đồng thì đã tiêu gần hết rồi, me lấy tiền đâu mà mời đốc tờ và mua thuốc cho con nhiều thế ? Me lấy của anh con phải không ?

- Ừ.

- Thế anh con thấy mẹ tiêu nhiều như thế có nói gì không ?

- Không.

- Chắc anh con lại ngờ là mẹ thua bạc chứ gì ?

- Ừ

- À khi con đẻ, đằng kia không đến lần nào chứ ?

- Không.

- Mẹ nhớ hể y có cho tiền thì đừng có nhận nữa nhé. Trước kia, con nhận là vì cháu ; nay cháu đã mất thì không nhận nữa. Y có đến thì mẹ bảo con không tiếp nữa.

- Được rồi !

- Chắc thế nào nay mai được tin con đẻ, y cũng đến, y đến thì mẹ bảo cháu mất rồi. Và con không cần dùng gì của y nữa, thế thôi. À, con đã khỏi rồi, sao cứ phải đốc tờ đến luôn thế. Thôi mẹ đừng mời nữa tốn tiền của anh con vô ích.

- Phải để cho ông ấy đến tiêm thuốc bổ chứ. Con còn yếu lắm, máu băng nhiều. Phải tiêm rõ nhiều nước bẻ...

- Cái ông đốc tờ ấy tử tế và chịu khó nhỉ. À, sao mấy hôm đầu thì đốc-tờ tây cơ mà ?

- Mấy hôm đầu đốc tờ tây nhưng bây giờ tiêm thuốc thì me nhờ đốc tờ ta, đỡ tốn. Thôi con chịu khó ăn đi. Rồi cho nó thu dọn sắp đến giờ đốc tờ đến tiêm đấy.

Cơm xong, bà Phán Cư đang lấy dầu chôi soa chân cho Ngọc-Yến thì Khuê đến.

Xem mạch xong, Khuê bảo :

- Bà đã mạnh rồi, bầu nước bẻ này là bầu cuối cùng, từ mai, tôi sẽ tiêm thứ thuốc khác cho bà.

- Cảm ơn ngài.

Tiêm xong, Khuê giả tảng ra sau vì biết có Bình ở đấy. Bình nắm Khuê lại bảo thầm :

Hôm nay, anh liệu cách nói đi, «en» khỏe rồi, có thể...

- Ủ, để tôi nói.

- Nhưng phải từ-từ nhé.

Khuê béo mũi Bình :

- Trông cái mắt những thằng sung sướng, thật đáng ghét lắm. Chắc nóng ruột muốn vào lắm.

Khuê quay vào, khơi mào bằng cách gợi chuyện với bà Phán Cự.

- Bà tuy khỏi, nhưng cái nhà này ẩm thấp và tối-tăm ít khí giới, cụ cũng nên dọn đi ở nhà khác.

- Vâng, chúng tôi cũng biết thế, nhưng chúng tôi nghèo lắm chưa có tiền.

Khuê giả vờ nhìn mặt bà Phán Cự một lát :

- Tôi xem nét mặt cụ có vượng-khí, chắc sắp có tin mừng, cụ đừng lo không có tiền, sẽ có người giúp cụ.

Bà Phán Cự đã thừa biết mưu mô của Khuê liền hỏi :

- Ngài cũng biết xem tướng đấy ư ? Thôi, tôi già rồi, sống chết lúc nào cũng chẳng cần nghĩ. Giá ngài làm ơn coi giùm cho cháu họ tôi xem sau này thế nào thì hay quá.

Khuê lại gần giường Ngọc-Yến :

- Nào bà đưa tay để tôi xem cho bà nào.

Ngọc-Yến lắc đầu :

- Tôi chẳng cần nghĩ đến hậu vận nữa nên cũng chẳng dám phiền ngài. Tôi đã biết cuộc đời tôi rồi sẽ đi đến

đâu rồi.

Ngọc-Yến nhất-định không đưa tay. Bà phán Cư liên khuyên :

- Thì con cứ để ông xem cho con. Con không nghĩ đến con, nhưng con cũng thương mẹ chỉ có một mình con để trông cậy lúc tuổi già.

Nể mẹ, Ngọc-Yến phải buộc lòng đưa tay ra. Khuê giả vờ nhìn ngắm một lát, nói mấy câu qua loa về tâm-tính, sức khỏe rồi mới vào đoạn chính :

- Cứ theo đường số mệnh ở tay bà mà đoán thì cuộc đời bà chia ra làm nhiều đoạn lắm. Lúc thiếu thời phú-quý sung-sướng lắm, nhưng quá mười tuổi thì gia đình bị sa sút, có đúng không hở cụ ?

- Thừa ngài đúng lắm.

- Vì sự sa-sút ấy mà tâm tính bà bỗng biến đổi, bà lập cuộc đời của bà theo một ý riêng. Đến năm ngoài hai mươi, bà gặp một việc mà bà cho là rất may. Nhưng trong cái may, có một cái rủi. Mà trong cái rủi ấy lại có một cái may. Tuy là bị thua thiệt về tiền-tài, nhưng bà được nhiều cái lợi khác về tinh thần. Mà cái lợi thứ nhất là bà biết bà được yêu một cách sốt sắng và trung thành...

Ngọc-Yên thấy Khuê nói trúng, phục lắm, nàng liền nghĩ đến Bình :

- Thế ngài thử xem hộ tôi xem cái người tôi yêu và yêu tôi ấy sau này thế nào ?

- Giá có người ta ở đây thì tôi đoán rõ ràng hơn (Khuê vừa nói vừa ngừng đầu nhìn vào phía cửa sau), nhưng cứ nhìn đường tay bà cũng đoán được đại-cương. Bà được yêu từ lâu lắm. Nhưng sơ-thủy thì bà không yêu người ta. Về sau vì bà gặp một cái nạn, bà biết người ta là người tốt, bà cũng yêu lắm, có thể không ?

- Vâng. Tôi vì gặp những điều chẳng may, mới nhìn rõ sự tử tế của người ta.

- Xem mấy ngôi sao điểm ở đường số mệnh của bà thì người này đối với bà là họ hàng, nhưng không phải họ hàng. Không phải họ-hàng, nhưng lại thân-mật hơn ruột thịt. Cuộc tình duyên của bà trước giữ sau lạnh, lạnh từ sau khi có một việc bất-như-ý xảy đến. Cứ như dấu chữ thập điểm ở dưới ngón tay chỏ này, thì bà được hưởng một cuộc nhân-duyên rất tốt suốt trong đời bà, nhưng vì có ba ngôi sao dữ ở đầu đường sức khỏe chán áp đi, nên cuộc tình duyên ấy phải hoãn lại hai năm, sau một trận ốm để giải những cái chẳng may đi.

Bà phán Cư sẵn lại :

- Thế ngài xem hộ cháu đến bao giờ thì cuộc nhân duyên ấy lại thành.

- Không lấy số tử-vi thì không thể đoán trúng được ngày tháng, nhưng cứ xem hình thể các ngôi sao ở tay bà thì thế nào hai người cũng phải lấy nhau nay mai để toàn hưởng...

Ngọc-Yến vội dút phắt tay lại :

- Có lẽ điều ấy ngài xem nhầm.

Rồi nàng nói một giọng quả quyết :

- Không thể có cuộc nhân-duyên ấy. Vì tôi đã đắc tội với người ta nhiều lắm. Tôi đã nguyện thà chết còn hơn phải mang cái nhục nhìn mặt người ta. Thôi đa tạ tấm lòng tử tế của ngài, tôi không muốn xem nữa.

- Bà muốn thế nào mặc, số mệnh đã buộc thì...

- Số-mệnh cũng không đổi được lòng người.

Nói xong, Ngọc-Yến dần dụa nước mắt.

Bình thập thò ở cửa sau, chỉ chờ dịp Khuê gọi là vào, nghe thấy thế bỗng lùi lại. Khuê đứng giậy nhìn ra hiên.

Rồi Khuê nói hơi to, tuy là nói với Ngọc-Yến, nhưng chính là nói với Bình :

- Và còn yếu lắm lắm. Bà không nên tư lự quá, nhờ huyết lại băng ra thì khôn. Số-mệnh bao giờ cũng thắng lòng người. Tôi nói thế bà cứ thử nghiệm xem sau này có đúng không. Người ấy, nếu không lấy được bà thì sẽ gặp nhiều cái không may. Số-mệnh người ta phải đi đôi với bà. Dầu bây giờ trong lòng bà có nhiều điều tị hiềm, nhưng bà cũng cần phải nghĩ đến tương-lai của người đã yêu mình.

Ngọc-Yến lặng im, không trả lời.

Khuê về rồi, Ngọc-Yến khóc tu tu bảo mẹ :

- Tuy ông đốc ông ấy nói lắm chỗ đúng, nhưng mẹ thử tưởng tượng bây giờ con lại đem cái thân khôn nạn này về cho anh con yêu đương thì còn ra thế nào ! Con tuy trước kia đê-hèn thật, nhưng ngày nay cũng đã giác ngộ, con không thể làm con vật ăn cỏ dơ được. Người ta đối với mình như bát nước đầy, mình sử với người ta thật là đều cang thì còn có thể nào nhìn mặt người ta.

- Nhưng cái số của anh con không có con thì...

- Số với hệ ! nhảm cả. Ừ trước kia mình mù quáng không biết thế nào là đẹp đẽ, bản thủ thì mình cứ theo

cái lòng muốn thấp hèn của mình mà làm. Chứ ngày nay mình đã nhận biết rõ ràng thì mình còn có thể nào làm những điều bẩn thỉu được. Mẹ đưa cái ảnh của anh con cho con.

- Nhưng nếu con cứ nghĩ thế thì đời anh con khổ, vì ông đốc đã nói cái số như thế.

- Thà để cho anh con khổ, còn hơn là con đem cái thân dơ dáu về làm bẩn thỉu cuộc đời của anh con.

* * *

- Cậu đừng ra vội, tôi xem ra ý nó quả quyết lắm. Ta cứ dụ dần dần. Tôi xem ra tính-nết nó khác hẳn trước. Nó bây giờ thế nào ấy.

- Con không hiểu sao bây giờ cô ấy lại nghĩ lẫn thần thế ! Ừ không lấy nhau thì thôi, chứ cũng nên về nhà cho nó vui-vẻ. Con sẽ không bao giờ trách móc thì việc gì cô ấy phải thẹn. Bà cứ liều mon-man bảo cô ấy nhé. Rồi chờ khi cô ấy đã thiết mạnh, con sẽ cứ ra. Chắc con đỡ phải được.

- Nhưng cậu hãy chờ nó khỏe đã.

Hai người đang thì thầm ở dưới bếp thì trên nhà có tiếng đẩy cửa và có tiếng giày tây.

Bà phán Cư vội vàng chạy lên. Thì ra Thái vừa ở Nam-định lên biết tin đến.

Lúc ấy, Ngọc-Yến đang ngủ, ôm tấm ảnh của Bình mà ngủ. Bà phán Cư chưa kịp nói gì thì Thái đã lại gần giường Ngọc-Yến. Thấy tấm ảnh của Bình ở trên ngực Ngọc-Yến, Thái cầm lấy xem. Bỗng Thái ném mạnh tấm ảnh xuống đất cho kính vỡ tan tành. Rồi cười gằn :

- À, thế ra đã có người thay mình rồi, được lắm, được lắm lắm. Đỡ tốn.

Ngọc-Yến choàng dậy mở mắt :

- Đồ hèn !

Rồi nàng lại nhắm mắt quay lưng vào tường. Trước cái thái độ khinh-khi ấy, Thái nổi giận không tự chủ được nữa, liền nắm vai Yến lật lại :

- Ừ tao hèn, tao đều và tao Sở-Khanh.

- Thôi mày đưa giả con tao đây, rồi tao sẽ ra khỏi cái nhà này để cho mày được tha hồ với những thằng không đều, không hèn, không Sở-Khanh.

Ngọc-Yến bị lôi mạnh quá phải quay lại, nhưng nàng chỉ cười gằn không nói. Bà phán Cư vội bảo Thái :

- Cháu nó còn yếu, sao ông lại tàn nhẫn thế.

- Ở đời, nhiều khi phải biết tàn nhẫn với những đứa đáng tàn-nhẫn. Cháu đâu, bà đưa đây cho tôi đem cháu về, tôi không thể để nó ở với một người mẹ ngoại tình được. Thì ra tôi bị chúng nó lừa từ lâu. Chúng nó thông nhau định bòn rút của tôi. Anh anh em em ? Anh anh em em nổi ruột !

Rồi Thái như nói một mình :

- Thì ra mình bị lấy vợ thừa, may cho mình sớm liệu. Không nó lại cuỗm hết của mình chuồn đi với nhau.

Bình ở sau tường nghe rõ hết giận sôi lên muốn xông ngay ra, nhưng chàng sợ có hại cho sức khỏe của Ngọc-Yến, chàng phải cố nén.

- Cháu đâu, bà đưa đây cho tôi.

- Cháu còn đâu. Cháu...

- Nó chết rồi ? Ha, ha, làm sao nó chết ? Có phải bây giờ chúng nó biết không bòn rút được của tôi, chúng nó giết con tôi rồi phải không ?

Rồi Thái trở vào mặt Ngọc Yến :

- Ông cho người dò xét nếu phải mày thông đồng với thằng anh mày giết con ông thì ông bỏ tù ráo, ông bỏ tù cả nút.

Ngọc-Yến chê môi :

- Đồ hèn !

Thái nắm tay giờ lên toan tát thì bà phán Cư vội đến nắm tay :

- Kia ! sao ông lại tàn ác thế được ?

Thái du bà phán Cư ra :

- Phải tàn ác với những đứa khốn nạn, những đứa tham tiền, những đứa đem con gái, những đứa đem nhân tình hiến cho người ta để định bòn rút của. Nhưng ông có phải thằng ngốc đâu mà ông mắc mưu chúng mày.

Nói xong, Thái khạc đờm nhổ vào mặt Ngọc-Yến.

Bình ở trong khe cửa nhìn thấy thế, giận lắm không nén được nữa liền xông ra tóm lấy ngực áo Thái mà quát :

- Có phải mày đã làm tan nát một đời người ta, ngày hôm nay mày lại đến «chửi» sự đau đớn của người ta thì mày bảo tao ?

Thái giật mình vội dăng tay Bình ra :

- Mày là thằng nào ?

- Tao là thằng nào, mày đã biết. Tao là cái thằng hỏi mày câu đó, nếu mày không giả nhời cho tao một cách thỏa đáng thì mày sẽ không được toàn vẹn mà ra khỏi cái nhà này, tao sẽ giết chết mày ngay lập tức.

Vẻ mặt giận dữ và quyết-liệt của Bình bỗng làm cho Thái sợ hãi. Thái lùi lại một bước. Bình nghiêng răng, trợn mắt tiến lên :

- Giả nhời mau không chết !

Thái lại lùi, lùi thế nào va phải cái ghế trên có để ẩm tích nước, cả cái ghế và ẩm tích nước đổ nhào. Nghe thấy tiếng ghế rơi, ẩm vỡ, Thái, thần hồn nát thần tính, tưởng chừng như sắp bị giết chết đến nơi vội kêu cứu ầm lên, rồi ù té chạy ra cửa.

- Đồ hèn !

Bình quay vào giường Ngọc-Yến thì Ngọc-Yến đã ngất đi từ hồi nào. Sờ đến tay chân thì đã lạnh như băng.

Bình ôm lấy gọi thất thanh. Bà phán Cư thì khóc lút-mướt.

- Bà đừng khóc, không sao đâu. Bà lấy dầu xoa đi.

Cứ chữa một lát, Ngọc-Yến hồi lại. Thấy Ngọc-Yến mở mắt, Bình mừng rú ôm lấy đầu nàng mà bảo :

- Anh đây mà ! Anh đây mà ! Anh đã tha thứ hết cho em rồi. Anh không trách một điều gì đâu, em mau mau khỏi về với anh. Em không muốn lấy anh thì thôi. Nhưng em cũng phải về ở với anh để anh trông nom cho em chứ. Kìa, kìa, em nói là em bằng lòng đi !

Ngọc-Yến òa lên khóc. Bình cũng khóc.

- Ừ em khóc, em khóc nhiều đi, nước mắt làm cho nhẹ những đau đớn của con người ta. Anh đã khóc nhiều rồi, anh biết. Em khóc nữa đi !

Ngọc-Yến vừa khóc, vừa giơ tay vuốt mặt Bình

- Em không thể về với anh được đâu. Em làm nhục, làm khổ cho anh nhiều lắm rồi.

- Nhưng anh không cho là thế thì em bảo sao ?

Ngọc-Yến lặng im không trả lời.

Thấy mặt Ngọc Yến còn đây-rớt những nước bọt của Thái nhỏ vào lúc này, Bình lấy cái khăn ướt vắt ở đầu giường định lau cho Ngọc-Yến thì Ngọc-Yến liền gạt

tay chàng ra :

- Người ta chửi em như thế, nhổ vào mặt em như thế là đáng lắm. Em có oán trách đâu.

Rồi Ngọc-Yến nghiêng răng rít lên :

- Nhưng tại làm sao cái bãi nước bọt ấy lại không phải bãi nước bọt của anh ? Anh ơi, anh nhổ vào mặt em đi !

Ngọc-Yến lại khóc. Bà phán Cư khuyên giải :

- Thôi con, con còn yếu lắm, con đừng có quá nghĩ nữa, nhờ có thế nào thì khổ cả anh con, khổ cả mẹ. Thôi, anh con đã quên hết cả những việc trước rồi, thế là đủ.

Ngọc-Yến đập mạnh vào ngực :

- Nhưng con không thể quên được, ngày nay con đã biết làm người rồi, nên con không thể quên được !

- Kìa con đừng nói nữa, mệt. Kìa, anh bảo nó đi !

Bình sẽ lấy tay bịt miệng Ngọc-Yến, rồi nhìn nàng một cách trêu-mến mà bảo :

T- hời, em đừng nghĩ lời thôi, em chỉ nên nhớ rằng anh phải cần có em mới có thể sống được.

- Nhưng em không thể làm bản đời anh được.

- Thôi, em đừng nói thế nữa. Em cứ nói thế, anh về đây.

Ngọc-Yến nắm tay Bình sẽ kéo lại, cúi đầu vào lòng Bình :

- Thôi, anh không cho em nói nữa thì em cũng không nói nữa.

Thế em ngủ đi cho khỏe, cho anh bằng lòng. Ngọc-Yến cầm tay Bình đặt lên ngực rồi sẽ nhắm mắt lại.

Nhưng chỉ được năm phút, nàng lại mở mắt :

- À anh ở đâu, mà anh biết, mà anh đến đây ?

- Thì em hỏi làm gì. Chỉ biết anh bao giờ hằng quý yêu em đủ rồi.

- Có phải anh đến đây từ hôm nọ không ; phải anh vẫn trốn ở đằng sau không ? Có phải me em gọi anh đến không ?

- Thì ngủ đi, hỏi làm gì !

Rồi Bình cúi xuống hôn lên mặt Ngọc Yến :

- Thôi ngủ đi. Chóng ngoan. Chóng không anh giận.

Bà phán Cư lại vuốt tóc con gái :

- Thôi ngủ đi để cho anh con ăn cơm.

Ngọc-Yến bắt con sen để mâm cơm gần giường cho Bình ngồi cạnh mình mà ăn.

Cơm xong, Ngọc-Yến bảo Bình :

- Em muốn xin anh một điều, chẳng hay anh có bằng lòng không ?

- Em xin một trăm một nghìn điều, anh cũng bằng lòng hết. Nhưng trước hết em phải ngủ đi đã.

Ngọc-Yến thở dài :

- Em muốn anh ưng cho ngay bây giờ thì mới yên lòng mà ngủ được. Anh vẽ ngay cho em một bức ảnh của em bây giờ, rồi thì bao nhiêu ảnh của em từ trước anh sé cả đi. Em chỉ muốn cho anh giữ độc một cái ảnh em vẽ bây giờ thôi, bởi vì bây giờ em mới xứng đáng... là em của anh.

- Ừ thì để khỏe, về nhà rồi anh sẽ vẽ, chứ bây giờ đâu có bút, có thuốc ở đây ?

- Em chưa thể về được đâu, em còn yếu lắm, sợ gió máy.

Rồi Ngọc Yến nói bằng một giọng cầu xin :

- Anh chiều em một lần cuối cùng, rồi từ sau em không dám cầu xin anh một điều gì nữa. Anh bảo gì em cũng xin nghe theo.

- Nhưng vẽ thì em phải ngồi, em mệt ngồi thế nào ? Mà bây giờ em gầy và xanh lắm, vẽ không đẹp.

- Không, cứ vẽ thê, em sẽ xin cứ nằm ngủ để anh vẽ. Không thì em nhất định không ngủ.

Bình không làm sao được phải bằng lòng.

- Thế để anh về nhà lấy đồ vẽ lại đã chứ. Nhưng em phải đoán với anh rằng em sẽ ngủ nghe không ?

Bốn giờ. Bình đang ngồi giữa nhà nhìn Ngọc-Yến nằm ngủ ở trên giường để vẽ thì Khuê đến. Khuê thấy Bình kinh ngạc. Bình đứng dậy bắt tay Khuê rồi ra hiệu bảo nói khẽ cho Ngọc-Yến ngủ. Nhưng nào phải Ngọc-Yến ngủ. Nàng chỉ nằm nhắm mắt. Thấy Khuê vào, nàng sẽ gọi, hai người lại gần. Ngọc Yến nắm tay Bình rồi hỏi :

- Có phải anh Khuê bạn anh đấy không ?

- Chính em đây, chị ạ.

Khuê nắm tay Ngọc-Yến nghe mạch :

- Chị cố tĩnh-dưỡng cho chóng mạnh, chứ những ngày chị mệt, anh Bình anh ấy không gọi là sống được đâu.

- Vâng, em xin nghe anh.

Bình quay sang Khuê :

- À, anh, tôi tính đưa về nhà, liệu anh xem có điều gì trở ngại không ?

- Chả sao, đi xe che kín thì có sao.

- Thế ngay bây giờ đưa về được chứ.

- Được lắm lắm, về nhà cao ráo hơn. Ở đây ẩm-thấp lắm. Chị bằng lòng nhé ?

- Vâng, em xin nghe anh, nhưng xin anh cho phép em đến mai, bây giờ gần tối rồi.

Bình thấy Ngọc-Yến bằng lòng một cách ngoan ngoãn như thế mừng quá, liền nắm tay nàng mà bảo :

- Phải, em cũng cần mau mau cho anh hưởng hạnh phúc, chứ anh đau khổ đã bao nhiêu năm rồi.

Ngọc Yến nhìn Bình một cách ngao ngán mà không nói.

Lúc Bình tiễn Khuê ra đến cửa, Khuê nắm tay bạn :

- Thôi bây giờ huynh đã có thể tự phụ là một người sung-sướng rồi. Chúng mình là hạng người chỉ sống bằng lòng, có cần quái gì đến những thứ không dính-dấp đến tâm hồn. Cái đời «en» bây giờ mới là quý, cái tình của «en» bây giờ mới là trọng, bởi bây giờ đau-đớn đã đem đến cho «en» một linh-hồn biết cảm những cái đáng cảm, biết yêu những cái đáng yêu. Anh có thể tự phụ rằng anh đã làm lại được một kiếp người, anh đã tạo ra được một linh hồn.

- Thì bây giờ đệ chỉ việc ngồi yên mà hưởng hạnh-phúc yêu-đương.

- Phải rồi.

Sáng hôm sau, lúc Bình giục Ngọc-Yến về thì nàng liền cầu xin :

- Thôi, anh hăng cho em ở đây mấy ngày. Em chưa muốn rời bỏ cái nhà này là nơi đã đem lại cho em bao kỷ niệm đẹp đẽ của tấm lòng anh yêu em. Về đằng kia, đầu tiên em còn bờ ngõ, nó phí đi mất những phút đẹp-đẽ. Thì anh cứ vẽ xong bức ảnh của em đi. Xong rồi là

em xin về ngay. Anh chiều em một tí. Thế này thì em ích kỷ đấy, nhưng chắc anh chả nỡ bắt em phải rời bỏ ngay cái hạnh phúc mà em đang quen hưởng ở bên cạnh anh trong cái nhà này.

- Thế về đằng kia cũng thế.

- Nhưng em đang quen với cái cảnh ở đây nó nhắc nhở cho lòng em bao nhiêu cái cảm động. Anh chiều em nhé. Anh cứ vẽ xong đi rồi em sẽ về, rồi em sẽ là «con vật» của anh, anh muốn thế nào em cũng xin vâng.

Bình ôm người yêu :

- Thôi anh xin chiều em. Nhưng anh không muốn em là con vật của anh mà phải là người em quý, người vợ yêu của anh cơ.

- Em còn mong gì hơn nữa hở anh ? Anh đã không trách phạt mà anh lại còn yêu đương đùm bọc thì đời em còn có cái hạnh phúc nào bằng. Thế này mới gọi là «gan đục, khói trong» đây. Anh đã thay gười đem đến cho em một trái tim, anh có biết không ?

Ngọc-Yến ngả đầu vào ngực Bình :

- Trái tim ấy từ nãy chỉ biết có anh, chỉ yêu có anh, chỉ nhìn thấy anh.

Bình hôn vào môi người yêu :

- Thế thì anh là một người sung sướng nhất trên đời rồi, còn gì.

- Hãy ở đây để hưởng cho hết những cái sung sướng của phút này rồi hăng về nhà anh nhé.

- Được rồi. Mà có lẽ cái bức vẽ của anh vẽ ở đây sẽ là một tác phẩm kiệt tác của đời anh, vì nó đã nhờ được yêu đương đưa giắt gần tay. Nhìn em, anh tưởng chừng như nhìn vào hạnh-phúc, vẽ em, anh tưởng chừng như anh vờn ra tượng hình của ái tình.

Một buổi sáng, Bình vờn nét bút cuối cùng lên bức họa. Nhìn ngắm một lát, Bình bỗng ném bút đứng dậy la lớn :

- Anh chưa vẽ được một bức nào tinh thần như bức này. Em như sống ở trên tranh.

Ngọc-Yến đang nằm yên để cho Bình nhìn mình mà vẽ, cũng nhồm dậy. Bình chạy đến ôm lấy người yêu hôn như mưa lên mặt, lên đầu, lên cổ, lên cánh tay :

- Anh nhờ em mà có được bức họa này. Anh được hưởng hai cái hạnh-phúc cùng cực ở trên đời : được yêu và sáng-tạo ra một tác phẩm bất-hủ.

Bình dìu người yêu lại trước khung vẽ. Ngọc-Yến ngồi xuống ghế lặng ngắm hình ảnh mình một lúc lâu rồi ngừng đầu nhìn Bình bằng một cái nhìn chứa đầy thương cảm mà bảo :

- Thật là em, là em bây giờ. Cái người trong này nhờ anh mà được thành ra như thế đây. Anh thật đã ghi được lên trên lụa hết những cảm tưởng của lòng em nó phát-hiện ra ở mặt. Anh đã đem đến cho em một cái đẹp mà bao nhiêu tiền của cũng không đem đến được.

Ngọc-Yến nói đúng.

Trên mảnh lụa sống một linh-hồn. Tuy Ngọc-Yến gầy hơn và không lộng-lẫy như trước, nhưng chung-quanh mặt nàng có bao bọc một cái gì huyền ảo và đẹp để nó phát ra ở cái nhìn lơ đãng, ở làn má hơi hóp, ở cả cái vẻ buồn mênh mông tản mát trên khắp những đường cong thần tiên.

Trên mảnh lụa, trong những màu sắc rực rỡ, như lộ lộ một tinh-thần nó sinh-hoạt, nó cảm-giác.

Từ làn môi hơi cau, từ quầng mắt hơi hõm, từ làn lông mày hơi dú, từ làn tóc rủ trên gối, như lưu-thông một cái gì linh-động, một cái gì nó sống.

Tuy buồn, buồn lắm, nhưng trong cái vẻ buồn man-mác ấy có chứa đựng một thứ thái thần tiên. Vẻ thư-thái ấy làm cho Bình yêu mến bội phần, nhưng cái vẻ buồn man-mác ấy làm cho bà phán Cư phải rú lên :

- Ô ! quái, sao trông như người sắp chết ? Tuy rằng đẹp lắm.

Ngọc-Yến vội chận lời :

- Thế mà me bảo như sắp chết ! Có lẽ me phải thức luôn mấy đêm trông coi con nên me hoa mắt mà tưởng-tượng ra thế.

Rồi Ngọc-Yến cười khanh-khách, chỉ tay vào bức tranh :

- Tinh thần thế này mà me bảo sắp chết.

Lại quay sang ôm lấy Bình :

- Em sẽ sống, sống mãi, để chuộc lại những điều lầm lỗi em đã đối với anh. Anh ơi ! Anh sẽ hết những ảnh hưởng của em đi nhé !

- Ủ ! Thì rồi chốc nữa em về nhà em sé.

Mặt Ngọc-Yến bỗng tái nhợt, tay hơi run. Nhưng lúc ấy. Bình còn đang say sưa vì yêu-đương, vì cái thú

sáng-tạo, nên không nhận thấy.

- Anh ơi ! Hãy ở lại đây ngày hôm nay nữa. Hãy ở lại đây đồn một ngày, để cho em được sống với những đồ vật nó đã chứng-kiến sự hồi phục của linh hồn em. Anh ơi ! Anh ơi, ở đây một ngày nữa, để cho em có đủ thì giờ mà nhớ lấy những hình ảnh nó đã làm sáng sủa đời em trước khi từ giã nó. Anh ơi ! Anh đừng vội làm tan cái hạnh-phúc cùng-cực mà em đương sống lúc này. Anh ơi ! Em đương sung-sướng lắm. Anh nên chiều em, để cho em khỏi tiếc về sau.

- Thế mai cảm không được xin hoãn nữa đấy nhé !

- Xin vâng. Em chỉ xin anh ở đây một ngày nữa để em nhìn ngắm bức vẽ mà anh đã vì lòng yêu em, thương em vẽ nên.

Xuốt ngày hôm ấy, Ngọc-Yến tuy yếu, nhưng cũng nhiều lần gượng dậy để chiều Bình trong khi Bình cần lấy bao riêm hay uống chén nước. Bình thấy thế, nhiều khi phát gắt lên :

- Lúc này không phải lúc mình hầu anh mà chính là lúc anh phải hầu mình.

- Thì em đứng dậy một tí thế có sao.

Nhiều khi Ngọc-Yến gối đầu lên đùi Bình nằm hàng giờ không động đậy. Bình tưởng nàng ngủ, sẽ nhắc đầu nàng để gối vào thì nàng đã vội nắm lấy tay chàng giữ lại không cho đi.

- Anh lại cứ tưởng em ngủ. Thế em không ngủ à ? Không ngủ thì mệt chết.

- Có, em có ngủ đấy chứ. Em ngủ trong một giấc mộng ấm-áp, nhưng không có anh bên cạnh thì em không hưởng được. Anh cứ ngồi đây với em đừng đi đâu, đừng đi đâu cả nhé !

- Thế em không cho anh lại đằng anh Khuê lấy thuốc cho em à ? Không có thuốc thì bao giờ mạnh được ?

- Thôi để đến mai. Ngồi cạnh anh sung sướng như thế này lại còn chóng khỏi hơn thuốc.

Chẳng những Ngọc Yến nũng nịu với Bình mà Ngọc Yến còn nũng-nịu cả với bà phán Cư, Ngọc-Yến không cho mẹ rời ra một bước. Bà phán Cư thấy con thế mắng yêu :

- Gớm, nó nũng-nịu như nó còn em bé.

Ngọc-Yến nắm tay mẹ :

Con là em bé của mẹ, của anh. Thôi, xin mẹ cho con sống hết cái đời em bé ngày hôm nay. Từ ngày mai về nhà thì con sẽ không còn là em bé nữa. Lúc ấy con sẽ... là một người khác rồi.

Bình dí ngón tay vào trán Ngọc-Yến :

- Lúc nào chả là em bé ! Anh sẽ coi em là em bé mãi mãi.

Tối hôm ấy, Ngọc Yến giữ Bình ngồi cạnh giường nói truyện khuya hơn mọi hôm. Bình phải rục ràng đi ngủ. Ngọc-Yến dùng-dằng mãi mới chịu. Bốn giờ sáng, Bình đang thiêm thiếp ngủ trên chiếc giường nhỏ kê ở góc nhà, thì hình như thấy có người hôn lên mặt mình, Bình mở mắt nhận ra Ngọc-Yến, kinh-ngạc :

- Ô hay ! em không ngủ à ? Chết chưa !

Rồi chẳng để cho Ngọc-Yến nói, chàng bé Ngọc-Yến lại giường :

- Người ôm phải ngủ, anh bắt em phải ngủ.

Ngọc-Yến hai tay nắm chặt lấy tay Bình :

- Nhưng anh phải ngồi cạnh em thì em mới ngủ được kia ! Hay thôi, gần sáng rồi, chả ngủ nữa, để em về nhà em ngủ một thể. Quái, em chả thấy buồn ngủ một tý

nào cả.

- Thì cũng cứ phải nhắm mắt nằm yên đây. Ai lại kỳ-quái như em. Ủ ! cứ nằm im, anh ngồi đây với em.

- Ủ, thế nhé ! Anh chiều em cho hết những giờ khắc mà chúng ta còn ở đây nhé ! Cũng chả còn mấy nữa, bây giờ, anh đã bắt em về nhà rồi.

Nói đến đây, Ngọc Yên bỗng khóc rung-rức.

- Ô hay ? Tại làm sao em khóc ? Em không muốn về nhà à ? Em không yêu anh à ?

Ngọc-Yên ngồi nhồm dậy, ôm ghì lấy cổ Bình :

- Có, em yêu anh lắm ! Em muốn về nhà lắm, em nghĩ đến sự hoan lạc sau này, em sung- sướng mà khóc đấy.

Bình hôn mắt Ngọc Yên :

- Thế mà làm cho người ta sợ thất-thần. Thôi nằm xuống đi không mõi lưng. Khi nào em khỏe mạnh rồi, em làm một trăm một ngàn cái kỳ quái anh cũng xin chiều hết, nhưng em còn yếu không thể chiều được. Anh phải nghĩ đến sức khỏe của em nó là nền tảng của hạnh-phúc chúng ta sau này chứ !

Muốn kiểm có giữ Bình lại, Ngọc Yến liền co chân lên, lấy tay bóp bóp.

- Ấy đây ! Ấy đây ! Tại đi đất lúc nãy đấy. Thôi để anh lấy dầu anh xoa cho, lần sau cấm không được làm những sự đại đột như thế nữa nhé !

Sáng hôm ấy, lúc bà phán Cư dậy thấy Ngọc-Yến đang nói truyện với Bình vội hỏi :

- Sao các con dậy sớm thế ?

Ngọc-Yến ôm chầm lấy mẹ :

- Không biết làm sao đêm hôm qua con không ngủ được.

Bà phán Cư vỗ vào vai con mỉm cười :

- Thôi cô lại nghĩ đến sự về nhà với anh cô, c-o rộn rục không ngủ được chứ gì ?

Bình cũng cười :

- Hình như đâu cũng vào đấy. À, để con đưa em con về trước rồi con bảo thằng bếp lại thu dọn đồ đạc đem về sau.

- Ủ phải đấy. Cậu bảo thằng bếp lại đây. Thôi, con liệu dậy ăn mặc đi mà về chứ. Nhớ mặc nhiều áo vào, nhớ gió một cái, khôn ! nhớ soa dầu vào thái-dương nhé!

Rồi như sợ con lại quên chẳng, bà với lọ dầu đưa cho con.

- Me soa nữa đi.

- Thôi nhiều rồi ! Nhớ nóng quá. Mặc thêm cái áo len này vào trong.

Bình và Ngọc Yến đã mặc quần áo xong, xe gọi đến.

Trước khi đi, Ngọc-Yến ôm chầm lấy mẹ một lúc lâu:

- Thôi con về... trước nhé !

Giọng nói như khóc. Nàng lão đảo bước ra. Bình thấy thế vội chạy lại đỡ lấy nàng đưa ra xe.

- Đấy, đã bảo mà. Còn yếu lắm. Yếu em mà khinh xuất, không chịu giữ gìn sức khỏe thì có khi khôn.

Ngọc-Yến ôm đầu Bình hôn :

- Anh thương em quá. Anh ơi !...

Xe kéo đến đầu phố Khâm-thiên thì phải dừng lại, vì lúc ấy tàu hỏa sắp đi qua người ta chắn ngang đường một sợi súc-sích sắt. Trong khi xe cộ đang chen-chúc hỗn-độn, và trong khi mọi người đang mải nhìn những toa xe sầm sầm tiến đến, thì bỗng nghe thấy một tiếng người hét lên, tiếp đến một tiếng rú kinh-hồn : Ngọc-Yến thừa một lúc Bình không để ý, lỏn xuống xe, lườn qua dây chắn, lao mình vào đường tàu.